शिक्षा क्षेत्रको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०८०

Education Sector Disaster Preparedness and Response Plan

Kaike Rural Municipality Dolpa

काईके गाउँपालिका, गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय

शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा

शहरतारा डोल्पा

कर्णाली प्रदेश, नेपाल

२०८०

शिक्षा क्षेत्रको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, २०८०

काईके गाउँपालिका कार्यपालिकाबाट स्वीकृत तथा सिफारिस:

काईके गाउँपालिका नगरसभाबाट प्रमाणित: २०८०।०३।१०

सल्लाहकार

श्री अंगत कुमार राना , अध्यक्ष काईके गाउँपालिका डोल्पा

श्री निमी बुढा, उपाध्यक्ष काईके गाउँपालिका डोल्पा

श्री दुर्गा प्रसाद रिजाल, प्रमुख प्रसाशकीय अधिकृत काईके गाउँपालिका डोल्पा

शिक्षा क्षेत्रको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माण कार्यदलका सदस्यहरु :

संयोजक: श्री नरेन्द्र रोकाया, बडा अध्यक्ष काईके गाउँपालिका वडा नं ६

सदस्य : श्री निमी बुढा, उपाध्यक्ष काईके गाउँपालिका

सदस्य : श्री राजु बुढा, बडा अध्यक्ष काईके गाउँपालिका वडा नं ३

सदस्य : श्री कमल सहकारी , इ डि एफ काईके गाउँपालिका

सदस्य : श्री नबिन बुढा , विपद् ब्यवस्थापन सम्पर्क व्यत्ती

सदस्य : श्री सत्यराज शाही, सुचना अधिकृत प्रमुख काईके गाउँपालिका

सदस्य : श्री एलिजा अधिकारी, महिला विकास शाखा प्रमुख

सदस्य : श्री कार्मा छोएड्ग बुढा , स्याक नेपाल सुर्खेत

सदस्य सचिव : श्री गोविन्द घर्ती, शिक्षा शाखा प्रमुख

प्राविधिक सहयोग: STEAM Ahead, प्लान नेपाल र स्याक नेपाल

प्रकाशन मिति : २०८०

विषयसूचि

परिच्छेद १ : परिचय 5

१.१ काईके गाउँपालिकाको परिचय 5
१.२ शिक्षा समूहको पृष्ठभूमि........ 9
१.३ उद्देश्यहरू (लक्ष्य, उद्देश्यहरू)........ 10
१.४ योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन विधि र कार्यपद्धति 11

परिच्छेद २ शिक्षा क्षेत्रमा प्रकोप, सङ्कटासन्नता र जोखिम विश्लेषण........ 12

२.१ समग्र विपद् जोखिम........ 12
२.२ विद्यालयको विपद् सङ्कटासन्नता........ 13
२.३ विद्यार्थीको विवरण........ 15
२.४ शिक्षकको विवरण........ 15
२.५ शिक्षा क्षेत्रका कर्मचारीको विवरण........ 16
२.६ शिक्षण सामग्रीको लेखाजोखा........ 17

परिच्छेद ३ विपद्को परिदृश्य र पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्ययोजना........ 18

परिदृश १ भुकम्पको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्ययोजना........ 19
१.१ परिदृश :भूकम्प........ 19
१.२ भूकम्पको घटना विवरण........ ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
१.२ भूकम्पको घटनाविवरण 19
१.३भूकम्प बाट शिक्षा क्षेत्रमापरेको असर........ 20
१.४ भूकम्पको प्रतिकार्य रणनीति 21
१.५ भूकम्पको सामना गर्न आवश्यक र विद्यमान क्षमता विश्लेषण........ 22
१.६.२ भुकम्प पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि स्रोत व्यवस्थापन योजना र रणनीति 24
१.६ भूकम्प परिदृश्य का लागि शिक्षा क्षेत्रको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना........ 26
१.८ भूकम्पको प्रतिकार्य योजना........ 30
१.९ भूकम्पको प्रतिकार्य अवधिमा शिक्षा निरन्तरताको लागि योजना........ 33
१.१० भूकम्पको अनपेक्षित विपद् परिस्थितिको लागि भैपरी योजना........ 34
१.८ सञ्चार तथा पैरवी योजना........ 34
१. १२ आपत्कालीन अवस्थामा सञ्चार तथा पैरवी 35

परिदृष्य २ बाढी तथा पहिरोको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना 37

२. १ परिदृष्य बाढी तथा पहिरोको परिदृश्य 37
२.२ बाढी तथा पहिरोको घटना विवरण 37
२.३ वाढी पहीरोको उच्च जोखिममा रहेका क्षेत्रहरु 38
२.४ बाढी तथा पहिरो को प्रतिकार्य रणनीति 38
२.५ बाढी तथा पहिरोको प्रतिकार्य गर्न स्रोतसाधनको आवश्यकता र विद्यमान क्षमता विश्लेषण 39
२.६.१ बाढी तथा पहिरोको लागि शिक्षा क्षेत्रको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना........ 40
३.६.१ आधारभुत र सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना (GENERAL PREPAREDNESS) 40
२.६.२ बाढी पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि स्रोत व्यवस्थापन योजना र रणनीति 42
२.६.३ पूर्वानुमान एवं परिदृष्यमा आधारित पूर्वतयारी र अग्रिम कार्ययोजना 45
२.६.४ बाढी तथा पहिरोको प्रतिकार्य योजना 46
२.६.५ बाढी तथा पहिरोको प्रतिकार्य/आपत्कालीन समयमा पठनपाठन तथा सिकाइ निरन्तरताको लागि योजना........ 47

३.६.६ बाढी तथा पहिरोको अनपेक्षित विपद् परिस्थितिको लागि भैपरी योजना....47
२.६.७ बाढी तथा पहिरोको विपद् प्रतिकार्यमा लैङ्गिक, सामाजिक एवं समावेशिता र अपाङ्गता भएकाहरूको विशिष्ट आवश्यकताको सम्बोधन गर्न क्रियाकलाप र रणनीति....47
२.६.८ सञ्चार तथा पैरवी योजना....48

परिदृशय ३ माहामारी परिदृश्य र पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना....48

३.१ माहामारीको परिदृश्य....48
३.२ परिदृशय २ घटना विवरण....49
३.३ माहामारीबाट शिक्षा क्षेत्रमा परेको प्रभाव....49
३.४ माहामारी प्रतिकार्य रणनीति....50
३.४ माहामारीमा सामना गर्न आवश्यक र विद्यमान क्षमता विशेषण....51
३.५ माहामारी परिदृश्यका लागि शिक्षा क्षेत्रको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना....52
३.६ सामान्य पूर्वतयारी योजना कार्यान्वयन गर्न स्रोत व्यवस्थापन....53
ग कोभिड १९ प्रतिकार्य योजना....54

परिदृश्य ४: हिमपात परिदृश्य र पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना....58

४.१ परिदृश्य हिमपात....58
४.२ हिमपात घटना विवरण....59
४.३ हिमपातबाट शिक्षा क्षेत्रमा परेको असर....59
४.४ हिमपात प्रतिकार्य रणनीति....60
४.४ हिमपातको सामना गर्न आवश्यक र विद्यमान क्षमता विश्लेषण....61
४.५ हिमपात पूर्व तयारी र प्रतिकार्य कार्ययोजना,....63
४.६ हिमपातको प्रतिकार्य/आपत्कालीन समयमा पठनपाठन तथा सिकाइ निरन्तरताको लागि योजना....67
४.७ हिमपातको विपद् प्रतिकार्यमा लैङ्गिक, सामाजिक एवं समावेशिता र अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको विशिष्ट आवश्यकताको सम्बोधन गर्न क्रियाकलाप र रणनीति....68

परिच्छेद ४: कृत्रिम घटना अभ्यास तथा योजनाको परीक्षण....70

४.१ कृत्रिम घटना अभ्यास....70
४.२ कृत्रिम घटना अभ्यास कार्यतालिका....71
४.३ कृत्रिम घटना अभ्यासका लागि सन्दर्भ सामग्री....73

परिच्छेद ५: समन्वय र सहकार्य....74

५.१ संघ, प्रदेश, जिल्ला र स्थानीय तह शिक्षा समूह बिचको समन्वय र सहकार्य....74
५.२ अन्तरविषयगत तथा निकायगत समन्वय र सहकार्य:....74

परिच्छेद ६: सूचना व्यवस्थापन, सञ्चार तथा पैरवी....75

६.१ सूचना व्यवस्थापन....75
६.२ सञ्चार तथा पैरवी....75
६.३ सञ्चार र पैरवी योजना....75
७.१ अनुगमन संयन्त्र र कार्यसूची....76
७.२ अनुगमन र मूल्याङ्कन कार्ययोजना....76
९.३ योजनाको समीक्षा र परिमार्जन....76

अनुसूची....76

परिच्छेद १: परिचय

१.१ काईके गाउँपालिकाको परिचय

नेपालको संविधान २०७२ ले संघीय राज्यको निर्माणका साथै तिन तहको राज्य प्रणालीको व्यवस्था गरे अनुरुप साविकका स्थानीय निकायहरु स्थानीय तहमा परिणत भएका छन संविधानले स्थानीय तहलाई अधिकार सम्पन्न बनाएको छ, राज्य शक्ति एक ठाउमा केन्द्रित नगरी विभिन्न तह र तप्काबाट प्रयोग गर्ने ब्यबस्था भए अनुरुप डोल्पा जिल्लालाई पनि २ नगरपालिका र ६ गाउँपालिका गरी ८ वटा स्थानीय तहहरु गठन भएको छ, ६ वटा गाउँपालिका मध्ये काइके गाउँपालिका डोल्पा जिल्लाको सदरमुकाम दुनैको पुर्वी भेगमा अवस्थित एक सुन्दर र प्राकृतिक श्रोतले सम्पन्न गाउँपालिका हो, यस गाउँपालिकामा साविकका २ गा.वि.स.हरु मिलेर वनेको छ। यस गाउँपालिको क्षेत्रफल २२८.८९ वर्ग कि.मि. र जनसख्या ४२२६ जना रहेको छ। यस गाउँपालिकालाई भौगलिक अवस्था र जनसंख्याको अनुपात अनुसार ७ वडामा विभाजन गरिएको छ, यस गाउँपालिको केन्द्र नाम्दोमा रहेको छ। करिव ८५ प्रतिशत बौद्ध धर्मालम्वीहरुको बाहुल्यता रहेको यस गाउँपालिकामा मगर, क्षेत्री, ठकुरी, र दलित समुदायको बसोवास रहेको छ। धवलागिरी श्रृंखलाको दक्षिण, पूर्वमा छार्काताङ गाउँपालिका, पश्चिममा रुकुमको ढोरपाटन नगरपालिका, उत्तरमा शेफोक्सुण्डो गाउँपालिका, र डोल्पो बुद्ध गाउँपालिका, दक्षिणमा ठुलिभेरि नगरपालिका रहेको छ। गाउँपालिका अन्रतगत साबिकका दुइवटा गा.वि.स.हरु शहरतारा र लावन गा.वि.स. पर्दछ। ९, ९ वडा रहेको यि गा.वि.स. अन्रतगत पर्ने गाउँहरुलाइ मिलाएर अहिले ७ वटा वडाहरु रहेका छन्। साबिकको शहरतारा गा.वि.स. का ९ वडाहरुलाइ ४ वटा वडाहरु विभाजन गरिएको छ। जस अन्रतगत वडा नं. १ मा ताचिन र कोला गाउँ, वडा नं. २ मा शहरतारा र साममलितिङ, वडा नं. ३ मा गुम्बातरा◌ा, गुफा, रुख, र ताराकोट, वडा नं. ४ मा टुप्पातारा र रिवा गाउँहरु पर्दछन्। त्यसै गरि साबिकको लावन गा.वि.स. का ९ वडाहरुलाइ ३ वटा वडाहरु विभाजन गरिएको छ। जस अन्तर्गत वडा नं. ५ खानि गाउँ, खानि गुम्बा, बैजिबारा, सरिबा, व्याँस गाउँहरु, वडा नं. ६ बन्ठाडा आधा, व्यासगाड र धारापानि, वडा नं. ७ मा बन्ठाडा आधा, धारापानि र लावन गाउँहरु रहेका छन्। यस क्षेत्रको बोलिने काइके भाषा लोपन्मुख भाषाको रुपमा रहेकोले यस पालिकामा बोलिने काइके भाषाको नामबाट यस गाउँपालिकाको नामाकरण गरिएको हो। साविकका गा.वि.स.अनुसार गाँउपालिकाको वडा विभाजन तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

क) काईके गाउँपालिकाको ऐतिहासिक पृष्ठभूमि

संघीय गणतन्त्र नेपालको लागि राज्यका सबैभन्दा तलको तह नगररगाउँ , नगररगाउँपालिका र जिल्ला समन्वय समितिहरू हुन्। स्थानीय सरकारको रुपमा लिइने नगररगाउँपालिकाले सरकारका तर्फबाट जनतालाई दिनुपर्ने सेवा वा सुविधा प्रवाह गर्ने गर्दछन्। नेपाल सरकार संघिय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयले निर्देशन गरे बमोजिम गाँउपालिका तथा नगरपालिकाहरूले आफ्नो क्षेत्रको विकासको लागि भरपर्दो तथ्याङ्कीय आधार तयार गर्नुपर्ने प्रावधान रहेको छ। दशौं पञ्चवर्षीय योजना (२०७२–२०७७) ले पनि गाँउपालिका तथा नगरपालिकाहरूको तथ्याङ्कीय आधार तयार गर्ने कार्यलाई नीतिगत प्राथमिकता दिएको र तीन वर्षीय अन्तरिम योजना (२०७२÷२०७६÷७७) ले पनि विकास योजना सम्बन्धका लागि गाँउपालिका तथा नगरपालिकाहरूले भौगोलिक सूचना केन्द्र स्थापना र मानव स्रोत विकास योजना तर्जुमा गर्नुपर्ने थप दायित्व उल्लेख गरेको छ। यसै प्रयोजनको लागि गाँउपालिका तथा नगरपालिकाको वस्तुस्थिति झल्कने गरी गाँउ तथा नगर पाश्र्वचित्र तयार गरिएको छ।तसर्थ सरकारले २०७४ बैशाखमा सूचना जारी गरी नगर र गाउँपालिकाहरूको वस्तुगत विवरण तयार गरी त्यसैका आधारमा योजना छनौट गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको हुनाले यस

गाउँपालिकामा रहेका विषयगत कार्यालयहरू, बसोबास गर्ने व्यक्तिहरु तथा अन्य संघसंस्थाहरूको तथ्यगत स्थिति झल्कने गरी उपलब्ध भएसम्मका सूचनाहरूलाई व्यवस्थीत ढंगले संकलन गरी यो गाउँ पाश्र्वचित्र तयार गरिएको छ।
तुलनात्मक अध्ययन, अनुसन्धान, विश्लेषण, विवेचना गर्न र सम्भावनाहरूको खोजी गर्न सहि तथ्याङ्कले पाश्र्वचित्र तयार गर्दा त्यसले गाउँपालिका लगायत अन्य सरोकारवाला निकायहरूलाई विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न, साझेदारी गर्न र अल्पकालीन एवम् दीर्घकालीन योजना बनाउन महत्वपूर्ण सहयोग पुग्ने गर्दछ । विविध पक्षहरूको वास्तविक स्थितिको तथ्याङ्क र सूचना विना गाउँपालिकाले कुनै पनि योजना तर्जुमा र छनौट सही ढङ्गले हुन सक्दैन। सही रूपमा छनौट नभएको तथा आवश्यकता बाहिरको सूचनाले योजना कार्यान्वयनमा जटिलता सिर्जना गर्दछ। तसर्थ वस्तुगत विवरणको आधारमा प्राथमिकता निर्धारण गरी वास्तविक आवश्यकता र जनताको चाहनामा आधारित कार्यक्रम सञ्चालन गर्न तथा भविष्यका लागि पूर्व तयारी गर्न समेत सही तथ्याङ्क सहितको वस्तुगत विवरण वा पाश्र्वचित्रले
द्द
सहयोग पुग्दछ। यसै प्रयोजनको लागि गाउँपालिकाको वस्तुस्थिति झल्कने गरी यस गाउँको पाश्र्वचित्र तयार गरिएको छ। वास्तवमा यो पाश्र्वचित्र काइके गाउँपालिका भित्रको विश्लेषण सहितको सूचनाको संग्रह हुनेछ। यसैका आधारबाट यस गाउँपालिकाले भविष्यमा विविध प्रकारका सूचनाहरू प्रवाह गर्न सक्छ। गाउँको विकास, निर्माण र सार्वजनिक सेवा प्रवाह गर्नका लागि यथार्थपरक सूचनाको आवश्यकता पर्ने हुदाँ तथ्याङ्कको शुद्धताका लागि अनेक प्रकारका विधिहरू प्रयोग गरी आवश्यक मात्रामा चेकजाँच गरी पर्याप्त मात्रामा परख गर्ने काम गरेर पाश्र्वचित्र तयार पारिएको छ । तसर्थ यस गाउँपालिकाको समग्र सूचना आवश्यक पर्ने जिज्ञासु र अध्ययन अनुसन्धानकर्तालाई पनि यो पाश्र्वचित्र महत्वपूर्ण हुनेछ भन्ने कुरामा विश्वस्त हुन सकिन्छ।

ख) भौगोलिक अवस्थिति

नेपालको संविधान २०७२ ले संघीय राज्यको निर्माणका साथै तिन तहको राज्य प्रणालीको व्यवस्था गरे अनुरुप साविकका स्थानीय निकायहरु स्थानीय तहमा परिणत भएका छन संविधानले स्थानीय तहलाई अधिकार सम्पन्न बनाएको छ, राज्य शक्ति एक ठाउमा केन्द्रित नगरी विभिन्न तह र तप्काबाट प्रयोग गर्ने ब्यबस्था भए अनुरुप डोल्पा जिल्लालाई पनि २ नगरपालिका र ६ गाउँपालिका गरी ८ वटा स्थानीय तहहरु गठन भएको छ, ६ वटा गाउँपालिका मध्ये काइके गाउँपालिका डोल्पा जिल्लाको सदरमुकाम दुनैको पुर्वी भेगमा अवस्थित एक सुन्दर र प्राकृतिक श्रोतले सम्पन्न गाउँपालिका हो, यस गाउँपालिकामा साविकका २ गा.वि.स.हरु मिलेर वनेको छ । यस गाउँपालिको क्षेत्रफल २२८.८९ वर्ग कि.मि. र जनसख्या ४२२६ जना रहेको छ । यस गाउँपालिकालाई भौगलिक अवस्था र जनसंख्याको अनुपात अनुसार ७ वडामा विभाजन गरिएको छ, यस गाउँपालिको केन्द्र नाम्दोमा रहेको छ । यो गाँउपालिका साविकका शहरतारा र लावन गाउँ विकास समितिहरुलाई समावेश गरी काइके गाँउपालिका २०७३ फागुन २७ गते स्थानीय तहहरुको पुर्नसंरचना हुँदा विधिवत रुपमा स्थापना भएको हो । यो गाँउपालिका ७ वटा वडाहरुमा विभाजन गरिएको छ । साविकको शहरतारा गाउँ विकास समितिको ९ वटा वडाहरुलाइ ४ वटा वडाहरु १,२, ३ र ४ मा र साविकको लावन गाउँ विकास समितिका ९ वटा वडाहरुलाइ ३ वटा वडाहरु ५, ६ र ७ मा पुर्नसंरचना गरिएको छ । प्रदेशिक चुनाव क्षेत्रको हिसाबले डोल्पालाइ दुइ वटा क्षेत्रमा विभाजित भएको छ, र काइके गाउँपालिका क्षेत्र नं. १ मा पर्दछ ।
यो गाँउपालिका साविकका शहरतारा र लावन गाउँ विकास समितिहरुलाई समावेश गरी काइके गाँउपालिका २०७३ फागुन २७ गते स्थानीय तहहरुको पुर्नसंरचना हुँदा विधिवत रुपमा स्थापना भएको हो । यो गाँउपालिका ७ वटा वडाहरुमा विभाजन गरिएको छ । साविकको शहरतारा गाउँ विकास समितिको ९ वटा वडाहरुलाइ ४ वटा वडाहरु १,२, ३ र ४ मा र साविकको लावन गाउँ विकास समितिका ९ वटा वडाहरुलाइ ३ वटा वडाहरु ५, ६ र ७ मा पुर्नसंरचना गरिएको छ ।

प्रदेशिक चुनाव क्षेत्रको हिसाबले डोल्पालाइ दुइ वटा क्षेत्रमा विभाजित भएको छ, र काइके गाउँपालिका क्षेत्र नं. १ मा पर्दछ ।

भौगोलिकअवस्था:	पहाडै पहाड तर कहि कतै ५ प्रतिशत समथर रहेको छ
क्षेत्रफल:	२२८.८९ वर्ग कि.मि
कृषियोग्य जमिन	४९.८२५२८ वर्ग कि.मि.
वनजंगल क्षेत्र	१३८.९४८३ वर्ग कि.मि
समुद सतहदेखिका उचाई	न्यूतम २३४० मिटर र अधिकतम ६००० मिटर

काइके गाँउपालिकाको क्षेत्रफल २२८.८९ वर्ग कि.मि.छ । यो गाँउपालिका ० डिग्री देखि ८१ डिग्री सम्मको भिरालोपना भएको पहाडी खुला उपत्यका र खाँचे, खोलाको चौडाई खुला समतल र मध्यम भिरालोपनको भौगोलिक स्वरुप भएको माथिल्लो क्षेत्र धेरै भिरालो दक्षिणी भाग पहाडी मोहडा रहेको छ । समुन्द्री सतह देखि न्यूतम २३४० मिटर र अधिकतम ६००० मिटर उचाइ रहेको छ । यो गाँउपालिकाको केन्द्र नाम्दो २५४० मिटरको उचाइमा रहेको छ । काइके गाँउपालिकाको वर्तमान भू-उपयोगलाई हेर्दा सवैभन्दा बढी १३८.९४८३ वर्ग कि.मि क्षेत्रफल वन तथा चरन क्षेत्रले ओगटेको छ भने औषत बर्षा २७० मि.मि.रहेकाले कृषि क्षेत्रमा खासै उन्नती भएको छैन । आकासे पानिको भर, परम्परागत कृषि प्रणालि, सिचांइको सुविधा नभएकोले गर्दा कृषि उत्पादनमा खासै आस लाग्दो नभए पनि घाँसे क्षेत्र, झाँडी वुट्यानका कारण विभिन्न खाले जडिवुटीको महत्व रहेको छ ।

वि.स. २०७८ सालको जनगणना अनुसार यस नगरपालिकाको कुल जनसंख्या

वडा	**घरपरिवारको संख्या**	**जनसंख्या**			**औसत परिवारको आकार**	**लिङ्ग अनुपात**
		जम्मा	**पुरुष**	**महिला**		
१	११५	४६८	२१६	२५२	४.०७	८५.७१
२	१२१	५६८	२७६	२९२	४.६९	९४.५२
३	१५०	५५४	२५२	३०२	३.६९	८३.४४
४	१२५	६०७	२८२	३२५	४.८६	८६.७७
५	२०१	८६४	३९७	४६७	४.३०	८५.०१
६	९९	४५३	२१९	२३४	४.५८	९३.५९
७	१०५	४५१	२१०	२४१	४.३०	८७.१४
	९१६	३९६५	१८५२	२११३	३०.४८	६१६.१९

श्रोतः केन्द्रिय तथ्याङ्क विभाग २०७८

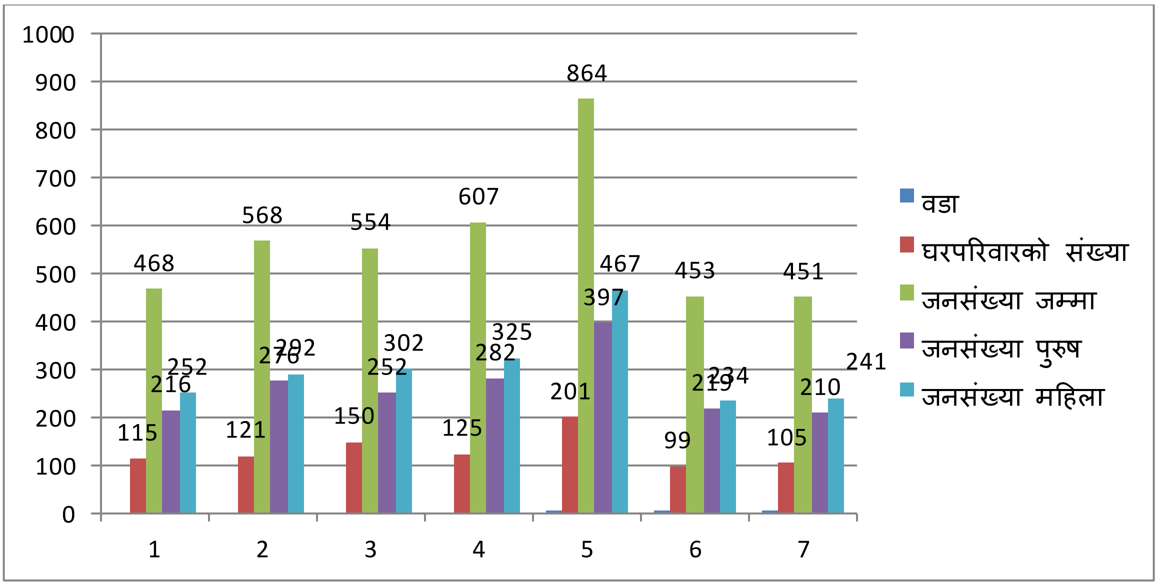

वि.स. २०७८ सालको जनगणना अनुसार यस नगरपालिकाको कुल जनसंख्या ७ हजार ४ सय ७९ रहेको छ। जसमा ३ हजार ४ सय ९४ जना पुरुष र ३ हजार ९ सय ८५ जना महिला रहेका छन्। साथै यस नगरपालिका भित्र जम्मा १ हजार ७ सय २७ घरधुरी रहेका छन्। यस नगरपालिकाको वडागत घरधुरी संख्या, जनसंख्यालाई निम्नानुसार तालिकामा देखाइएको छ।

ग) शैक्षिक परिवेश

संघीय संरचना अनुसार जम्मा ७ वटा वडामा विभाजन भएको यस काईके गाउँपालिकामा हाल १४ वटा सामुदायिक विद्यालय जस्मा २० वटा कच्ची भवन बनेका छन। कक्षा १ देखि कक्षा ५ सम्म, ८ वटा सामुदायिक विद्यालय, कक्षा १ देखि कक्षा ८ सामुदायिक विद्यालय, १ देखि कक्षा १० सम्म र १ वटा विद्यालयहरूमा। एकीकृत शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा अद्यावधिक भएको तथ्याङ्क अनुसार शैक्षिक सत्र २०७९ सामुदायिक विद्यालयमा कक्षा १ कक्षा १० सम्म अध्ययन गर्ने विद्यार्थीको संख्या ५८ जना छात्र र ३९३ जना छात्रा गरी जम्मा ९०४ जना रहेका छन।

यस **गाउँपालिका** भित्रका विद्यालय संख्या ,शिक्षक संख्या र विद्यार्थी संख्यालाई निम्नानुसार देखाइएको छः

क्र.सं.	विवरण	संख्या	सामुदायिक	संस्थागत
१	विद्यालय	१४	१४	०
२	शिक्षक	५८	५८	०
३	विद्यार्थी	८८३	८८३	०
४	विद्यालय कर्मचारी	१५	१५	०
५	बालविकास सहजकर्ता	९	९	०
६	सामुदायिक सिकाइ केन्द्र	०	०	०
७	त्रि. वि.क्याम्पस	०	०	०

श्रोतः काईके गाउँपालिका शिक्षा शाखा

यस्तै यस गाउँपालिका भित्र जम्मा १४ वटा प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रहरू रहेका छन । जसमा ८ वटा बालविकास केन्द्र विद्यालयमा आधारित छन । यी बालविकास केन्द्रहरूमा ६१ छात्र र ७१ छात्रा गरी जम्मा १३२ जना बालबालिकाहरू अध्ययनरत छन भने प्रत्येक बालविकास केन्द्रहरूमा जम्मा गरी ९ जना बालविकास सहजकर्ताहरू कार्यरत छन । साथै यस गाउँपालिका १४ वटा सामुदायिक विद्यालयहरूमा ५८ जना गरी शिक्षकहरू,१५ जना कार्यालय सहयोगी रहेका छन।

यस गाउँपालिकामा सञ्चालित शिक्षण संस्था

विवरण	सरकारी	सामुदायिक	निजी विद्यालय	कुल
आ. वि. १ देखि ५	प्रा.वि.	८	०	८
आ. वि. १ देखि ८	आ. वि.	२	०	२
मा. वि. १ देखि १०	मा. वि.	१	०	१
आ. वि. १ देखि १२	मा. वि.	१ (सञ्चालनको पकृयामा)	०	१
क्याम्पस	उच्च शिक्षा	०	०	०
सामुदायिक अध्ययन केन्द्र		०	०	०
बालविकास केन्द्र		८	०	८

श्रोतः काईके गाउँपालिका शिक्षा शाखा

यस्तै यस गाउँपालिका भित्र जम्मा ८ वटा प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रहरू रहेका छन । जसमा ८ वटा बालविकास केन्द्र विद्यालयमा आधारित छन। यी बालविकास केन्द्रहरूमा ६१ छात्र र ७१ छात्रा गरी जम्मा १३२ जना बालबालिकाहरू अध्ययनरत छन भने प्रत्येक बालविकास केन्द्रहरूमा एक,एक जना गरी ८ जना बालविकास सहजकर्ताहरू कार्यरत छन । साथै यस गाउँपालिका १४ वटा सामुदायिक विद्यालयहरूमा जम्मा ५८ जना शिक्षकहरू, १५ जना कार्यालय सहयोगी कर्मचारीहरु कार्यरत छन् ।

१.२ शिक्षा समूहको पृष्ठभूमि

नेपालमा वि.सं.२०६५ सालमा कोशी नदीको बाँध फुटेर भएको बाढी विपद्मा मानवीय सहायतामा विषयक्षेत्रगत समूहको अभ्यास शुरु गरी आपत्कालीन प्रतिकार्यलाई प्रभावकारी बनाउन विषयक्षेत्रगत कार्यसमूह (Cluster Group) गठन गरी परिचालन गर्ने कार्यको सुरुवात भएको थियो । यो अभ्यासलाई विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति, २०७५ र विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना, २०७५, विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन, २०६७ (पहिलो संशोधन, २०७६० र राष्ट्रिय विपद् प्रतिकार्य कार्यढाँचा, २०७० (पहिलो संशोधन, २०७५) लगायतका नीतिगत तथा कानूनी रूपमा संस्थागत गरेका छन् । यसका साथै विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन ऐन २०७४ को कार्यकारी समितीको काम, कर्तव्य अधिकारमा सवै विषयगत क्षेत्रहरुले आ आफनो क्षेत्रको आकस्मिक योजना तर्जुमा गर्नुपर्ने उल्लेख गरिएको छ ।

शिक्षा पाउनु सबै नागरिकको नैसर्गिक अधिकार हो नेपालको संविधान २०७२ मा शिक्षालाई मौलिक हकको रुपमा व्यवस्था गरेसंगै जुनसुकै आपत्तिमा पनि बालबालिकाले शिक्षा प्राप्त गर्न पाउनुपर्छ समय समयमा देखापर्ने विभिन्न विपद तथा महामारीमा पनि शिक्षालाई निरन्तरता दिनका लागि नेपाल सरकार तथा विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संघसंस्थाहरुले विभिन्न क्रियाकलापहरु गर्दै आएका छन काईके गाउँपालिकाले पनि बालबालिकाले शिक्षा पाउने हकलाई सुनिश्चित गर्नका लागि कोभिड १९ लगायतका महामारी तथा अन्य विपदका समयमा पनि शिक्षा प्रदान गर्ने कार्यका लागि शिक्षा प्रतिकार्य योजना २०७७ तयार पारेको छ । यसै गरी आपतकालीन अवस्थामा आन्तरिक विद्यार्थी मूल्याङ्कन तथा नतिजा प्रकाशन तथा प्रमाणीकरण कार्यविधि २०७८ तयार पारी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ । यसैगरी कोभिड १९ का बेलामा विद्यार्थीहरुको सिकाइ निरन्तरताका लागि यस गाउँपालिकाले कक्षा १ देखि ३ सम्मका बालबालिकाहरुका लागि अभिभावकको सहयोगमा घरमै गराउन सकिने क्रियाकलाप नामक पुस्तक छपाइ गरि वितरण गरेको थियो साथै कक्षा ४ देखि १२ सम्मका विद्यार्थीहरुका लागि सि यु जी सेवामा आवद्ध गर्न अनुदान वितरण गरेको थियो।

समुदाय तथा आधारभुत एवं अत्यावश्यक सेवा संरचनाहरूको प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक प्रकोपसँगको सम्मुखता तथा सङ्कटासन्नताका कारणबाट नेपालमा विपद् जोखिम बढ्दै गएको छ । नेपालको संबिधान २०७२, स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ बमोजिम माध्यमिक तह सम्मको शिक्षाको ब्यबस्थापन तथा कार्यन्वयनको जिम्मेवारी स्थानीय सरकारको छ। स्थानीय शिक्षा आधारभुत तथा अत्यावश्यक सेवाको क्षेत्र हो। हरेक विपद् घटनामा बालबालिकाको पठनपाठनमा प्रत्यक्ष असर पर्ने गरेको छ । विपद्बाट यस क्षेत्रमा हुन सक्ने प्रभाव कम गर्न साथै आपत्कालीन अवस्थामा र तत्पश्चात हरसंभव छिटो पठनपाठन सुचारु गर्न जरुरी छ। शिक्षा क्षेत्र सुचारु गर्दा अन्य विषयक्षेत्रको पुनर्लाभमा समेत सहज हुन्छ । विपद्बाट शिक्षामा पर्ने प्रभाव कम गर्न र पठनपाठन सुचारु गर्न तथा बालबालिकाको सिकाईमा हुन सक्ने क्षति न्युन गर्न शिक्षाक्षेत्रमा स्थानीय तहमा शिक्षा समूह गठन गरि विपद पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना बनाएर अगाडी बढ्न अपरिहार्य रहेको देखिन्छ।

१.३ उद्देश्यहरू (लक्ष्य, उद्देश्यहरू)

(क) लक्ष्यः शिक्षामा विपद्को प्रभाव कम गरी, विपद्को अवस्थामा पनि बालबालिकाको सिकाइलाई निरन्तरता दिइ उनिहरुको शारीरिक,मानसिक र बौद्धिक विकासमा सहयोग पुर्‍याउने।

(ख) उद्देश्यहरू: यस योजनाको समग्र उद्देश्य **गाउँपालिका**को शिक्षा क्षेत्रमा विपद् पूर्वतयारी गरी आपतकालीन अवस्थामा बालबालिकाहरुका लागि सुरक्षित वातावरणमा सिकाइ निरन्तरता गर्नु हो। यसका विशिष्ट उद्देश्यहरू निम्नानुसार रहेका छन्:-

(१) सम्भावित विपद् तथा संकटको पूर्वसावधानी र तयारीको वातावरण तयारी गर्नु

(२) प्रकोप पछिको १५ दिन भित्रमा शिक्षक तथा बालबालिकाहरुलाई सामान्य अवस्थामा पुनर्स्थापना गर्नु

(३) बालबालिकाहरुलाई सुरक्षित वातावरणमा वैकल्पिक माध्यमबाट पठनपाठनलाई निरन्तर गर्नु,

(४) सिकाइको समावेशी ढाँचामा गुणस्तरीय शिक्षाका अवसरहरूमा निरन्तर पहुँच सुनिश्चित गर्नु

(५) बालबालिकाको उमेर साथै शारीरिक, मानसिक अवस्था अनुसार प्रभावकारी रूपमा विपद्को सामना गरी आफ्नो जीउधनको रक्षा गर्न उपयुक्त सिप, स्रोतसाधन, शिक्षण एवं सिकाइ वातावरण, मनोसामाजिक परामर्श, शैक्षिक सामग्री साथै स्वास्थ्य र सरसफाइको माध्यमबाट समुदायको विपद् उत्थानशीलता विकास गर्नु ।

(ग) अपेक्षित प्रतिफलः यस योजनाको कार्यान्वयनबाट देहायका प्रतिफल हासिल हुने अपेक्षा गरिएको छः-

(१) सथानीय तहबाट विपद् प्रतिकार्य भई विपद् पश्चात् सुरक्षित वातावरणमा बालबालिकाको पठनपाठन सुचारु भएको हुनेछ ।

(२) स्थानीय तहका सम्बन्धित निकाय, समुदाय तथा सरोकारवालाहरूको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य क्षमता सुदृढ भएको हुनेछ ।

(३) सबै प्रकारका विपद्बाट शिक्षा क्षेत्रमा हुने प्रभाव न्यून गर्न र सुरक्षित वातावरणमा पठनपाठनलाई निरन्तरता दिन शिक्षाक्षेत्रको उत्थानशील क्षमता अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।

(४) आपतकालीन अवस्थामा बालबालिकाहरुमा हुन सक्ने जोखिमहरु शोषण, दुरुपयोग, हिंसा, यौन शोषण जस्ता अवान्छित क्रियाकलापमा कमी भएको र सुरक्षित वाताबरण सृजना भएको छ ।

१.४ योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन विधि र कार्यपद्धति

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि नेपाल शिक्षा समूह सञ्चालन कार्यविधि, २०७९ बमोजिम स्थानीय तहको नेतृत्वमा, स्थानीय शिक्षा क्लस्टरले तयार गरेको भैपरी योजनालाई सरोकारवालाहरूको सहभागितामा परिमार्जन गरी यो योजना तयार गरिएको छ । यस योजनामा नेपालको विपद् जोखिम र विगतका घटनाका आधारमा क्षिक्षा क्षेत्रको समग्र प्रकोप सम्मुखता, सङ्कटासन्नता र विपद् जोखिम स्थितिको विश्लेषण गरिएको छ । विस्तृत एवं विशिष्टिकृत तथ्याङ्क विवरणका आधारमा विपद् जोखिम स्थिति सम्बन्धी जानकारी अद्यावधिक गर्दै लगिने छ । यस योजनालाई हरेक वर्ष पुनरावलोकन गरी अद्यावधिक गरिनेछ ।

योजना तर्जुमा विधि

चरण १	कार्यविधि बमोजिम योजनाको प्रारूप मस्यौदा गरी शिक्षा समूहमा छलफल र परिमार्जन
चरण २	शिक्षा क्षेत्रको विपद् जोखिम विश्लेषण
चरण ३	सबैभन्दा बढी सम्भावना भएको स्तरको विपद् परिदृष्य विवरण तयारी
चरण ४	सबैभन्दा बढी सम्भावना भएको स्तरको विपद् मध्येबाट पूर्वतयारी गर्न विपद् परिदृष्यको छनोट
चरण ५	छानिएको परिदृष्य अनुसार आवश्यक पर्ने स्रोतसाधन लगायतका क्षमताको आँकलन
चरण ६	शिक्षा समूहमा उपलब्ध स्रोतसाधन र विद्यमान क्षमताको मूल्याङ्कन
चरण ७	अपुग स्रोतसाधन र क्षमताको विश्लेषण
चरण ८	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना मस्यौदा
चरण ९	सरोकारवालाहरूसँग मस्यौदा योजना माथि छलफल
चरण १०	सरोकारवालाहरूको सुझावका आधारमा परिमार्जन गरी अन्तिम मस्यौदा तयारी

योजना कार्यान्वयन बिधि

चरण १	योजनालाई गाउँ सभाबाट स्वीकृत भए पछि क्रियाकलापमा तोकिएका शाखा तथा कार्यालयहरुबाट कार्यान्वयन गर्ने
चरण २	योजनाका क्रियाकलापहरू पालिकास्तरीय विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनामा एकीकृत गर्न पेश गर्ने,
चरण ३	योजना कार्यान्वयनको आवधिकरूपमा अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने र
चरण ४	योजनालाई हरेक वर्ष अद्यावधिक गर्ने

परिच्छेद २ शिक्षा क्षेत्रमा प्रकोप, सङ्कटासन्नता र जोखिम विश्लेषण

२.१ समग्र विपद् जोखिम

नेपाल विपद्को दृष्टिले अति जोखिमपूर्ण देशहरु मध्ये एक हो। विश्वका १ सय ९८ मुलुकमध्ये नेपाल भूकम्पका हिसाबले ८ औं, बाढी तथा पहिरोको हिसाबले ३० औं स्थानमा र जलवायु परिवर्तनको हिसाबमा बिश्वमा चौथो, एशिया स्तरमा छैठौं जोखिमपूर्ण देशको रुपमा रहेको छ। नेपालमा विशेषगरी नियमित रुपमा हुने बाढी, पहिरो, हुरिबतास, आगलागी, हिमपात, भुकम्प, सडक दुर्घटना, असिना, हिम पहिरो, महामारी जस्ता मौसमी विपदवाट हरेक वर्ष लगभग बीस हजार भन्दा बढी परिवारहरु प्रभावित हुने गरेका छन्। विपद्बाट नेपालको शैक्षिक क्षेत्र प्रत्यक्ष एवं अप्रत्यक्षरूपमा प्रभावित हुने गर्दछ। विक्रम संवत् २०७२ भूकम्प, २०७४ मा बाढी, आँधीबेहरी र २०७७ देखि २०७८ सम्म कोभिड-१९का कारण शिक्षा क्षेत्रमा भौतिक र आर्थिक क्षतिका साथै पठनपाठन लामो समय अवरुद्ध भएको थियो। वि.सं. २०७२ मा नेपालमा आएको भूकम्पले आंशिक र पूर्ण रूपमा देशभर ३५,००० कक्षाकोठा क्षतिग्रस्त भए। भूकम्पले ३५ हजारभन्दा बढी कक्षाकोठा ध्वस्त पारेपछि ३ देखि १८ वर्ष उमेर समूहका करिब ८ लाख बालबालिकाको पठनपाठनमा असर परेको थियो। उनीहरूले लामो समयसम्म स्थायी कक्षाकोठामा पढ्न पाएनन्। विक्रम सम्वत् २०७४ मा नेपालको तराई क्षेत्रमा आएको बाढीले दुई लाख बीस हजार बालबालिकाको शिक्षालाई असर पुऱ्याएको थियो। त्यसै वर्ष बारा र पर्सा जिल्लामा आएको आँधीवेहरीले धेरै विद्यालयमा क्षति पुगेको थियो। त्यस्ता विपद्बाट विद्यालयहरूलाई जोगाउन र ती विपद्को सामना गरी असर न्यूनीकरण गर्न विपद् नियन्त्रणका उपायहरू आवश्यक हुन्छन्। कोभिड–१९ को सङ्क्रमणका कारण २०७६ फागुनदेखि २०७८ फागुनसम्म सबै तहको शैक्षिक क्रियाकलाप पूर्ण वा आंशिकरूपमा अवरुद्ध भयो। यसबाट देशैभरि ८३ लाख भन्दा बढी बालबालिकाको पठनपाठन प्रभावित भयो साथै परीक्षा प्रणालीमा आपत्कालीन व्यवस्था गर्नुपऱ्यो। कोभिडका कारण शैक्षिक क्षेत्रमा दूरगामी प्रभाव परेको छ।

भूकम्पको मात्रा, जाने समय र ऋतु अनुसार यसको क्षति र प्रभाव फरक पर्दछ। विक्रम संवत् २०७२ सालको बैशाखमा पहिलो भूकम्पमा बिदाको दिन भएकाले विद्यालय बन्द भएको र दोस्रो भूकम्पमा पहिलोको कारण विद्यालय बन्द रहेकोले मानवीय क्षतिको हिसाबले नराम्रो प्रभाव पर्नबाट जोगिएको थियो। विद्यालय सञ्चालन भएका बखतमा भूकम्प भए त्यसबाट मानवीय क्षति हुन सक्ने सम्भावना बढी हुन्छ। भूकम्पका कारण आगलागी,

पहिरो लगायतका अन्य प्रकोपहरू हुने सम्भावना पनि अत्यधिक रहन्छ । निरन्तर हुने भुचाल (tectonic movement), कमजोर भू-बनोट, अत्यधिक भिरालोपन, गलत भू-उपयोग र अत्यधिक वर्षाले पहिरो र बाढी जस्ता प्रकोपको जोखिम बढाउँछन् । नेपालमा धेरै प्रकोपहरू मौसम एवं जलउत्पन्न हुन्छन् र जलवायु परिवर्तनले यी प्रकोपको जोखिमलाई प्रत्यक्ष रूपमा बढाएको छ । हावाहुरीले वर्षेनी विद्यालय भवनको छाना उडाउँछ । बाढी र पहिरोले विद्यालय भवन, परिसर बगाउने, पुर्ने वा भत्काउने हुन्छ । बाढी, पहिरोका कारण विद्यालय जाने बाटो बन्द भएर पनि पठनपाठनमा असर गर्छ ।

काईके गाउँपालिकापनि भूकम्प, हिमपात तथा हिमपिहरो, बाढी, पहिरो, हुरीबतास, चट्याङ, असिना, रोगव्याधिको महामारी, आगलागी, सवारी दुर्घटना जस्ता विभिन्न प्रकारका प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक प्रकोपको उच्च जोखिममा छ । यी प्रकोपबाट वर्षेनी साना ठुला विपद्जन्य घटना भैरहन्छन् । विपद्बाट नेपालको शैक्षिक क्षेत्र प्रत्यक्ष एवं अप्रत्यक्षरूपमा प्रभावित हुने गर्दछ । विक्रम संवत् २०७२ भूकम्प, विभिन्न समयको बाढी पहिरो र २०७७ देखि २०७८ सम्म कोभिड-१९का कारण शिक्षा क्षेत्रमा भौतिक र आर्थिक क्षतिका साथै पठनपाठन लामो समय अवरुद्ध भएको थियो । २०७९ सालको अबिरल बर्षाका कारण आएको बाढी पहिरोले धेरै विद्यालयमा क्षति पुगेको थियो । कोभिड–१९ को सङ्क्रमणका कारण २०७६ फागुनदेखि २०७८ फागुनसम्म सबै तहको शैक्षिक क्रियाकलाप पूर्ण वा आंशिकरूपमा अवरुद्ध भयो । यसबाट गाउँपालिका क्षेत्र भित्र अध्ययनरत ४८०० भन्दा बढी बालबालिकाको पठनपाठन लप्रभावित भयो साथै परीक्षा प्रणालीमा आपत्कालीन व्यवस्था गर्नुपर्‍यो । कोभिडका कारण शैक्षिक क्षेत्रमा दूरगामी प्रभाव परेको छ ।

यस गाउँपालिकामा धेरै विद्यालयहरू भूकम्प, चट्याङ, हावाहुरी, आगलागी, पहिरो र बाढी लगायतका प्रकोपको जोखिममा रहेका छन् । नेपाल भूकम्पको उच्च जोखिम क्षेत्रमा पर्छ । कमजोर भौतिक संरचना भएका विद्यालय भवनमा भूकम्पको जोखिम अत्यधिक रहेको छ । भूकम्पको मात्रा, जाने समय र ऋतु अनुसार यसको क्षति र प्रभाव फरक पर्दछ । विक्रम संवत् २०७९ सालको असोजमा आएको बाढी तथा पहिरोको बेला दशै बिदाका कारण विद्यालय बन्द भएकोले मानवीय क्षतिको हिसाबले नराम्रो प्रभाव पर्नबाट जोगिएको थियो । विद्यालय सञ्चालन भएका बखतमा बाढी पहिरो भए त्यसबाट मानवीय क्षति हुन सक्ने सम्भावना बढी हुन्छ ।

विगतलाई हेर्दा काईके गाउँपालिकामा विभिन्न समयमा आएका बाढीहरुमध्य सबैभन्दा बढी २०५७ सालमा आएको बाढीले असर गरेको थियो । यसका साथै २०६९ साल श्रावण महिना २०७४ श्रावण/भाद्र महिनामा आएको बाढीले ४२ घरहरुमा क्षति पुगेको थियो । करिव ९ हेक्टर खेतियोग्य जमिनमा असर पुगेको थियो । यसैगरी विभिन्न समयमा आएको बाढीका कारण सुर्खेत डोल्पा सडक खण्ड अवरुद्ध हुनुका साथै २६ वटा घरहरुमा आंशिक क्षति र ८ वटा घरहरु पूर्ण रुपमा क्षति भएको थियो । बाढी तथा पहिरोको असरले गर्दा ३ प्रतिशत बालबालिकाहरु विद्यालय जानबाट वञ्चित भएका र १२ जना मानिसहरुको ज्यान गएको थियो ।

२.२ विद्यालयको विपद् सङ्कटासन्नता

कमजोर भौतिक संरचना, विद्यालय भवन बाढी, पहिरोको जोखिमयुक्त स्थानमा हुनु, विद्यालय भवन तथा परिसरमा चट्याङ तथा आगलागी निरोधक प्रणालीको अभाव, उपयुक्त ढल निकासको अभाव, हावहुरीको जोखिम रहेका क्षेत्रमा कमजोर छाना भएको भवन आदि कारणले नेपालका धेरै विद्यालयहरू सङ्कटासन्न अवस्थामा रहेका छन् । कमजोर बनोटकै कारण विक्रम सम्वत् २०७२ सालको भूकम्पमा ३५ हजार कक्षाकोठा

भत्केका थिए। शिक्षा क्षेत्रको विश्लेषण (२०७८) मा अझै पनि ६० प्रतिशत विद्यालयहरूमा सङ्कटासन्न भवन, संरचना रहेको उल्लेख छ।

विद्यालय भवन र परिसर सुरक्षित हुँदाहुँदै पनि त्यहाँ जाने बाटोमा बाढी, पहिरो जस्ता प्रकोपको जोखिम भएर वा समुदायमा विभिन्न प्रकारका प्रकोपका कारण समेत विद्यालयमा पठनपाठन अवरुद्ध हुन्छ । विषेशगरी काईके गाउँपालिकाको चुप्रा बजार क्षेत्र,सिस्नेटार,मटेला,काईके बजार क्षेत्र,आग्रज्यामिरे,हनेटा क्षेत्र र बाले कल्सेढुङ्गा बाढी तथा पहिरोको उच्च जोखिममा रहेको क्षेत्र हो। यस क्षेत्रका बाढीबाट बढी जोखिममा रहेका विद्यालयहरुमा त्रिपुरा माध्यमिक विद्यालय काटियाचौर, कञ्चनजङघा आ.वि. **हुम**, सरस्वती मा वि सुँ,पृथ्वीनारायण आ वि पालङ,श्री लेखनाथ आ वि करेलीकाँडा, जनप्रिय आ वि चुँ रहेका छन।

विद्यालय सञ्चालनको तौरतरीकाबाट पनि विपद्को जोखिम र प्रभावमा फरक पार्दछ। अत्यधिक गर्मी हुने याममा बिहान सबेरै पठनपाठन गरी दिउसोको चर्को घाममा छुट्टी गरेर जोखिम घटाउने रणनीतिलाई उदाहरणको रूपमा लिन सकिन्छ। विपद् जोखिमका दृष्टिले विद्यालयको विवरण सारांश तालिकामा दिइएको छ। यस तालिकामा कतिपय विवरण अनुमानित रहेको छ। यथार्थ विवरण प्राप्त भएपछि अद्यावधिक गर्दै लगिने छ।तालिकालाई हरेक वर्ष उपलब्ध हुने तथ्याङ्कका आधारमा अद्यावधिक गर्दै लगिनेछ।

तालिका २.१ विपद् जोखिमका दृष्टिले विद्यालयको विवरण

सि.न.	विद्यालय भवनको विवरण	एकाइ	जम्मा विद्यालय	कैफियत
१	(सामुदायिक) विद्यालय	संख्या	१४	
२	कच्ची भवन (ढुङ्गा, माटो वा ईँटा, माटो)	भवन	२०	
		कक्षाकोठा	६२	
३	पक्की भवन	भवन	१	
		कक्षाकोठा	०	
४	भूकम्प प्रतिरोधी प्रविधिले बनेका भवन	भवन	०	
		कक्षाकोठा	०	
५	बाढीको जोखिममा रहेका विद्यालय	भवन	४	
		कक्षाकोठा	८	
६	पहिरोको जोखिममा रहेका विद्यालय	भवन	४	
		कक्षाकोठा	८	
७	चट्याङ्को जोखिममा रहेका विद्यालय	भवन	०	
		कक्षाकोठा	०	
८	हावहुरीको जोखिममा रहेका विद्यालय	भवन	९	
		कक्षाकोठा	२३	
९	आगलागीको जोखिममा रहेका विद्यालय	भवन	९	
		कक्षाकोठा	२३	
१०	जमिन भासिने जोखिममा रहेका विद्यालय	भवन	७	
		कक्षाकोठा	४३	
८	विद्यालय जाने बाटो प्रकोपको जोखिममा	भवन	६	

	रहेका विद्यालय	कक्षाकोठा	१४	
१२	विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना लागु भएका विद्यालय	विद्यालय	०	

श्रोतः काईके गाउँपालिका शिक्षा शाखा

२.३ विद्यार्थीको विवरण

विद्यार्थीको उमेर साथै शारीरिक, मानसिक अवस्था अनुसार उनीहरूको विपद् सम्वेदनशीलता फरक पर्छ । कम उमेरका, अपाङ्गता भएका बालबालिकाहरू तुलनात्मक रूपमा बढी सङ्कटासन्न हुन्छन् । अभिभावकको सामाजिक-आर्थिक अवस्थाले बालबालिकाको विपद्को सामना गर्ने क्षमतामा फरक पार्छ । सामान्यतया कमजोर आर्थिक-सामाजिक अवस्था भएका परिवारका बालबालिका तुलनात्मक रूपमा बढी सङ्कटासन्न हुन्छन् । त्यसैगरी समुदायको सँस्कृति र रहनसहनले पनि बालबालिकाको विपद् सङ्कटासन्नता वा उत्थानशीलतामा प्रभाव पार्छ । छुवाछुत, छाउपडी प्रथा, प्रकोपको समयमा सजिलै दौडन नसकिने खालको लुगा लगाउने चलन आदिले समग्रमा प्रकोप सङ्कटासन्नता बढाउँछन् । उमेर तथा शारीरिक अवस्था अनुसार सार्वजनिक तथा निजी विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीको सारांश विवरण तालिका २.२ मा प्रस्तुत गरिएको छ । यस तालिकालाई हरेक वर्ष उपलब्ध हुने तथ्याङ्कका आधारमा अद्यावधिक गर्दै लगिनेछ ।

तालिका २.२ उमेर समूह, लिङ्ग, अपाङ्गताका आधारमा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरूको विवरण

तहगत संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको विवरण

सि. न.	विद्यार्थी विवरण	विद्यार्थी संख्या				कैफियत
		जम्मा	छात्रा	छात्र	अन्य	
१	पूर्व प्राथमिक	१३२	७१	६१	०	
२	१-५ कक्षा सम्मको	५१४	८५	२१९	०	
३	६-८ कक्षा सम्मको	८७	८१	३६	०	
४	९-१० कक्षा सम्मको	१२४	६४	६०	०	
	८-१२ कक्षा सम्मको	०	०	०	०	
५	जम्मा	८८७	५८	३७६	०	सबै प्रकारका अपाङ्गता

श्रोतः काईके गाउँपालिका शिक्षा शाखा

२.४ शिक्षकको विवरण

विपद् संवेदनशीलता वा उत्थानशील क्षमतामा शिक्षक, शिक्षिकाको भूमिका महत्वपूर्ण हुन्छ । उनीहरूको बुझाई र दक्षताले विद्यालयको विपद् सामना गर्ने क्षमता अभिवृद्धि गर्न निर्णायक भूमिका खेल्दछ । विपद् व्यवस्थापनमा दक्ष शिक्षक शिक्षिकाले विद्यार्थीहरू साथै समुदायको विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन क्षमता बढाउन सक्छन् । यसै भूमिकालाई दृष्टिगत गरी शिक्षा नीति, २०७६ ले समाजको समग्र विकास र विपद् व्यवस्थापनका

कार्य गर्न विद्यालयका शिक्षक र विद्यार्थी परिचालन गर्ने रणनीतिहरू तय गरेको छ । शैक्षिक तह अनुसार सार्वजनिक तथा निजी विद्यालयमा अध्यापनरत शिक्षक, शिक्षिकाको सारांश विवरण तालिका २.३ मा प्रस्तुत गरिएको छ। तालिकालाई हरेक वर्ष उपलब्ध हुने तथ्याङ्कका आधारमा अद्यावधिक गर्दै लगिनेछ।

तालिका २.३ काईके गाउँपालिकाडोल्पाको शिक्षक विवरण

सि.न.	विवरण	शिक्षक संख्या				कैफियत
	सार्वजनिक तर्फ	जम्मा	महिला	पुरुष	अन्य	
१	पूर्व प्राथमिक तह	८	३	५	०	
२	प्राथमिक तह	४३	४	३९	०	
३	निम्न माध्यमिक तह	६	१	५	०	
४	माध्यमिक तह	६	०	६	०	
	उच्च मा वि	०	०	०	०	

श्रोतः काईके गाउँपालिका शिक्षा शाखा

२.५ शिक्षा क्षेत्रका कर्मचारीको विवरण

शिक्षा क्षेत्रको विपद् व्यवस्थापनमा स्थानीय तह तथा सम्बन्धित विद्यालयमा कार्यरत शिक्षा क्षेत्रका कर्मचारीको भूमिका महत्वपूर्ण हुन्छ । यस काईके गाउँपालिकार यस गाउँपालिका अन्तर्गतका विद्यालयमा कार्यरत विभिन्न श्रेणी, समूहका कर्मचारीको विवरण तालिका २.४ मा दिइएको छ।

तालिका २.४ काईके गाउँपालिकाअन्तर्गत कार्यरत शिक्षा क्षेत्रका कर्मचारीहरुको विवरण

प्रदेश	विद्यालयमा कार्यरत			स्थानीय तहमा कार्यरत			विद्यालय विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम प्राप्त		
	म	पु	जम्मा	म	पु	जम्मा	म	पु	जम्मा
वार्ड न. १	०	६	६	१	१	२	०	०	०
वार्ड न. २	२	१७	१९				०	०	०
वार्ड न. ३	१	९	१०				०	०	०
वार्ड न. ४	१	७	८				०	०	०
वार्ड न. ५	२	१०	१२				०	०	०
वार्ड न. ६	३	३	६				०	०	०
वार्ड न. ७	१	४	५				०	०	०
	१०	५६	६६	१	१	२	०	०	०

श्रोतः काईके गाउँपालिका शिक्षा शाखा

पालिकामा सन्चालन भएका विद्यालयहरूका जम्मा विद्यार्थीहरूको विवरण

कक्षा	छात्रा	छात्र	अन्य	जम्मा
ECD School	७१	६१	0	१३२
ECD Community			0	
कक्षा १	८४	८४	0	१६८
कक्षा २	६२	३९	0	१०१
कक्षा ३	५९	४१	0	१००
कक्षा ४	५०	८	0	७९
कक्षा ५	४०	२४	0	६४
कक्षा ६	३४	१२	0	४६
कक्षा ७	२७	१३	0	४०
कक्षा ८	१८	८	0	८
कक्षा ९	३६	३०	0	६६
कक्षा १०	२८	३०	0	५८
कक्षा ८	0	0	0	0
कक्षा १२	0	0	0	0
जम्मा	५०९	३७४		८८३

तथ्यांक स्रोत : IEMIS Dashboard Report: 2079

२.६ शिक्षण सामग्रीको लेखाजोखा

बालबालिकाहरुको शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापलाई रोचक,प्रभावकारी र सहज बनाउनका लागि शिक्षण सामग्रीहरुको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको हुन्छ। यि सामग्रीहरुको अभावमा शिक्षण सिकाइको उद्देश्य पूरा हुन सक्दैन। शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापलाई निरन्तर रुपमा संचालन गर्न तथा बालबालिकाले घर तथा समुदायमा नियमित सिकाइ गर्नका लागि शिक्षण सामग्री सबैको पहुँचमा हुन आबश्यक हुन्छ। सामान्य अवस्थामा समेत पाठ्यपुस्तक तथा अन्य शिक्षण सामग्रीको आपूर्तिमा चुनौतिहरू रहेका छन्। यस गाउँपालिका अन्तर्गत शिक्षण सामग्रीको समग्र विद्यमान अवस्था देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका २.५ शिक्षण सामग्रीको लेखाजोखा तालिका (Minimum Preposition stock of Education Cluster)

शिक्षण सामग्री	जम्मा संख्या	१ सेट कति बालबालिकाका लागि?	पहुंचमा रहने जम्मा विद्यार्थी	नोट
ECD किट		१ प्रति इ सि डी	८५	४-५ वर्षका बलबालिकाका लागि, १ अस्थायि सिकाइ केन्द्रमा २५ जनाका लागि १ सेट
स्कूल किट	८	१ प्रति स्कूल	२५०००	कक्षा १-८ का ४० जना विद्यार्थीका

				लागि १ सेट
विद्यार्थी किट (आधारभूत तह)	८	१ प्रति स्कूल	७००	कक्षा १-५ सम्मका १ जना विद्यार्थीका लागि १ सेट,
विद्यार्थी किट माध्यमिक (छात्र र छात्राहरूको लागि)	१२४	प्रति विद्यार्थी	१२४	कक्षा ६-८ सम्मका १ जना विद्यार्थीका लागि १ सेट
सबै तहका विद्यार्थी, शिक्षक तथा सम्बन्धित निकायका लागि दूर शिक्षा प्रविधि सेट	४०४९	प्रति विद्यार्थी	४०४९	
किशोरी कीट	१७३९	प्रति विद्यार्थी	१७३९	
शिक्षक किट	८	१ प्रति स्कूल	८	कक्षा ५ सम्मका १२० विद्यार्थीका लागि २ सेट, कक्षा ६-८ सम्मका १२० विद्यार्थीका लागि २ सेट
विभिन्न प्रकारको अपाङ्गता भएका विद्यार्थीका लागि सामग्री	२५	प्रति विद्यार्थी	२५	
मनोरञ्जन किट	१७३९	प्रति विद्यार्थी	१७३९	कक्षा ५ सम्मका १२० विद्यार्थीका लागि २ सेट, कक्षा ६-८ सम्मका १२० विद्यार्थीका लागि २ सेट
पाठ्यपुस्तक (१-५)	१७३९	प्रति विद्यार्थी	१७३९	
पाठ्यपुस्तक (६-१०)	१४६६	प्रति विद्यार्थी	१४६६	
पाठ्यपुस्तक (१0-१2)	१२४	प्रति विद्यार्थी	१२४	

श्रोतः काईकेगाउँपालिका शिक्षा शाखा

परिच्छेद ३ विपद्को परिदृश्य र पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्ययोजना

काईके गाउँपालिकामा धेरै विद्यालयहरू भूकम्प, चट्याङ, हावाहुरी, आगलागी, पहिरो र बाढी लगायतका प्रकोपको जोखिममा रहेका छन् । नेपाल भूकम्पको उच्च जोखिम क्षेत्रमा पर्छ । कमजोर भौतिक संरचना भएका विद्यालय भवनमा भूकम्पको जोखिम अत्यधिक रहेको छ । भूकम्पको मात्रा, जाने समय र ऋतु अनुसार यसको क्षति र प्रभाव फरक पर्दछ । विक्रम संवत् २०७९ सालको असोजमा आएको बाढी तथा पहिरोको बेला दशै बिदाका कारण विद्यालय बन्द भएकोले मानवीय क्षतिको हिसाबले नराम्रो प्रभाव पर्नबाट जोगिएको थियो । विद्यालय सञ्चालन भएका बखतमा बाढी पहिरो भए त्यसबाट मानवीय क्षति हुन सक्ने सम्भावना बढी हुन्छ ।

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि महामारी तथा ठुलो विपदको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना संघ तथा प्रदेश शिक्षा क्लस्टर मार्फत निर्माण हुने हुनाले पुको मध्यम स्तरको विपद् स्थानीय तह शिक्षा क्लस्टर द्वारा , सामनासागर्ने पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना न र्माणका लागि मध्यम स्तरीय विपदको परिदृष्यहरूको आधारमा शिक्षाक्षेत्रको विभिन्न पक्षमा आवश्यक पर्ने क्षमताको आँकलन गरिएको छ । उक्त आँकलन अनुसारको आवश्यकता परिपूर्ति गर्न क्लष्टरमा के कस्तो क्षमता छ भनी लेखाजोखा गरिएको छ । आवश्यक पर्ने र अहिले क्लष्टरमा रहेको क्षमताको तुलनात्मक विश्लेषण गरी विभिन्न पक्षमा अपुग क्षमताको पहिचान गरिएको छ । अपुग क्षमताको परिपूर्ति समेत गरी समूहको क्षमता र दक्षता हासिल गर्ने रणनीति सहित समूहको पूर्वतयारी तथा

प्रतिकार्यका लागि भैपरी योजना तयार गरिएको छ । विगतलाई हेर्दा काईके गाउँपालिकामा विभिन्न समयमा आएका बाढीहरुमध्य सबैभन्दा बढी २०५७ सालमा आएको बाढीले असर गरेको थियो । यसका साथै २०६९ साल श्रावण महिना २०७४ श्रावण/भाद्र महिनामा आएको बाढीले घरहरुमा क्षति पुगेको थियो । यस गाउँपालिकामा विपदको जोखिमतथा प्रतिकार्य क्षमताको र दक्षता आधारमा रणनीति सहित पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि भैपरी योजना तयार गरिएको छ ।

परिदृश १ भुकम्पको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्ययोजना

१.१ परिदृश भूकम्प :

भूकम्पको घटना विवरण तयार गर्दा वि.सं. २०७२, वि.सं. २०५७ साल देखि वि.स.२०७९ सालसम्मको भूकम्प तथा यहाँका भु बनावट तथा भुकम्पवाट हुन सक्ने जोखिमलाई आधार मानेर परिदृष्य तयार गरिएको छ । नेपालको कर्णाली प्रदेश डोल्पा जिल्लाको काईके नगरपालीका भुकम्पको उच्च जोखीममा रहेको छ । यस पालिकाको वडा नं १ देखी ७ वडाका वस्तीहरुमा भुकम्पको जोखिममा रहेको छ । यहाँका प्राय घरको भौतिक संरचना ढुङ्गा माटोले बनेको हुदा कमजोर संरचना रहेको छ । हाल बनेका विद्यालयका भवनहरु भुकम्प प्रतीरोधात्मक बनेका छैनन् । यस गाउँपालिकाको अधिकाशं भुभाग भिरालो मात्र रहेको र वन जङ्गल कमी भएको विकट भौगोलिक बनावटका कारण विद्यालय वाट आउन जान टाढा भइ विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थी हरुलाइ भुकम्पको त्रास रहेको छ । विंस २०७२ बैशाख १२ गते गएको भुकम्पले काईके गाउँपालिकामा धैरै विद्यालय भवनहरु र अन्य मानव वस्तीहरुमा आर्थिक तथा मानविय क्षती भएको थियो ।

डोल्पा जिल्लाको काईके गाउँपालिका भुक्मपको उच्च जोखिममा रहेको छ र काईके गा पा मा ७ वडा रहेकोमा यस गाउँपालिकामा सम्पूर्ण वडाहरु भिरालो स्थानमा रहेका छन। यस काईके गाउँपालिका अधिकाम्स सम्रचना ढुङगाले बनेको र अधिकाम्स घरहरु एक आपसमा जोडिएर बनेका छन जस मध्य वडा नं. ३ को ३५ घर धुरि उच्च जोखिममा रहेका छन भने वडा नं. २ को शहरतारामा रहेका करिब १२० घरधुरि १/४ भुकम्पको उच्च जोखिममा रहेका छन। तेसैगरी वडा नं. ४ टुप्पातारा बस्तिमा करीब ७०म घरधुरी मध्य आधा घरधुरी उच्च जोखिम्मा रहेका छन। तेसैपगरी यस काईके गा पा. मा पनि भुकम्पको उच्च जोखिम्मा अन्य वडाहरु पनि रहेका छन। २०७२ सालमा गएको भूकम्पले यस क्षेत्रमा केहि घर तथा विद्यालयहरुको भवनमा क्षति भएकोले स्थानीय अभिभावक र विद्यार्थीहरुमा भूकम्पको डर त्रास भै विद्यार्थीहरु विद्यालयमा नजाने लगायतका समस्याहरुले गर्दा केहि दिन विद्यालयको नियमित पढाई अवरुद्ध भएको थियो ।नेपालको पश्चिम क्षेत्रमा समय समयमा जाने सानातिना भूकम्पिय पराकम्पले यस क्षेत्रमा एकखाले त्रास उत्पन्न गरिरहन्छ । यस पालिकाका ७५ प्रतिशत विद्यालय भूकम्पिय दृष्टिकोणले उच्च जोखिममा रहेका छन । काईके गाउँपालिकामा वि.स. २०८० बैशाख महिनामा निम्न रेक्टरको भुकम्प आयको तेसले कुनै छेति नगरेको पाईएको छ। यदि एस काईके गाउँपालिकामा ७ रेक्टर स्केलको भूकम्प आयमा धैरै ठुलो धनजनको छेति हुने देखिन्छ।

१.२ भूकम्पको घटनाविवरण

वि स २०७२ साल बैशाख १२ मा गएको भूकम्पले यस क्षेत्रमा केहि घर तथा विद्यालयहरुको भवनमा क्षति भएकोले स्थानीय अभिभावक र विद्यार्थीहरुमा भूकम्पको डर त्रास भै विद्यार्थीहरु विद्यालयमा नजाने लगायतका समस्याहरुले गर्दा केहि दिन विद्यालयको नियमित पढाई अवरुद्ध भएको थियो । स्थानिय सडक यातायात अवरुद्ध

भएको छ । भूकम्पका कारण खानेपानीका मूहान, सङ्कलन पोखरी र वितरण प्रणालीमा क्षति पुगेको छ । मुख्यशहर बजारमा खानेपानीको अभाव गराएको छ । त्यसै गरी स्थानिय हाइड्रोबाट उत्पादित विद्युत आपूर्ति पनि अवरुद्ध भएको थियो । भुकम्पले काईके गाउँपालिका अन्तर्गतका सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयहरुको शिक्षा क्षेत्रमा विकराल समस्या देखा पर्न गयो । नियमित कक्षा संचालन हुननसक्नु, सिकाईसहजिकरणमा कठिनाई , शिक्षक , विद्यार्थिमा मनोसामाजिक समस्या, सिकाई उपलब्धि न्यून हुन पुग्यो । नियमित शैक्षिक क्रियाकलाप संचालन हुननसक्दा विद्यालयमा परिक्षा संचालन एवं मुल्यांकन गर्न कठिनाइ भयो । विद्यार्थिको कक्षा छाड्ने दर वढ्यो धैरै कक्षाकोठा क्षतिग्रस्त भएका थिय ।

यस घटना विवरण यस काईके गाउँपालिका वुद्धिजिबि ब्यक्तिहरुबाट तयार पारिएको हो। वि.स. २०७२ साल बैशाख १२ गते गएको बूकम्पले यस काईके गाउँपालिकाको वडा नं. १ मा करिब २५घरधुरी सामान्य क्षेतितथा करिव १५० जनावरहरू क्षेति पुगेको रहेछ। तेसैगरी वडा नं. २ का केहि घरधुरीमा सामान्य क्षेति भएको रहेछ बने वचा नम्वर ३ मा छेति भयको देखिएन ।वडा नम्वर ४ मा करिव १५ घरधुरीमा पूर्णरुपमा क्षेति भएको थियो। त्यसैगरी वडा नम्वर ६ को वन्ठाडामा करिव २५ घरधुरी र एउटा स्कुलमा क्षेती पुगेको थियो, त्यसैगरी वडा नम्वर ७ को लावन र धारापानी गरी करिव ५४ घरधुरीमा सामान्य क्षेति पुगेको थियो। यदि यस काईके गाउँपालिकामा ७ रेक्टरको रेक्टरको भूकम्प जादा यस गाउँपालिकाको कोलाका २५ घरधुरी तथा वडा नम्वर २ को सहरतारामा करिब ७५ घरधुरी उच्च जोखिम्मा रहेका छन भने तेसैगरी वडा नम्वर ३ को ताराकोटका ६० घरधुरी उच्च जिखिममा रहेका छन। वडा नम्वर ६ को बन्ठाडामा ५० र वडा नम्वर ७ मा लावनको करिव २० घरधुरी उच्च जिखिम्मा रेहेका छन। यस गाउँपालिकामा करिब ६० पर्तिसत मानिस र ३० प्रतिसत पशुपन्छिहरु भूकम्पको उच्च जोखिममा छन।

१.३भूकम्प बाट शिक्षा क्षेत्रमापरेको असर

भूकम्पबाट कर्णाली प्रदेशको डोल्पा जिल्लामा गरी १००० कक्षाकोठा क्षतिग्रस्त भए। ती मध्ये ७०० कक्षाकोठा पुनर्निर्माण गर्नुपर्ने छ । ५०१ कक्षाकोठामा व्यापक मर्मतगरेपछि मात्र सञ्चालन गर्न सकिनेछ । बाँकि ८९ कक्षाकोठा सामान्य मरम्मत पछि सञ्चालनगर्न सकिनेछ । विद्यालय भवनहरू भत्केर शैक्षिक सामग्रीमा पनि क्षति भएको छ । घरहरूमा भएकोक्षतिका कारण धेरै विद्यार्थीको शैक्षिक सामग्रीमा क्षति भएको छ ।भूकम्पका कारण कालिकोट जिल्ला भरीका सबै विद्यालयमा केही दिन पठनपाठन बन्द हुनेछ । डोल्पा जिल्लाको ६५ विद्यालयमा पठनपाठन शुरु गर्न २५ दिनसम्म लाग्नेछ । समुदायमा परेको विपत्तिका कारण पनि लामो समयसम्म बालबालिकाहरू विद्यालय बाहिररहन सक्ने जोखिम छ । उच्च माध्यमिक तह सम्मका ६५५ विद्यार्थीलाई शैक्षिक सामग्री सहायता आवश्यक पर्ने अनुमानछ । विपद् प्रतिकार्यमा अस्थायी सिकाइ केन्द्रको स्थापना, शैक्षिक सामग्रीको वितरण र बालबालिका, अभिभावक र शिक्षकहरूलाई मनोसामाजिक सहयोग उपलब्ध गराउनु प्रमुख प्राथमिकता हुनु पर्नेछ ।

भुकम्पवाट शिक्षा क्षेत्रमा हुने असर

- विद्यालय बन्द हुन गई पठनपाठन क्रियाकलाप अवरुद्ध हुन पुग्यो ।

- शिक्षक , विद्यार्थि र अभिभावकमा मनोसामाजिक असर ।
- शिक्षक , विद्यार्थि र अभिभावकमा कोभिड संक्रमण ।
- प्रत्यक्षरुपमा शिक्षण सिकाई क्रियाकलाप संचालन गर्न नसक्दा सिकाई उपलब्धि न्यून हुनु ।
- सामाजिक कुरुति , दुव्र्यसनि र असामाजिक कार्यमा वढवा एवं आार्थिक संकट उत्तपन्न हुनु ।
- विद्यालयमा शैक्षिक क्यालन्डर अनुरुप सिकाई सहजिकरण हुननसक्दा पाठ्यक्रम ले निर्धारण गरे वमोजिम उद्येश्य पुरानहुनु ।

१.४ भूकम्पको प्रतिकार्य रणनीति

स्थानिय शिक्षा समूहले शिक्षा क्षेत्रको विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यमा नेतृत्व गर्नेछ र समग्र विपद्पूर्वतयारी र प्रतिकार्यमा योगदान गर्नेछ । राष्ट्रिय, प्रदेश र स्थानीय विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्ययोजनाका उद्देश्यसँग तालमेल गरी शिक्षा क्षेत्रको पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गरी लागू गरिनेछ । विपद् प्रतिकार्य गर्न विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि शिक्षा समूह सञ्चालन कार्यविधि, २०७९ बमोजिम गाउँपालिका र यस पालिकाको शिक्षा,युवा तथा खेलकुद शाखाको नेतृत्वमा स्थानीय शिक्षा समूह परिचालित हुनेछ ।समूहको मुख्य प्राथमिकता विपद् प्रभावित विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिका, किशोरकिशोरीको पठनपाठन र सिकाइ निरन्तर गर्नु हुनेछ ।विपद् प्रतिकार्य गर्न विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि शिक्षा समूह सञ्चालन कार्यविधि, स्तरीय शिक्षा समूहका मुख्य रणनीतिक क्रियाकलापहरू निम्न बमोजिम हुनेछन् ।

- भूकम्पबाट भएको क्षतिको लेखाजोखा गरी क्षति भएका र जोखिममा रहेका समुदायलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने।
- पूर्वानुमानका आधारमा सम्बन्धित समुदाय तथा शैक्षिक संस्थाहरूलाई सजग र सतर्क रहन सूचित गर्ने,
- विद्यार्थीहरुका लागि आवश्यक पर्ने शैक्षिक सामग्रीहरु संकलन गरी पठनपाठनलाई निरन्तर गर्नका लागि आवश्यक व्यवस्थापन गर्ने
- विपदको सम्भावना र प्रभाव अनुमानका आधारमा उच्च जोखिममा रहेका विद्यालयमा पठनपाठन सावधानीपूर्वक सञ्चालन गर्न वा बन्द गर्न सूचित गर्ने,
- शैक्षिक सामग्रीमा भएको क्षति र पठनपाठन निरन्तर गर्न चाहिने शैक्षिक सामग्रीको लेखाजोखागर्ने,
- सुरक्षित स्थानमा आवश्यक आधारभुत सेवा सुविधा सहितका अपाङ्गता भएका बालबालिका र
- किशोरकिशोरी समेतलाई उपयुक्त हुने गरी अस्थायी कक्षाकोठा तथा अस्थायी सिकाइ केन्द्र वा अनलाइन सिकाइ केन्द्र वा भर्चुअल कक्षा स्थापना गर्ने,
- आपत्कालीन शैक्षिक सामग्री वितरण गर्ने,
- विद्यालय र पठनपाठन सञ्चालन गर्न समुदाय परिचालन गर्ने,
- शिक्षाक्षेत्रको मानवीय सहयाता र आपत्कालीन पठनपाठन र सिकाइ सञ्चालनमा अन्तर्राष्ट्रियन्यूनतम मापदण्ड पालना गर्ने, गराउने,

- प्रभावित परिवारहरूको मानवीय आवश्यकता परिपूर्ति साथै बालबालिकाको संरक्षण, सरसफाइ,सरसामान, आश्रय, स्वास्थ्य र पोषण जस्ता साझा सरोकारका सवाल सम्बोधन गर्न सम्बन्धितक्लस्टरहरूसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने,
- भूकम्प पछिको समय अवधिमा घटना घटेको समय देखि ७२ घण्टाहप्ता २-, २ हप्ता -३ महिना सम्ममा गर्नुपर्ने क्रियाकलाप र समूहका सदस्यको जिम्मेवारी निर्धारणगरी कार्यान्वयन गर्ने र
- मानवीय सहायता परिचालन र शैक्षिक सामग्री आपूर्ति गर्दा यथोचितरूपमा सामग्री, नगद, प्रविधितथा अन्य उपाय अवलम्बन गर्ने।
- भूकम्प गएपछि प्रभावित क्षेत्रका विद्यालयको द्रुत लेखाजोखा गरी क्षतिको मूल्याङ्कन गर्ने र विद्यालय भवन र परिसरलाई सुरक्षित र असुरक्षित वर्गमा छुट्याउने,
- आपत्कालीन शैक्षिक सामग्रीहरु संकलन तथा वितरण गर्ने,
- शिक्षक तथा सहजकर्तालाई आवश्यक अनुशिक्षण र परामर्श प्रदान गर्ने,
- विद्यालय र पठनपाठन पुनःसञ्चालन गर्न समुदाय परिचालन गर्ने,
- प्रभावित परिवारहरूको मानवीय आवश्यकता परिपूर्ति साथै बालबालिकाको संरक्षण, सरसफाइ, सरसामान, आश्रय, स्वास्थ्य र पोषण जस्ता साझा सरोकारका सवाल सम्बोधन गर्न सम्बन्धित समूहहरूसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने
- विद्यार्थीहरुलाई मनोपरामर्श गरि भय मुक्त तथा मुक्त वातावरण तयार गर्ने
- विपद् लाई व्यवस्थापन गर्न संघीय सरकार ,प्रदेश सरकार र विकास साझेदार संघसंस्थाहरुसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने।

१.५ भूकम्पको सामना गर्न आवश्यक र विद्यमान क्षमता विश्लेषण

वश्यक क्षामतास् माथि उल्लेखित महाभूकम्पको विपद् परिदृष्य अनुसार शिक्षाक्षेत्रको विभिन्नपक्षमा पनलिका स्तरीय शिक्षा समूहलाई चाहिने क्षमताको विवरण तालिका बमोजिम रहेको छ।

तालिका ३.१ आवश्यकताको विवरण (भूकम्प परिदृश्यका लागि)

क्र.सं.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	परिमाण		कैफियत
			न्यूनतम	अधिकतम	
क	*जनशक्ति*	*संख्या*			*को मापदण्ड अनुसार...*
१	तालिमप्राप्त उद्धारक, शिक्षक टोली	संख्या	८	८	
२	हरेक विद्यालयमा सङ्कटकालीन कार्य सञ्चालन गर्न सहयोग गर्न टोली।	संख्या	८	८	
ख	*सामग्री तथा प्रविधि औजार*				
	ECD किट	संख्या	८	८	प्रति केन्द्र
	स्कूल किट	संख्या	८	८	
	शिक्षक किट	संख्या	८	८	
	विद्यार्थी किट (आधारभूत तह)	संख्या	८	८	
	विद्यार्थी किट (माध्यमिक तह)	संख्या	८	८	
	सबै तहका विद्यार्थी, शिक्षक	संख्या	८	८	

क्र.सं.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	परिमाण		कैफियत
	सम्बन्धित निकायका लागि संख्या	संख्या	८	८	
	दूर शिक्षा प्रविधि सेट	संख्या	८	८	
	अपांगता भएका बिधार्थी हरुको लागि सामग्री	संख्या	८	८	
	मनोरंजन किट	संख्या	८	८	
	पाठ्यपुस्तक (५ – १)	संख्या	८	८	
	पाठ्यपुस्तक – ६)१०(	संख्या	८	८	
	पाठ्यपुस्तक (१२ – १०)	संख्या	८	८	
	अतिरिक्त सन्दर्भ सामग्री कथा), कविता, पढाई सामग्री(	संख्या	८	८	
ग	*आधारभुत भौतिक संरचना र सामग्री*				
१	सुरक्षित खुल्ला स्थल	संख्या	८	८	
२	अस्थायी सिकाई केन्द्रका लागि निर्माण सामग्री(कक्षा कोठा)	संख्या	८	८	
३	कार्यालय कोठा	संख्या	२५०	२५०	
	शौचालय	संख्या	८	८	
	खानेपानी	संख्या	८	८	
घ	*लागत रकम*		१०००००	२०००००	
ङ	*संस्थागत संरचना*		१००००००	२००००००	
१	बिपद् ब्यबस्थापन समिति	संख्या	१२	१२	वडा तथा पालिकामा
२	उद्वार टोलि	संख्या	१२	१२	वडा तथा पालिकामा
३	अन्य कार्य दल	संख्या	१२	१२	वडा तथा पालिकामा

(ख) अपुग स्रोतसाधन र क्षमताको परिपूर्ति देहाय बमोजिम गरिनेछ:

(१) गाउँपालिकाको वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेट विनियोजन गर्ने,

(२) भैपरी आएमा शिक्षा शाखा तथा विपद् व्यवस्थानपन तथा वातावरण शाखाको स्रोतसाधन वा वार्षिक बजेट आपत्कालीन योजनामा उपयोग गर्न रकमान्तर गर्ने,

(३) विपद् व्यवस्थापन कोषको रकम निकासा गरी आवश्यक सामग्री, प्रविधि र अन्य स्रोतसाधन खरिद गरी भण्डारण गर्ने र उपयोग गर्ने,

(४) विपद् अवधिमा आवश्यक परेमा शिक्षा क्षेत्रको लागि सामग्री, औजार र सेवा तत्काल खरिद गर्न वा भाडामा लिन उपयुक्त आपूर्तिकर्ता, उद्योग व्यवसायीसँग प्रचलित कानुन बमोजिम अनुबन्ध करार गर्ने,

(५) सरोकारवालाहरुसंग सहकार्य गरि आवश्यकता परिपूर्तिका लागि स्रोतसाधन जुटाउन पहल गर्ने,

(६) स्थानीय तहमा क्षमता बढाउन पहल गर्ने र

(७) तालिम, अभ्यास गरी उपलब्ध जनशक्तिको दक्षाता अभिबृद्धि गर्ने।

१.६.२ भुकम्प पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि स्रोत व्यवस्थापन योजना र रणनीति

अपुग क्षमता पुरा गर्न नेतृत्व र सहनेतृत्वले अग्रसरता लिई समूहका सदस्यहरूले सामान्य तवरले पुरा गर्न सकिने सम्मको विवरण तालिकामा उल्लेख गरिएको छ। तत्काल पुरा गर्न सकिने अवस्था नदेखिएको हकमा सम्बन्धित संस्थाले आफ्नो माथिल्लो निकाय साथै सम्भावित दातासमक्ष प्रस्तावना पेश गरी अनुरोध गर्न तथा विपद् घटना हुना साथ तत्काल परिस्थितिको लेखाजोखा गरी सदस्यहरूले आपसी समन्वय गरी बाह्य सहयोगको अपिल गर्ने रणनीतिक योजना तय गरिएको छ।

तालिका ४.६ स्रोत व्यवस्थापन कार्यतालिका

क्र. स.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	अपुग आवश्यकता	सरकारी		सहयोगी निकाय			समय सिमा	कैफियत
				स्थानीय तह	विपद समित	रेडक्रस	प्लान	स्याक नेपाल		
क	जनशक्ति									
१	भुकम्पबाट हुने विपद्को समयमा खोज तथा उद्धारका लागि टोली गठन गर्ने,	सख्या	१२	३	२	०	०	१	६ महिना भित्र	
३	बाढीले प्रभावित गर्नसक्ने विद्यालयहरूको सूची अद्यावधिक गरी सम्भावित क्षतिको आँकलन गर्ने।	सख्या	५	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
४	प्रकोपको बेला विद्यार्थी र शिक्षकले गर्ने क्रियाकलापहरू समेटी आपत्कालीन अवस्थाको लागि कार्यविधि बनाउने।	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
५	शिक्षकका लागि मनोसामाजिक परामर्श तालिम सञ्चालन गर्ने	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
ख	सामग्री, प्रविधि, औजार									
१	खोज तथा उद्धार सामग्रीहरू खरिद, भण्डारण, मर्मत, व्यवस्थापन गर्ने	सेट	८	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	

२	आपत्कालीन शिक्षाका लागि आवश्यक पर्ने शिक्षण सामग्रीहरू तयारी अवस्थामा राख्ने।	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
४	सबै विद्यालयलाई शिक्षण सामग्रीहरू सुरक्षित ठाउँमा राख्न अनुरोध गर्ने।	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
ग	भौतिक संरचना									
२	विपतका कारण क्षति भएका विद्यालयहरुको पुर्ननिर्माण गर्ने	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
३	नदि किनारमा रहेका विद्यालयहरुमा तटबन्धन गर्ने	वि	५	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
४	विद्यालय विपद् जोखिम नक्साङ्कन चित्र सबैले देख्ने स्थानमा बनाउने	वि	८	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
घ	लागत रकम									
१	भौतिक संरचना निर्माण तथा मर्मत सम्भार र तटबन्धन गर्ने	रु	१० लाख	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
२	विद्यालयमा हुनुपर्ने अत्यावश्यक आपतकालीन सामग्रीहरुको व्यवस्थापन	रु	३ लाख	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
३	सिकाइ निरन्तरताका लागि शैक्षिक सामग्रीहरुको व्यवस्थापन	रु	१ लाख	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
४	जनशक्तिहरुको क्षमता विकास तथा परिचालन	रु	५ लाख	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
ङ	संस्थागत संरचना									
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन तथा परिचालन	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
२	शिक्षा कलष्टर गठन तथा परिचालन	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
३	खोज तथा उद्दार कार्यदल गठन तथा परिचालन	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	

१.६ भूकम्प परिदृश्यका लागि शिक्षा क्षेत्रको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

१ आधारभुत र सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना (General Preparedness)

आधारभूत तथा सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्रियाकलाप	स्थान	विद्यमान क्षमता	अपुग आवश्यकता	जिम्मेवार निकाय	बजेट/ स्रोतव्यवस्थापन
जनशक्ति					
सबै तहका लागि "आपत्कालीन शिक्षा तालिम" EiE Training का लागि पाठ्यक्रम तथा तालिम म्यानुवल तयार गर्ने	पालिका	०	८	पालिका, संघसस्था	स्थानीय सरकार र साझेदारी संघ सस्था
तालिम प्राप्त जनशक्तिको रोष्टर अद्यावधिक गर्ने	पालिका	०		पालिका, संघसस्था	स्थानीय सरकार र साझेदारी संघ सस्था
पाठ्यक्रम विकास केन्द्रसँग समन्वय गरी तालिम सामग्री, पुस्तिका र विधि तयार गरी स्रोत व्यक्ति तथा सम्बन्धित निकायमा वितरण गर्ने	पालिका	०		पालिका, संघसस्था	स्थानीय सरकार र साझेदारी संघ सस्था
समूह सदस्यका कर्मचारीहरूलाई अनुशिक्षण, प्रशिक्षण सञ्चालनगर्ने	पालिका	०	३०	पालिका, संघसस्था	
विद्यालय सुरक्षा सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गर्ने	पालिका	०	३०	पालिका, संघसस्था	
आचार संहिताका बारेमा तालिम दिने	पालिका+ संघसस्था	०	१७	पालिका, संघसस्था	
सञ्चार मिडियासँग कसरी कुरा गर्ने भन्ने तालिम दिने	पालिका	०	२७	पालिका, संघसस्था	
भौतिक संरचना क्षतिको मूल्याङ्कन गर्न इन्जिनियरलाई तालिम दिने र मूल्याङ्कन फारामहरू, अनलाइन एप तयार गरिराख्ने।	पालिका	०	४५०	पालिका, संघसस्था	
प्रदेश, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति र स्थानीय तहमा भूकम्पको लागि शिक्षा क्षेत्रको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयार गर्न समन्वय तथा सहजीकरण र आवश्यक सहयोग गर्ने	पालिका	०	५०	पालिका, संघसस्था	

शिक्षा क्षेत्रमा कार्यरत संघसंस्थाको विवरण सङ्कलन तथा अद्यावधिक गर्ने	पालिका	०	१५०	पालिका, संघसस्था	
सञ्चार वृक्ष तथा सूचना सङ्कलन संयन्त्र तयार वा अद्यावधिक गर्ने	पालिका	०	४०	पालिका, संघसस्था	
शिक्षा समूहको अन्तरतहगत समन्वय साथै संघमा अन्तरनिकायगत समन्वय र अन्तर समूहगत समन्वय गर्न संयन्त्र तयार गरी लागू गर्ने । यसमा सम्बन्धित तहका विपद् व्यवस्थापन समितिको समन्वय बैठकमा भाग लिने जिम्मेवारी पनि पर्दछ ।	पालिका	०	१५०	पालिका, संघसस्था	
अन्तरसमूहगत बैठक आयोजना गर्ने	पालिका	०		पालिका, संघसस्था	
सूचना सङ्कलन तथा व्यवस्थापनलाई तयारी हालतमा राख्ने	पालिका	०		पालिका, संघसस्था	
इरा, मिरा फारामहरू छपाइ गर्ने वा मोवाइल एपमा फाराम भरी विद्युतीय माध्यमबाट तथ्याङ्क सङ्कलन गर्न सकिने गरी तयार गर्ने	पालिका	०		पालिका, संघसस्था	
जनप्रतिनिधि र समाजका अगुवाहरूलाई अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन	स्थानीय, प्रदेश र संघीय तह हरू	०		पालिका + साझेदारी संघसस्ठा	
स्रोत परिचालन		०			
सरकारी, युएन, गैसस, निजी क्षेत्रमा आपतकालीन शिक्षाका लागि बजेट विनियोजन गर्न पैरवी गर्ने	पालिका + साझेदारी संघसस्था	०		पालिका	
भूकम्प र बाढी तथा पहिरोको पूर्वतयारी विद्यालय सुरक्षा योजनामा समावेश गर्ने गराउने	पालिका	०		पालिका	
ज्ञान व्यवस्थापन प्रणाली स्थापना गर्ने	पालिका	०		पालिका	
शिक्षा फ्लास प्रतिवेदन सहजै प्राप्त हुने गरी राख्ने	पालिका	०		पालिका	
समुदाय परिचालन	पालिका	०		पालिका	
देहायका काम गर्न गाउँ/गाउँपालिकालाई समुदाय/विद्यालय सञ्चालक समिति/पिटिए परिचालन गर्न	पालिका	०		पालिका	

सिकाउने					
अस्थायी कक्षाकोठा स्थापना र विस्थापितहरूलाई अस्थायी आश्रय बनाउन बैकल्पिक ठाउँ पत्ता लगाउन	पालिका	०		पालिका	
विद्यालय सुरक्षा तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण, भग्नावशेष सफा गर्न र अस्थायी कक्षाकोठाको सञ्चालन तथा मर्मतसम्भार गर्न र उनीहरूको भूमिकाको बारेमा	पालिका	०		पालिका	
विद्यालय तथा अन्य तहमा कृत्रिम घटना अभ्यास, सिमुलेसन सञ्चालन गर्ने	पालिका	०		पालिका	
शिक्षकलाई सिकाइ निरन्तरता प्रशिक्षण प्रदान गर्ने	पालिका	०		पालिका	
विपद् उद्धारकर्मीलाई तालिम	पालिका	०		पालिका	
कृत्रिम घटना अभ्यास	पालिका	०		पालिका	
शैक्षिक सामग्री	पालिका	०		पालिका	
ECD किट	पालिका	०		पालिका	
स्कूल किट	पालिका	०		पालिका	
शिक्षक किट	पालिका	०		पालिका	
विद्यार्थी किट (आधारभूततह)	पालिका	०		पालिका	
विद्यार्थी किट (माध्यमिकतह)	पालिका	०		पालिका	
सबै तहका विद्यार्थी, शिक्षक तथा सम्बन्धित निकायका लागि दूर शिक्षा प्रविधि सेट	पालिका	०		पालिका	
किशोरी कीट	पालिका	०		पालिका	
अपाङ्गता भएका विद्यार्थीका लागि सामग्री	पालिका	०		पालिका	
मनोरञ्जन किट	पालिका	०		पालिका	
पाठ्यपुस्तक (१-५)	पालिका	सबै		पालिका	
पाठ्यपुस्तक (६-१०)	पालिका	सबै		पालिका	

पाठ्यपुस्तक (१०-१२)	पालिका	सबै		पालिका	
सबै विद्यालयलाई शिक्षण सामग्रीहरू सुरक्षित ठाउँमा राख्न अनुरोध गर्ने।	पालिका	०		पालिका	
विपद्को समयमा अपनाउनुपर्ने सावधानी र सुरक्षाका उपाय तथा अनुशासनका बारेमा विद्यार्थीलाई सचेत गर्ने।	पालिका	०		पालिका	
विपद्को समयमा पठनपाठन निरन्तर गर्न आवश्यक तयारी गर्ने।	पालिका	०		पालिका	
सबै विद्यालयलाई शिक्षण सामग्रीहरू सुरक्षित ठाउँमा राख्न अनुरोध गर्ने।	पालिका	०		पालिका	
आपत्कालीन शिक्षाका लागि आवश्यक सामग्रीको पूर्वभण्डारण गर्ने	पालिका	०		पालिका	
आपत्कालीन सामग्री आपूर्तिका लागि उपयुक्त व्यवसायीसँग अनुबन्ध करार गर्ने	पालिका	०		पालिका	
आपत्कालीन अवस्थामा प्रतिकार्यकालागि चाहिने सामग्री, औजार, प्रविधि रणनीतिक स्थानमा भण्डारण गर्ने।	पालिका	०		पालिका	
राहतमा नगद वितरण गर्ने कार्यविधि तथा अरु आवश्यक तयारी गर्ने	पालिका	०		पालिका	
लजिष्टिक समूहसँग समन्वय गरी सम्भावित विपद् प्रभावित जिल्लामा आपत्कालीन शिक्षाका सामग्रीहरू ढुवानी गर्न व्यवस्था गर्ने। (१५ दिनको पूर्वानुमान वा सिजनल पूर्वानुमान पछि पनि गर्न पर्छ यो)	पालिका	०		पालिका	
अस्थायी कक्षाको डिजाइन र कक्षा सञ्चालन कार्यविधि तयार गर्ने	पालिका	०		पालिका	
किट वितरणको कार्यविधि मापदण्ड र वितरण फारामहरू तयार गर्ने	पालिका	०		पालिका	
आपत्कालीन अवस्थामा पठनपाठन सामग्री (किताब, कापि, कलम आदि) वितरण सम्बन्धी कार्यविधि तयार गर्ने	पालिका	०		पालिका	
आपत्कालीन शिक्षा सामग्री वितरणको कार्यविधि र मापदण्ड तयार गर्ने	पालिका	०		पालिका	
संघ, प्रदेश, जिल्ला तथा स्थानीय तह शिक्षा समूह नेतृत्वलाई सञ्चारको लागि भरपर्दो प्रविधि, औजारको व्यवस्था गर्ने (स्याटेलाइट फोन, ट्याबलेट, वायरलेस सेट आदि)	पालिका	०		पालिका	
आपत्कालीन अवस्थामा चाहिने सामग्री तत्काल खरिद गर्न सक्ने कानुनी व्यवस्था तथा कार्यविधि तयार गर्ने	पालिका	०		पालिका	

शिक्षक, कर्मचारी, विद्यार्थी		०			
भूकम्पीय सुरक्षा सम्बन्धी विद्यार्थीहरू र शिक्षकका लागि सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	विद्यालयहरू	०		नेतृत्व, सहनेतृत्व	पालिका + साझेदारी संघसस्था
विद्यालयमा आपतकालीन अवस्थाका लागि अभिमुखीकरण तथा क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	विद्यालयहरू	०		नेतृत्व, सहनेतृत्व	पालिका + साझेदारी संघसस्था

१.८ भूकम्पको प्रतिकार्य योजना

माथि प्रस्तुत गरिएको परिदृश्यको आधारमा स्थानिय शिक्षा समूहको भूकम्प प्रतिकार्य योजना र प्रक्रिया तालिका ३.७ मा समावेश गरिएको छ।

तालिका ३.५ भूकम्पकोलागि प्रतिकार्य योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
०-१२-२४-४८-७२ घण्टा (परिदृष्य)				
विद्यालय सञ्चालन भैरहेको समयमा भूकम्प गएको अवस्थामा	विद्यार्थीहरूको उद्धार गर्ने र सबैलाई पूर्वनिर्धारित एसेम्ब्लिङ्ग क्षेत्रमा जम्मा गर्ने (यी स्थानीय तह वा विद्यालयका क्रियाकलाप हुन्, संघीय शिक्षा समूहका क्रियाकलाप उल्लेख गर्नुहोस्)	विद्यालय परिसरमा छुट्याइएको क्षेत्र	प्रधानाध्यापक, विपद् व्यवस्थापन सम्पर्क शिक्षक	
भुकम्प गई सकेपछि	समूहको बैठक बसेर अवस्थाको विश्लेषण गर्ने	विद्यालय परिसरमा छुट्याइएको क्षेत्र	प्रधानाध्यापक, विपद् व्यवस्थापन	
समुह बैठकको बिष्लेषण र प्ररम्भिक नतिजा प्राप्ती पश्चात।	संघीय समूहको सहायता आवश्यक पर्ने क्षेत्र र परिमाण आँकलन गर्ने।	विद्यालय परिसरमा छुट्याइएको क्षेत्र	प्रधानाध्यापक, विपद् व्यवस्थापन	
बिपदको समयमा	तत्काल उद्धार राहतका लागि स्थानीय, जिल्ला तथा प्रदेश समूह परिचालन गर्न सहजीकरण र समन्वय गर्ने	बिपदको प्रभाबित क्षेत्रमा	गाउपालिका	
बिपद पश्चात	ईरा टोली परिचालन गर्न तयारी गर्ने	बिपद प्रभाबित क्षेत्रमा	गाउपालिका	
बिपदको समयमा	विद्युत आदि आगलागी हुने स्रोतहरू बन्द गर्ने	विद्यालय भवन तथा परिसरको अन्य क्षेत्र	तोकिएको शिक्षक, कर्मचारी।	

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
बिपद पश्चात	थप उद्धार आवश्यक भए सुरक्षा निकाय, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, वडा, स्वयंसेवकलाई ? मा खबर गर्ने।	बिपद प्रभाबित क्षेत्र	तालिम प्राप्त जनशक्ती	
पुनर्लाभको समयमा	विद्यार्थीलाई सुरक्षित साथ घर/अभिभावकको जिम्मा पठाउने।	घर	बिद्यालय	
विद्यालय चलेको वा नचलेको अवस्थामा	विद्यालय कक्षाकोठा र परिसरमा क्षतिको अवलोकन गर्ने	विद्यालय भवन र परिसर	विपद् व्यवस्थापन सम्पर्क शिक्षक	
भुकम्प गई सकेपछि	कार्यदलहरू सक्रिय बनाउने	गाउ,टोल स्थानीय तह	पालिका र साझेदारी संघ सस्था	
भुकम्पको बारे	विद्यालय, स्थानीय तह, जिल्लाबाट अवस्थाको जानकारी लिने	गाउ,टोल स्थानीय तह	पालिका र साझेदारी संघ सस्था	
समवन्धित पालिका	खोज तथा उद्धार कार्यको अनुगमन गर्ने	गाउ,टोल स्थानीय तह	पालिका र साझेदारी संघ सस्था	
विद्यालय व्यवस्थापन समिति र गाउँटोलका अभिवाबक	विद्यालयमा खोज तथा उद्धारको समन्वय गर्ने	गाउ,टोल स्थानीय तह	पालिका र साझेदारी संघ सस्था	
सम्वन्धित पालिका र प्रहरी निकाय	अवस्था विश्लेषण गरी प्रतिवेदन तयार गर्ने	गाउ,टोल स्थानीय तह	पालिका र साझेदारी संघ सस्था	
उद्धार कर्ता टोली र राजनैतिक दल प्रहरी	स्थानीय तहबाट माग भए प्रभावित क्षेत्रमा भ्रमण गर्ने	गाउ,टोल स्थानीय तह	पालिका र साझेदारी संघ सस्था	
७२ घण्टा-२ हप्ता				
विपद प्रति कार्यको अभिलेख राख्ने	**प्रारम्भिकद्रुतलेखाजोखा**(IRA, MIRA) गर्ने	गाउ,टोल स्थानीय तह	पालिका र साझेदारी संघ सस्था	
विपद प्रति कार्यको	लेखाजोखाबाट प्राप्त जानकारी विश्लेषण गर्ने	गाउ,टोल स्थानीय तह	पालिका र साझेदारी संघ सस्था	
स्थानियतह	सहायता आवश्यकता पत्ता लगाउने	गाउ,टोल स्थानीय तह	पालिका र साझेदारी संघ सस्था	
स्थानियतह	तत्काल सहयोगको योजना बनाउने	गाउ,टोल स्थानीय तह	पालिका र साझेदारी संघ सस्था	
स्थानियतह	अन्य संस्था समूहसँग समन्वय गर्ने	गाउ,टोल स्थानीय तह	पालिका र साझेदारी संघ सस्था	
प्रहरी, नेपालि सेना	प्रतिकार्यको अनुगमन गर्ने	गाउ,टोल स्थानीय तह	पालिका र साझेदारी संघ सस्था	
नेपाल सरकार	आवश्यक भए अन्तर्राष्ट्रिय सहायता माग्न अपिल तयार गर्ने	गाउ,टोल स्थानीय तह	पालिका र साझेदारी संघ सस्था	

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
पालिका बाट	कामको प्रतिवेदन र अवस्थाको बारेमा सार्वजनिक जानकारी गराउने	गाउ,टोल स्थानीय तह	पालिका र साझेदारी संघ सस्था	
पालिका	पठनपाठन, कक्षा सञ्चालन गर्न तयार गर्ने	गाउ,टोल स्थानीय तह	पालिका र साझेदारी संघ सस्था	
पालिका+ शिक्षा शाखा बाट	जनशक्ति तथा सामग्रीहरू सम्बन्धित विद्यालय, अस्थायी क्याम्पमा पठाउने	गाउ,टोल स्थानीय तह	पालिका र साझेदारी संघ सस्था	
स्थानियतह	स्थानीय रहनसहनको सम्मान गर्न र धर्मान्तरण नगर्न नगराउन सबै सहयाताकर्मीलाई निर्देश गर्ने	गाउ,टोल स्थानीय तह	पालिका र साझेदारी संघ सस्था	
२ हप्ता-४ हप्ता				
पालिकाबाट	विद्यालय सञ्चालन गर्न स्थानीय तह र विद्यालयलाई सहयोग गर्ने	गाउ,टोल स्थानीय तह	पालिका र साझेदारी संघ सस्था	
पालिकाबाट	अस्थायी कक्षा इसिडि र अरु शैक्षिक क्रियाकलाप चलाउन सहयोग समन्वय गर्ने	गाउ,टोल स्थानीय तह	पालिका र साझेदारी संघ सस्था	
पालिकाबाट	आवश्यक भए अनलाइनकक्षा चलाउन सहयोग गर्ने	गाउ,टोल स्थानीय तह	पालिका र साझेदारी संघ सस्था	
पालिकाबाट	अनुगमन तथा स्थितिको विश्लेषण गर्ने	गाउ,टोल स्थानीय तह	पालिका र साझेदारी संघ सस्था	
पालिकाबाट + साझेदारी संघसस्था	आवश्यक भएका स्थानीय तह, विद्यालयमा नगद, सामग्री प्रवाह गर्ने	गाउ,टोल स्थानीय तह	पालिका र साझेदारी संघ सस्था	
पालिकाबाट	जनशक्ति अपुग भएका ठाउँमा शिक्षक तथा अन्य सहायताकर्मी पठाउने	गाउ,टोल स्थानीय तह	पालिका र साझेदारी संघ सस्था	
पालिकाबाट	स्थानीय रहनसहनको सम्मान गर्न र धर्मान्तरण नगर्न नगराउन सबै सहयाताकर्मीलाई निर्देश गर्ने	गाउ,टोल स्थानीय तह	पालिका र साझेदारी संघ सस्था	
बहुक्षेत्रगतद्रूत लेखाजोखा (MIRA)	फाराम प्रयोग गरी तोकिएको विधि अवलम्वन गरी शिक्षाक्षेत्रको क्षति र बहुक्षेत्रगत आवश्यकताको द्रुत मूल्याङ्कन गर्ने गराउने ।	गाउ,टोल स्थानीय तह	पालिका र साझेदारी संघ सस्था	
१ महिना-३ महिना				

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
	अस्थायी कक्षा र इसिडि चलाउन सहयोग गर्ने	गाउ,टोल स्थानीय तह	पालिका र साझेदारी संघ सस्था	
गाउँपालिकाबाट	सूचना सङ्कलन, विश्लेषण र प्रकाशन गर्ने	गाउ,टोल स्थानीय तह	पालिका र साझेदारी संघ सस्था	
पालिका र संघय सरकार, प्रदेश सरकार र अन्य संघसस्था	आवश्यकता भए अलि पक्की संरचना भएका कक्षाकोठा बनाउन सहयोग समन्वय गर्ने	गाउ,टोल स्थानीय तह	पालिका र साझेदारी संघ सस्था	
पालिकाले	विपद् पश्चात्को पुनःनिर्माण आवश्यकता मूल्याङ्कन (पिडिएनए) गर्न सहयोग गर्ने	गाउ,टोल स्थानीय तह	पालिका र साझेदारी संघ सस्था	

१.९ भूकम्पको प्रतिकार्य अवधिमा शिक्षा निरन्तरताको लागि योजना

भूकम्पको प्रतिकार्य अवधिमा पठनपाठन तथा सिकाइनिरन्तरगर्न देहायका कार्यहरू गरिनेछ।

तालिका ३.६ भूकम्पको प्रतिकार्य अवधिमा पठनपाठन तथा सिकाइनिरन्तरता योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
०-२ हप्ता	अस्थायी सिकाइ केन्द्रको व्यवस्थागर्ने	विद्यालयमा	पालिका र साझेदारी निकाय	स्थानिय तह
	सिकाइ निरन्तरताका लागि आवश्यक पाठ्यसामग्री र उपकरणहरूको व्यवस्था र वितरणगर्ने	पालिकाबाट	पालिका र साझेदारी निकाय	स्थानिय तह
	आवश्यक भएमा अनलाइन कक्षासञ्चाल नगर्ने	स्थानीयतह	पालिका र साझेदारी निकाय	स्थानिय तह
	अनुगमन तथा स्थितिको विश्लेषण गर्ने		पालिका र साझेदारी निकाय	स्थानिय तह
	अभिभावक शिक्षा कार्यक्रम संचालन गरि बालबालिकालाई घरमै सिकाई निरन्तरताको लागि सहयोग गर्ने	शिक्षक र शिक्षा शाखा पालिका र साझेदारि निकाय	पालिका र साझेदारी निकाय	स्थानिय तह
	शिक्षा द्वारा घुम्ती कक्षा संचालन गर्ने	स्थानीयतह र साझेदारी निकाय	पालिका र साझेदारी निकाय	स्थानिय तह
	टेलीफोन सिकाई कार्यक्रम संचालन गर्ने	पालिका, शिक्षा शाखाबाट र साझेदारी निकाय	पालिका र साझेदारी निकाय	स्थानिय तह

१.१० भूकम्पको अनपेक्षित विपद् परिस्थितिको लागि भैपरी योजना

परिदृष्यमा आँकलन गरे भन्दा विकराल स्थिति सृजना हुन गएमा त्यसको सामना गर्न देहाय बमोजिमका कार्यहरू गरिने छ।

तालिका ३.७ भूकम्पको लागि भैपरी योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
घटना घटेको देखि २ हप्ता देखि ३ महिना	थप जनशक्ति परिचालन गर्ने	विद्यालय	शिक्षा शाखा	स्थानिय तह
	थप स्रोत साधन परिचालन गर्ने	विद्यालय	पालिका	स्थानिय तह
	थप समन्वय गरेर सिकाइ निरन्तरता गर्ने	विद्यालय	शिक्षा शाखा	स्थायि तह
	अनुगमन तथा स्थितिको विश्लेषण गर्ने	विद्यालय	शिक्षा शाखा	स्थानिय तह

भूकम्पको प्रतिकार्यमा लैङ्गिक, सामाजिक एवं समावेशितार अपाङ्गता भएकाहरूको विशिष्ट आवश्यकताको सम्बोधन गर्न क्रियाकलाप र रणनीति

तालिका ३.८ भूकम्पकोअवस्थामाविशिष्टआवश्यकताकालागि योजना

क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
अपाङ्ग मैत्री भौतिक संरचना निर्माण	गाउँपालिका र विद्यालय	गाउँपालिका विद्यालय	स्थानिय तह
अपाङ्ता भएका विद्यार्थीका लागि सिकाइ वातावरण	गाउँपालिका र विद्यालय	गाउँपालिका विद्यालय	स्थानिय तह
अपाङ्ता भएका विद्यार्थीका लागि पाठ्य सामग्री	गाउँपालिका र विद्यालय	गाउँपालिका विद्यालय	स्थानिय तह
अपाङ्ता भएका विद्यार्थीका लागि विद्यालय सम्मको सहज पहुँच	गाउँपालिका र विद्यालय	गाउँपालिका विद्यालय	स्थानिय तह
सिमान्तकृत, पहुँच भन्दा बाहिर रहेका बालबालिकाको लागि शिक्षण सिकाई सामाग्री तथा सिकाई केन्द्रमा पहुँचको	गाउँपालिका विद्यालय	गाउँपालिका विद्यालय	स्थानिय तह

१.८ सञ्चार तथा पैरवी योजना

क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
भूकम्पीय सुरक्षा सम्बन्धी सन्देश तथा कार्यक्रमहरू निर्माण तथा प्रकाशन प्रसारण गर्ने	एफएम रेडियो	काईके	स्थानिय तह
	टेलिभिजन केबल टेलिभिजन		

क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
	प्रिन्ट मिडिया न्यू मिडिया: अनलाइन र सामाजिक सञ्जाल		
विपद जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी सन्देश तथा कार्यक्रमहरू निर्माण तथा प्रसारण गर्ने		काईके	स्थानिय तह
शिक्षा लगायतका सामाजिक विषयमा केन्द्रित सञ्चारमूलक गतिविधिमा विपद व्यवस्थापनको विषय समेट्ने		काईके	स्थानिय तह
जन चेतना कार्यक्रम संचालन गर्ने		काईके	स्थानिय तह

१. १२ आपत्कालीन अवस्थामा सञ्चार तथा पैरवी

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
०-१२-२४-४८-७२ घण्टा	आपतकालीनअवस्थाकाबारेमासञ्चारमाध्यमबाटजानकारीदिने - भूकम्प र परकम्पहरूबारे - खुलास्थान र भेलाहुनेबारे - घाइतेकोअबस्था र उद्धारकाबारे - अस्पताल र स्वास्थ्यकेन्द्रकाबारे	बिपद प्रभाबित क्षेत्रमा	पालिका र साझेदार निकाया	स्थानिय तह
७२ घण्टा-२हप्ता	आपतकालीनअवस्थाकाबारेमासञ्चारमाध्यमबाटजानकारीदिने - भूकम्प र परकम्पहरूबारे - अस्थायीबास र खानपानकोप्रबन्धबारे - राहतव्यवस्थापनकाबारे	बिपद प्रभाबित क्षेत्रमा	पालिका र साझेदार निकाया	स्थानिय तह
२ हप्ता-४हप्ता	आपतकालीनअवस्थाकाबारेमासञ्चारमाध्यमबाटजानकारीदिने - भूकम्प र परकम्पहरूबारे	बिपद प्रभाबित क्षेत्रमा	पालिका र साझेदार निकाया	स्थानिय तह

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
	- राहतव्यवस्थापनकाबारे - शिक्षानिरन्तरताबारे			
१महिना-३महिना	आपतकालीनअवस्थाकाबारेमासञ्चारमाध्यमबाटजानकारीदिने - भूकम्प र परकम्पहरूबारे - शिक्षानिरन्तरताबारे - शीघ्रपुनर्स्थापनाबारे	बिपद प्रभाबित क्षेत्रमा	पालिका र साझेदार निकाया	स्थानिय तह

परिदृष्य २ बाढी तथा पहिरोको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

२. १ परिदृष्य बाढी तथा पहिरोको परिदृश्य

डोल्पा जिल्ला काईके गाउँपालिका बाढी पहिरोको उच्च जोखीममा रहेको छ । विं.स. २०६७ साल साउन ३ मा आएको थियो । विं.स. २०७९ सालको असोजमा आएको अविरल बर्षाको कारण आएको वाढीपहीरोको कारण कोट खदाङ्ग पालक रुम जस्ता ठाउमा खेति योग्य जमिनको नाश भएको थियो । विगतका घटनाहरु नियाल्दै भविष्य तर्फ दृष्टीगत गर्दा छलगाड चुँगाड खोलाहरु बढ्दै जादा जमिनको भाग कटान हुदै गएकाले भविष्यमा बढ्ता क्षति हुने देखिन्छ । चुगाड खोला बढदा उच्च शिक्षा हासील गर्न लिकु जाने विद्यार्थीहरुलाइ बाधा पर्ने देखीन्छ ।
डोल्पा जिल्लाको सबैभन्दा बढि बाढिपहिरोको उच्च जोखिममा रहेको स्थानीय तहको रुपमा काईके गाउँपालिका रहेको छ। यस काईके गाउँपालिकामा अधिकांस भुभाग भिरालो कम्जोर माटो र बन जंगल प्रसस्त नभएकाले उच्च जोखिममा रहेको देखिन्छ । वि.स. २०७९ साल ६ महिना २८ गते काईके गाउँपालिका वडा नम्वर २ मा ठुलो बाढिपहिरो आई एउटा स्कुल पूर्णरुपमा क्षेति भएको र अर्को स्कुल आंशिक भाग बगाएकोले स्कुलनै स्तानतरण गर्नु परेको थियो। यस काईके गाउँपालिकामा बर्षे याममा मौसममा अधिकांस वडाहरुमा धैरै खेतिपातिमा भौतिक क्षेति भएको देखिन्छ।

२.२ बाढी तथा पहिरोको घटना विवरण

विगतलाइ हेर्दा डोल्पा जिल्लाको काईके नपा को रल्लीमा विंस २०४८ सालमा गएको वाढी पहिरोले १ जा मानिस र २ वटा गाइवस्तुको क्षेति भएको थियो । विंस २०६७ सालके साउनमा करवगाड भन्ने ठाउमा वाढी पहिरो ले ३ घर वगाएको १० जना मानिसको मृत्यु भएको र २ हेक्टर जग्गा क्षेति भएको थियो । विंस २०७३ सालमा पहाडामा पहिरो वाट १ जना विद्यार्थिको विध्यालय जाने क्रममा मृत्यु भएको थियो । यस काईके गाउँपालिका वडा नम्वर ४ र ७ जोड्ने २ वटा झुलुङगे पुल पूर्ण रुपमा क्षेति भएको थियो र वडा नम्वर २ देकी ३ जोड्ने काठे पुल पूर्णरुपमा क्षेति भएको र वडा नम्वर ३ देखि वडा नम्वर १ जोलड्ने काठेपुल बगाएको थियो। वडा नम्वर ६ मा पर्ने ब्यासगाडा गाउँको २ वटा घर पहिरोमा नष्ट भएको थियो। ब्यासगाडा देखि शहरतारा सम्मको बाटोको केहि भागमा पहिरो गएको वडा नम्वर २ को शहरतारा अरनिको मा.वि. को केहि आंसिक भाग तथा सगरमाथा आधारभुत बिद्यालय बाढिले बगाएर लाग्यो। वडा नम्वर ३ को ताराकोटको सिचाई कुलो तथा करिव ५ रोपनी खेतियोग्य जमिन बाढिले नस्ट गरेको थियो। वडा नम्वर २ को तातोपानी नामक धार्मिक स्थल पूर्णरुपमा नष्ट भएको थियो। काईके गाउँपालिका वडा नम्वर ७ को गाउँमा बोटबिरुवा नभएकोले उक्त क्षत्र झोखिम्मा रहेको छ र लासिक्याप देखि छार्का जाने बाटो अबरुद्द भएको थियो। बाढी पहिरोले बाटो अबरुद्द भएको हुदा बिभिन्न खाद्यपदार्थ लगायतका सामाग्री काईके गाउँपालिकामा ल्याउन असहज भएको थियो। काईके ,गाउँपालिकामा विद्यालय जान खोला तर्नु पर्ने अवस्थामा छ जस्ले गर्दा बाढी आउदा विद्यालयको अध्यापनमा सम्सया पर्न सक्छ।

२.३ वाढी पहीरोको उच्च जोखिममा रहेका क्षेत्रहरु

बाढीबाट शिक्षाक्षेत्रमा परेको असर

- वाढीपहिरोले विद्यालयका भौतिक संरचनामा ठुलो क्षेती पुर्याएको र पुर्याउन सक्ने सम्भावना रहेको छ ।
- अविरल वर्षातको कारण खोलानाला वढेर पुल वगाउने वाटो घाटो भत्काउने हुदा विद्यार्थी हरुलाइ विद्यालयहरु करिव १ महिना सम्म पठनपाठन प्रभावित हुने गरेको छ ।
- विद्यालय जाने क्रममा वाढी पहिरो र ढुङ्गा खसेर विगतका दिनमा विद्यार्थीको मृत्यु भएको र भोलिका दिनमा पनी हुनसक्ने सम्भावना रह्को छ।
- भिरालो ठाँउमा रहेका विद्यालयहरुमा माथी वाट ढुङगा खसेर बिद्यालयमा भौतिक तथा मानविय क्षेती हुन सक्ने सम्भावना रहेको छ ।
- यस गाउँपालिका का ५ वटा विद्यालय वाढी पहीरोको उच्च जेखिममा रहेको र उत्त विद्यालय २५०० वालवालिकाको पठनपाठनमा प्रभावित हुन सक्ने सम्भावना रहेको छ ।
- काईके गाउँपालिकामा रहेको सगरमाथा आ.वि. पुर्ण रुपमा बगाउदा पठनपाठन कार्य लगायत विद्यालयको सम्पूर्ण प्रमाण नस्ट भएको थियो।

२.४ बाढी तथा पहिरोको प्रतिकार्य रणनीति

विपद् प्रतिकार्य गर्न विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि शिक्षा समूह सञ्चालन कार्यविधि, २०७९ बमोजिम काईके गाउँपालिकार यस पालिकाको शिक्षा,युवा तथा खेलकुद शाखाको नेतृत्वमा स्थानीय शिक्षा समूह परिचालित हुनेछ । यस शिलशिलामा गाउँपालिकाको शिक्षा समूह र अन्य विषयक्षेत्रका समूहसँग आवश्यक समन्वय र तालमेल गरी कार्यसञ्चालन गरिनेछ । स्थानीय शिक्षा समूहका मुख्य रणनीतिक क्रियाकलापहरू निम्न बमोजिम हुनेछन् ।

(१) बाढीबाट भएको क्षतिको लेखाजोखा गरी क्षति भएका र जोखिममा रहेका समुदायलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने

(२) पूर्वानुमानका आधारमा सम्बन्धित समुदाय तथा शैक्षिक संस्थाहरूलाई सजग र सतर्क रहन सूचित गर्ने,

(३) विद्यार्थीहरुका लागि आवश्यक पर्ने शैक्षिक सामग्रीहरु संकलन गरी पठनपाठनलाई निरन्तर गर्नका लागि आवश्यक व्यवस्थापन गर्ने

(४) विपदको सम्भावना र प्रभाव अनुमानका आधारमा उच्च जोखिममा रहेका विद्यालयमा पठनपाठन सावधानीपूर्वक सञ्चालन गर्न वा बन्द गर्न सूचित गर्ने,

(५) बाढी पछिको समय अवधिमा (० देखि ३-६-१२-२४-७२ घण्टा, ७२ घण्टा-२ हप्ता, २ हप्ता- ३ महिना आदि) क्रमशः गर्नुपर्ने क्रियाकलाप र समूहका सदस्यको जिम्मेवारी निर्धारण गरी कार्यान्वयन गर्ने,

(६) अपाङ्गता भएका विद्यार्थीहरुका लागि वैकल्पिक शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापहरु (घुम्ती विद्यालय,स्वाअध्ययन सामग्री वितरण,गृह विद्यालय कार्यक्रम,भर्चुअल कक्षा, अस्थायी सिकाइ केन्द्र) सञ्चालन गर्ने

(७) बाढी, पहिरो गएपछि प्रभावित क्षेत्रका विद्यालयको द्रुत लेखाजोखा गरी क्षतिको मूल्याङ्कन गर्ने र विद्यालय भवन र परिसरलाई सुरक्षित र असुरक्षित वर्गमा छुट्याउने,

(८) आपत्कालीन शैक्षिक सामग्रीहरु संकलन तथा वितरण गर्ने,

(९) शिक्षक तथा सहजकर्तालाई आवश्यक अनुशिक्षण र परामर्श प्रदान गर्ने,

(१०) विद्यालय र पठनपाठन पुनःसञ्चालन गर्न समुदाय परिचालन गर्ने,

(११) शिक्षाक्षेत्रको मानवीय सहयाता र आपत्कालीन पठनपाठन र सिकाइ सञ्चालनमा अन्तर्राष्ट्रिय न्यूनतम मापदण्ड (INEE) पालना गर्ने, गराउने,

(१२) प्रभावित परिवारहरूको मानवीय आवश्यकता परिपूर्ति साथै बालबालिकाको संरक्षण, सरसफाइ, सरसामान, आश्रय, स्वास्थ्य र पोषण जस्ता साझा सरोकारका सवाल सम्बोधन गर्न सम्बन्धित समूहहरूसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने ।

२.५ बाढी तथा पहिरोको प्रतिकार्य गर्न स्रोतसाधनको आवश्यकता र विद्यमान क्षमता विश्लेषण

माथि उल्लेखित बाढी तथा पहिरोको विपद् परिदृष्य अनुसार शिक्षा क्षेत्रको विभिन्न पक्षमा स्थानीय शिक्षा समूहलाई चाहिने क्षमता र समूहको विद्यमान स्थितिको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ३.३ परिदृष्य बमोजिम बाढी तथा पहिरोको प्रतिकार्य गर्न आवश्यकताको विवरण

क्र.सं.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	परिमाण		कैफियत
			न्यूनतम	अधिकतम	
क	*जनशक्ति*				
१	विपद् सम्बन्धि तालिम प्राप्त शिक्षक	*संख्या*	५८	१९३	
२	खोज उद्दारका लागि कार्यदल गठन	*संख्या*	६	१०	
३	हरेक विद्यालयमा सङ्कटकालीन कार्य सञ्चालन गर्न सहयोग गर्न टोली गठन	*संख्या*	८	३५	
४	स्वयमसेवक शिक्षकको व्यवस्था	*संख्या*	४०	६०	
ख	*सामग्री तथा प्रविधि औजार*				
१	शिक्षण सिकाइ सामग्री तथा सन्दर्भ सामग्रीहरु	सेट	१२००	२०००	
२	सि.यु.जी.सिम, ह्वाइटबोर्ड,पाठ्यक्रम,पाठ्यपुस्तक	सेट	१२००	१३००	
ग	*आधारभुत भौतिक संरचना र सामग्री*				
१	पाल,म्याट र पि फर्म	मिटर	५००	७००	
२	कुर्सी, दराज	संख्या	५०	७०	
घ	*लागत रकम*				

क्र.सं.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	परिमाण		कैफियत
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना	रु	५ लाख	२० लाख	
ङ	*संस्थागत संरचना*				
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति	पटक	१	१	
२	पालिका स्तरीय राहत तथा उद्दार समिति	पटक	१	१	
३	वडास्तरीय विपत व्यवस्थापन समिति	पटक	१	१	

२.६.१ बाढी तथा पहिरोको लागि शिक्षा क्षेत्रको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

यस परिच्छेदमा उल्लेखित परिदृष्य बमोजिम बाढी तथा पहिरोको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य गर्न आधारभूत पूर्वतयारी, पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी तथा अग्रिम कार्यका साथै प्रतिकार्य योजना निम्न बमोजिम तयार गरिएको छ।

३.६.१ आधारभुत र सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना (General Preparedness)

तालिका ३.५ आधारभूत तथा सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्रियाकलाप	स्थान	विद्यमान क्षमता	अपुग आवश्यकता	जिम्मेवार निकाय	बजेट/ स्रोत व्यवस्थापन
जनशक्ति					
विपद् सम्पर्क व्यक्ति, वि.व्य.स र शिक्षकलाई तालिम प्रदान गर्ने	पालिका र विद्यालय	०	स्रोतव्यक्ति वा सहजकर्ता १ जना	गाउँपालिका विद्यालय	गाउँपालिका
शिक्षा क्षेत्रमा कार्यरत संघ संस्थाहरुसँग समन्वय गरी विवरण संकलन तथा अद्यावधिक गर्ने	गाउँपालिका	०	समन्वयकर्ता १ जना	गाउँपालिका विद्यालय	गाउँपालिका
विपद् फोकल शिक्षकहरुको विवरण अद्यावधिक गर्ने	पालिका र विद्यालय	१	८	गाउँपालिका विद्यालय	गाउँपालिका
गाउँपालिका र विद्यालयमा कार्यदल गठन गठन गर्ने	पालिका र विद्यालय	०	८	गाउँपालिका विद्यालय	गाउँपालिका
विद्यालयमा विपद् व्यवस्थापन सम्वन्धि अभिमूखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	पालिका र विद्यालय	०	१	गाउँपालिका विद्यालय	गाउँपालिका
बाढीबाट बच्ने र उद्दार गर्ने सम्बन्धि नमूना अभ्यास गराउने	पालिका र विद्यालय	०	स्रोत व्यक्ति ६	गाउँपालिका विद्यालय	गाउँपालिका
शैक्षिक सामग्री					

क्रियाकलाप	स्थान	विद्यमान क्षमता	अपुग आवश्यकता	जिम्मेवार निकाय	बजेट/ स्रोत व्यवस्थापन
आवश्यक पाठ्यक्रम,पाठ्यपुस्तक र किटहरुको खरिद गर्ने	विद्यालय	०	८ वटा विद्यालय	गाउँपालिका विद्यालय	गाउँपालिका,प्रदेश सरकार
शैक्षिक सामग्रीहरुको सुरक्षित स्थानमा भण्डारण गर्ने	विद्यालय	०	८ विद्यालय	गाउँपालिका विद्यालय	गाउँपालिका,प्रदेश सरकार
तत्कालीन अवस्थामा आवश्यक पर्ने शैक्षिक पूर्वाधार तथा शैक्षिक सामग्रीहरु व्यवस्थापन गर्ने	विद्यालय	०	८ विद्यालय	गाउँपालिका विद्यालय	गाउँपालिका,प्रदेश सरकार
स्रोत परिचालन					
स्थानीय तथा प्रदेश सरकारसँग बजेट विनियोजन गर्न पहल गर्ने	गाउँपालिका	५ लाख	५ लाख	गाउँपालिका/प्रदेश	गाउँपालिका/प्रदेश
अस्थायी सिकाइ केन्द्र निर्माण गर्ने	हरेक वडा	०	६	गाउँपालिका	गाउँपालिका
विद्यालय तहमा कृतिम घटना अभ्यास गराउने	विद्यालय	०	८	विद्यालय	गाउँपालिका
विपद् व्यवस्थापन फोकल पर्सन तथा उद्दारकर्मीलाई तालिम दिने	गाउँपालिका	०	२०	गाउँपालिका	गाउँपालिका
शिक्षक,कर्मचारी र विद्यार्थी					
शिक्षक,कर्मचारी र विद्यार्थीहरुका लागि सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	विद्यालय	०	८ वटा	विद्यालय	विद्यालय/गाउँपालिका
बाढीबाट आउने आपतकालीन अवस्थाका बाट बच्नका लागि क्षमता अभिवृदि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	विद्यालय	०	८ वटा	विद्यालय/गाउँपालिका	विद्यालय/गाउँपालिका

२.६.२ बाढी पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि स्रोत व्यवस्थापन योजना र रणनीति

अपुग क्षमता पुरा गर्न नेतृत्व र सहनेतृत्वले अग्रसरता लिई समूहका सदस्यहरूले सामान्य तवरले पुरा गर्न सकिने सम्मको विवरण तालिका ४.६ मा उल्लेख गरिएको छ । तत्काल पुरा गर्न सकिने अवस्था नदेखिएको हकमा सम्बन्धित संस्थाले आफ्नो माथिल्लो निकाय साथै सम्भावित दातासमक्ष प्रस्तावना पेश गरी अनुरोध गर्न तथा विपद् घटना हुना साथ तत्काल परिस्थितिको लेखाजोखा गरी सदस्यहरूले आपसी समन्वय गरी बाह्य सहयोगको अपिल गर्ने रणनीतिक योजना तय गरिएको छ ।

तालिका ४.६ स्रोत व्यवस्थापन कार्यतालिका

क्र. स.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	अपुग आवश्यकता	सरकारी		सहयोगी निकाय			समय सिमा	कैफियत
				स्थानीय तह	विपद समित	रेडक्रस	स्काउट	स्याक नेपाल		
क	जनशक्ति									
१	बाढीबाट हुने विपद्को समयमा खोज तथा उद्धारका लागि टोली गठन गर्ने,	सख्या	८	३	२	०	०	१	६ महिना भित्र	
३	बाढीले प्रभावित गर्नसक्ने विद्यालयहरूको सूची अद्यावधिक गरी सम्भावित क्षतिको आँकलन गर्ने ।	सख्या	५	५	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
४	प्रकोपको बेला विद्यार्थी र शिक्षकले गर्ने क्रियाकलापहरू समेटी आपत्कालीन अवस्थाको लागि कार्यविधि बनाउने ।	पटक	१	१	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
५	शिक्षकका लागि मनोसामाजिक परामर्श तालिम सञ्चालन गर्ने	पटक	१	१	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
ख	सामग्री, प्रविधि, औजार									
१	खोज तथा उद्धार सामग्रीहरू खरिद, भण्डारण, मर्मत, व्यवस्थापन गर्ने	सेट	१०	१०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
२	आपत्कालीन शिक्षाका लागि आवश्यक पर्ने शिक्षण सामग्रीहरू तयारी अवस्थामा राख्ने ।	पटक	१	१	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
४	सबै विद्यालयलाई शिक्षण सामग्रीहरू सुरक्षित ठाउँमा राख्न अनुरोध गर्ने ।	पटक	१	१	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
ग	भौतिक संरचना									
२	विपतका कारण क्षति भएका विद्यालयहरुको पुर्ननिर्माण गर्ने	पटक	१	१	०	०	०	०	६ महिना भित्र	

३	नदि किनारमा रहेका विद्यालयहरुमा तटबन्धन गर्ने	वि	५	५	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
४	विद्यालय विपद् जोखिम नक्साङ्कन चित्र सबैले देख्ने स्थानमा बनाउने	वि	८	८	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
घ	लागत रकम									
१	भौतिक संरचना निर्माण तथा मर्मत सम्भार र तटबन्धन गर्ने	रु	५ लाख	५ लाख	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
२	विद्यालयमा हुनुपर्ने अत्यावश्यक आपतकालीन सामग्रीहरुको व्यवस्थापन	रु	२ लाख	२ लाख	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
३	सिकाइ निरन्तरताका लागि शैक्षिक सामग्रीहरुको व्यवस्थापन	रु	१ लाख	१ लाख	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
४	जनशक्तिहरुको क्षमता विकास तथा परिचालन	रु	५ लाख	५ लाख	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
ङ	संस्थागत संरचना									
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन तथा परिचालन	पटक	१	१	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
२	शिक्षा कलष्टर गठन तथा परिचालन	पटक	१	१	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
३	खोज तथा उद्दार कार्यदल गठन तथा परिचालन	पटक	१	१	०	०	०	०	६ महिना भित्र	

२.६.३ पूर्वानुमान एवं परिदृष्यमा आधारित पूर्वतयारी र अग्रिम कार्ययोजना

यस काईके गाउँपालिकाडोल्पामा रहेका विद्यालयहरु बाढी तथा पहिरोको जोखिम उच्च रहेकाले पालिका तथा विद्यालयस्तरमा मौसमका पूर्वानुमानका आधारमा बाढी तथा पहिरोको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि निम्नानुसारका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्न सकिन्छ।

तालिका ३.६ मौसम पूर्वानुमानमा आधारित बाढी तथा पहिरोको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
मौसमी पूर्वानुमान पाए पछि				
विपद्को समयमा पठनपाठन निरन्तर गर्न आवश्यक तयारी गर्ने।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
विपद्को समयमा अपनाउनुपर्ने सावधानीहरुका बारे अभिमूखीकरण गर्ने		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
१५ दिन पहिले पूर्वानुमान पाए पछि				
विपद्को समयमा अपनाउनुपर्ने सावधानी र सुरक्षाका उपाय तथा अनुशासनका बारेमा विद्यार्थीलाई सचेत गर्ने।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
				पालिका
७ दिन पहिले पूर्वसूचना पाए पछि				
अत्यधिक वर्षा भई बाढी आउनसक्ने अवस्था वा खराव मौसमको कारण हावाहुरी आउनसक्ने सम्भावना भएमा सूचना जारी गर्ने।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
विपद् हुनसक्ने सम्भावना देखिएमा सबै विषयगत क्षेत्रहरूलाई तयारी अवस्थामा रहन आग्रह गर्ने।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
३ दिन (72 घण्टा) पहिले पूर्वानुमान पाए पछि				
अत्यधिक वर्षा भई बाढी आउनसक्ने अवस्था वा खराव मौसमको कारण हावाहुरी आउनसक्ने सम्भावना भएमा सूचना जारी गर्ने।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
विपद् हुनसक्ने सम्भावना भएको सूचना जारी भएमा यस विषयगतक्षेत्रका सदस्यहरूलाई प्रभावित स्थानमा परिचालनका लागि विषयगत क्षेत्रको समन्वयात्मक बैठक बस्ने।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
२४ घण्टा पहिले पूर्वसूचना पाएपछि				
अत्यधिक वर्षा भई बाढी आउनसक्ने अवस्था वा खराव मौसमको कारण हावाहुरी आउनसक्ने सम्भावना भएमा सूचना जारी गर्ने।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
विपद् हुनसक्ने सम्भावना देखिएमा सबै विषयगत क्षेत्रहरूलाई तयारी अवस्थामा रहन आग्रह गर्ने।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
घटनापूर्व पूर्वसूचना वा चेतावनी पाएपछि				
प्रभावित हुनसक्ने समुदायलाई सुरक्षित स्थानमा सर्न आग्रह गर्ने, सघाउने।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका

२.६.४ बाढी तथा पहिरोको प्रतिकार्य योजना

यस पालिका अन्तर्गतका विद्यालयहरुमा बाढीबाट हुने विपद्का कारण अवरुद्ध भएको बालबालिकाहरुको शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापलाई सुरक्षित वातावरणमा निरन्तरता दिनका लागि तपसिल बमोजिमका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्न सकिन्छ ।

तालिका ४.७ बाढी तथा पहिरोको लागि प्रतिकार्य योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
0-72 घण्टा (परिदृष्य)				
उद्दार टोली परिचालन गरी सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने		पालिका	पालिका	पालिका
बाढी प्रभावित व्यक्तिहरुलाई प्राथमिक उपचारको व्यवस्था गर्ने		पालिका	पालिका	पालिका
बाढी प्रभावित व्यक्तिहरुलाई आधारभूत आवश्यक्ताहरु तथा सुरक्षाको प्रत्याभूति प्रदान गर्ने (अस्थायी बसोबास,खाद्यान्न,औषधि,लत्ता कपडा व्यवस्थापन)		पालिका	पालिका	पालिका
कार्यपालिकाको बैठक वसी अवस्था विष्लेषण गरी आवश्यक जनशक्ति तथा बजेट व्यवस्थापन गर्ने		पालिका	पालिका	पालिका
विद्यार्थीहरुलाई सुरक्षित साथ अभिभावकको जिम्मा लगाउने		विद्यालय	विद्यालय	विद्यालय
७२ घण्टा-२ हप्ता				
फाराम प्रयोग गरी तोकिएको विधि अवम्वन गरी शिक्षाक्षेत्रको क्षति र तत्कालीन आवश्यकताको द्रुत मूल्याङ्कन गर्ने गराउने ।		गाउँपालिका	गाउँपालिका	गाउँपालिका
अस्थायी सिकाइ केन्द्र निर्माण गरी सिकाइ कार्य सुचारु गर्ने		विद्यालय	गाउँपालिका	गाउँपालिका
जनशक्ति तथा सामग्रीहरु सम्बन्धित अस्थायी सिकाइ केन्द्रमा पठाउने		विद्यालय	गाउँपालिका	गाउँपालिका
२ हप्ता-४ हप्ता				
विद्यालय सञ्चालन गर्न विद्यालयलाई सहयोग गर्ने		विद्यालय	गाउँपालिका	गाउँपालिका
क्षति भएका संरचनाहरुको पुन निर्माण कार्य सुरु गर्ने		विद्यालय	गाउँपालिका	गाउँपालिका
अनुमान तथा स्थितिको विष्लेषण गर्ने		गाउँपालिका	गाउँपालिका	गाउँपालिका
जनशक्ति तथा शैक्षिक सामग्री अपुग भएमा सोको व्यवस्थापन गर्ने		विद्यालय	गाउँपालिका	गाउँपालिका
१ महिना-३ महिना				
विद्यालयमै प्रत्यक्ष रुपमा भौतिक कक्षा सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाउने		विद्यालय	गाउँपालिका	गाउँपालिका
विद्यालयलाई विपद् पूर्वको अवस्थामा फर्काउनका लागि आवश्यक कार्य गर्ने		विद्यालय	गाउँपालिका	गाउँपालिका
शिक्षक तथा प्रधानाध्यापकहरुका लागि मनोसामाजिक परामर्श तालिम प्रदान गर्ने		गाउँपालिका	गाउँपालिका	गाउँपालिका

२.६.५ बाढी तथा पहिरोको प्रतिकार्य/आपत्कालीन समयमा पठनपाठन तथा सिकाइ निरन्तरताको लागि योजना

तालिका ३.८ बाढी तथा पहिरोको विपद् अवस्थामा शिक्षा निरन्तरता योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
२ देखि ४ हप्ता	अस्थायी सिकाइ केन्द्रहरु मार्फत सिकाइ क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्ने	समुदाय	विद्यालय र पालिका	पालिका
१ महिना देखि ३ महिना	पाठ्यक्रम समायोजन ढाँचा तयार पारी सोका आधारमा शिक्षण गर्ने	विद्यालय तथा समुदाय	पा.वि.के. र पालिका	पालिका
१ महिना	शिक्षक तथा विद्यार्थीहरुका लागि मनोसामाजिक परामर्श तालिम सञ्चालन गर्ने	पालिका तथा विद्यालय	पालिका तथा विद्यालय	पालिका
३ महिना देखि	अतिरिक्त कक्षा सञ्चालन गर्ने	विद्यालय	विद्यालय	पालिका
३ महिना पछि	बाढीका कारण क्षति भएका विद्याय भवनहरुको मर्मत तथा पुर्ननिर्माण गर्ने	विद्यालय	पालिका तथा प्रदेश सरकार	पालिका

३.६.६ बाढी तथा पहिरोको अनपेक्षित विपद् परिस्थितिको लागि भैपरी योजना

तालिका ३.९ बाढी तथा पहिरोको लागि भैपरी योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
१ महिना देखि ३ महिना	आकस्मिक कोषको व्यवस्था	विद्यालय	विद्यालय	पालिका
१ महिना	अभिभावक विद्यालय सहयोग योजना तयारी र कार्यान्वयन	विद्यालय	विद्यालय र अभिभावक	पालिका
३ महिना देखि	आवश्यक शैक्षिक सामग्रीहरुको पूर्व भण्डारण	विद्यालय	विद्यालय	पालिका
३ महिना पछि	शिक्षक तथा विद्यार्थीहरुका लागि विपद् व्यवस्थापन तालिम	पालिका र विद्यालय	पालिका र विद्यालय	पालिका
१ महिना देखि ३ महिना	आपतकालीन सामग्रीहरुको व्यवस्थापन	विद्यालय	विद्यालय	पालिका

२.६.७ बाढी तथा पहिरोको विपद् प्रतिकार्यमा लैङ्गिक, सामाजिक एवं समावेशिता र अपाङ्गता भएकाहरूको विशिष्ट आवश्यकताको सम्बोधन गर्न क्रियाकलाप र रणनीति

यस काईके गाउँपालिकाअन्तर्गत अपाङ्गगता भएका विद्यार्थीको संख्या ५५ जना रहेको छ । अपाङ्गताको प्रकृति बमोजिमको आवश्यकता सम्बोधन गर्न साथै विभिन्न प्रकारका प्रकोपका कारण हुन सक्ने थप अपाङ्गताको समेत मध्यनजर गरी विद्यालय स्तरमा नै तयारी गर्नु जरुरी हुन्छ । संघीय शिक्षा समूहले विभिन्न प्रकारका अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई दृष्टिगत गरी ८ सेट किट व्यवस्था गर्ने र सोही अनुपातमा विद्यालयले तयारी गर्ने गरी योजना गरिएको छ ।

तालिका ३.१० बाढी विपद्को अवस्थामा विशिष्ट आवश्यकताका लागि योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
३ महिना	८ सेट किट व्यवस्था गर्ने	विद्यालय	विद्यालय र पालिका	पालिका
६ महिना	अपाङ्गतामैत्री भवन निर्माण गर्ने	विद्यालय	विद्यालय र पालिका	पालिका
१ वर्ष	अपाङ्गतामैत्री शौचालय निर्माण	विद्यालय	विद्यालय र पालिका	पालिका
६ महिना	समावेशी सिकाइ ढाँचा सम्बन्धि तालिम प्रदान	पालिका	विद्यालय र पालिका	पालिका

२.६.८ सञ्चार तथा पैरवी योजना

पूर्वतयारी चरणमा सञ्चार तथा पैरवी

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
१ महिना	रेडियो तथा सामाजिक सञ्जाल मार्फत प्रचार प्रसार गर्ने	विद्यालय/समुदाय	पालिका/विद्यालय	पालिका
१ महिना	श्रव्य दृष्य तथा छापा सामग्रीहरु मार्फत सचेतना फैलाउने	विद्यालय/समुदाय	पालिका/विद्यालय	पालिका
आ.अ.	विपद् सम्बन्धि विद्यालयस्तरिय नाटक लगायतका अतिरिक्त क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्ने	विद्यालय/समुदाय	पालिका/विद्यालय	पालिका
६ महिना	विपद् व्यव्थापनका लागि कृतिम घटना अभ्यास गराउने	विद्यालय/समुदाय पालिका	पालिका/विद्यालय	पालिका

आपत्कालीन अवस्थामा सञ्चार तथा पैरवी

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
पहिलो हप्ता	रेडियो तथा सामाजिक सञ्जाल मार्फत प्रचार प्रसार गर्ने	विद्यालय/समुदाय	पालिका/विद्यालय	पालिका
पहिलो हप्ता	विपद् सम्पर्क शिक्षक र पालिकाको विपद् सम्पर्क व्यक्ति परिचालन गर्ने			पालिका

परिदृशय ३ माहामारी परिदृश्य र पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

३.१ माहामारीको परिदृश्य

वि.स.२०७६ साल देखि नेपाल कोभिड १९ को उच्च जोखिम क्षेत्रमा पर्छ । कोभिड १९ को कारण लकडाउन भई शैक्षिक, आर्थिक र मानविय क्षेति हुन पुग्यो । मनोसामाजिक असर लगाएत विद्यालयको पठनपाठन अवरुद्ध हुन गइ शैक्षिक शत्र पुरा हुन सकेन । स्वास्थ्य सरसफाई , जनचेतनाको अभावमा संक्रमण दर वढन गई मृत्यूदर वढ्यो ।
विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि महामारी तथा ठुलो विपदको पूर्व तयारी तथा प्रति कार्य योजना संघ तथा प्रदेश शिक्षा क्लस्टर मार्फत निर्माण हुने हुनाले, स्थानीय तह शिक्षा क्लस्टर द्वारा मध्यम स्तरको विपद्को सामना गर्ने पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माणका लागि मध्यम स्तरीय विपदको परिदृष्यहरूको आधारमा शिक्षाक्षेत्रको

विभिन्न पक्षमा आवश्यक पर्ने क्षमताको आँकलन गरिएको छ । डोल्पा जिल्लाको काईके गाउँपालिकामा माहामारीले आर्थिक तथा मानविय हुनससक्ने सम्भावना रहेको छ । आर्थिक तथा डोल्पा जिल्लामा औलो ज्वरो कालामात झाडा पखाला भाइरल फ्यु र कोभिड को महामारी फैलिएको पाइन्छ ।

काईके गाउँपालिकाको वडा नम्वर १ देखि ७ सम्म वि.स. २०७६ सालको कोभिड १९ को माहामारी प्रत्यक्ष प्रभाव पारेको छ। काईके गाउँपालिकाका सबै वडा १४ वटा विद्यालयमा कोभिड १९ को कारण पठनपाठनमा बन्द रहेको थियो। कोभिड १९ को कार्णले विद्याथि, शिक्षक, अभिभावकलाई पर्भावित भएको थियो। काईके गाउँपालिकामा कोरोनाको कारणले १३ जनाको मृत्यु भएको थियो। कहि बर्ष पहिला हैजा, झाडा पखाला रुघा खोकिले गर्दा यस गाउँपालिकामा प्रतक्ष असर पारेको थियो। २०७७ सालमा काईके गाउँपलिकामा सलह किरा आएर कृर्षि क्षेत्रमा प्रत्यक्ष प्रभाव पर्रेको थियो।

३.२ परिदृशय २ घटना विवरण

विं स २०७७।०७८ मा फैलीएको कोभिडको महामारीले यस नगरपालीकाका सम्पुर्ण विद्यालयहरु २ वर्ष सम्म बन्द भइ शिक्षा क्षेत्रमा ठुलो क्षती पुर्याएको थियो । कोभिडको महामारीले यहाँका विद्यालयहरुमा करीव २ वर्ष जती पठन पाठन कार्यमा अबरोध श्रृजना गरेको थियो । यस क्षेत्रमा विंस १९७५ को पुष र माघमा फैलिएको ज्वरो रुघाखोकीले ठुलो क्षती पुर्याएको थियो । विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि महामारी तथा ठुलो विपदको पूर्व तयारी तथा प्रति कार्य योजना संघ तथा प्रदेश शिक्षा क्लस्टर मार्फत निर्माण हुने हुनाले, स्थानीय तह शिक्षा क्लस्टर द्वारा मध्यम स्तरको विपद्को सामना गर्ने पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माणका लागि मध्यम स्तरीय विपदको परिदृष्यहरूको आधारमा शिक्षाक्षेत्रको विभिन्न पक्षमा आवश्यक पर्ने क्षमताको आँकलन गरिएको छ ।

कोभिड १९ को कारणले काईके गाउँपालिकाको १४ वटा विद्यालय १ मिहिना बन्द भयो। यस गाउँपालिकामा ५ शिक्षक र १४ जना विद्यार्थिमा कोभिड १९ देखा परेको थियो। यस गाउँपालिकाको वडा नम्वर ६ को १५ घर झाडा पखाला र हैजाले प्रभावित भएका थिए। काईके गाउँपालिकामा फोर ब्यवस्थापन नभएकोले हैजा तथा झाडापखाला रोग महामारीको रुपमा फैलिने सम्भावना रहेको छ साथै झिङ्गा धेरै भएकाले अन्य रोग महामारीको रुपमा फैलिन सक्ने छ। वडा नम्वर १ ताच्चिन र कोला गाउँमा अधिक चिसोको कारणले छाला सम्वन्धी रुगाखोकि लाग्ने सम्भावना रहेको छ।

३.३ माहामारीबाट शिक्षा क्षेत्रमा परेको प्रभाव

कोभिड १९ वाट गाउँपालिका अन्तर्गतका सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयहरुको शिक्षा क्षेत्रमा विकराल समस्या देखा पर्न गयो । नियमित कक्षा संचालन हुननसक्नु, सिकाईसहजिकरणमा कठिनाई , शिक्षक , विद्यार्थिमा मनोसामाजिक समस्या, सिकाई उपलब्धि न्यून हुन पुग्यो । नियमित शैक्षिक क्रियाकलाप संचालन हुननसक्दा विद्यालयमा परिक्षा संचालन एवं मुल्यांकन गर्न कठिनाइ भयो । विद्यार्थिको कक्षा छाड्ने दर वढ्यो हजार कक्षाकोठा क्षतिग्रस्त भए । विपद् प्रतिकार्यमा अस्थायी सिकाइ केन्द्रको स्थापना, शैक्षिक सामग्रीको वितरण र बालबालिका, अभिभावक र शिक्षकहरूलाई मनोसामाजिक सहयोग उपलब्ध गराउनु प्रमुख प्राथमिकता हुनु पर्नेछ ।

माहामारी शिक्षा क्षेत्रमा पारेका असरहरु :

- विद्यालय बन्द हुन गई पठनपाठन क्रियाकलाप अवरुद्ध हुन पुग्यो ।
- शिक्षक , विद्यार्थि र अभिभावकमा मनोसामाजिक असर ।
- शिक्षक , विद्यार्थि र अभिभावकमा कोभिड संक्रमण ।
- प्रत्यक्षरुपमा शिक्षण सिकाई क्रियाकलाप संचालन गर्न नसक्दा सिकाई उपलब्धि न्यून हुनु ।
- सामाजिक कुरुति , दुव्र्यसनि र असामाजिक कार्यमा वढवा एवं आार्थिक संकट उत्तपन्न हुनु ।
- विद्यालयमा शैक्षिक क्यालन्डर अनुरुप सिकाई सहजिकरण हुननसक्दा पाठ्यक्रम ले निर्धारण गरे वमोजिम उद्येश्य पुरा नहुनु ।

३.४ माहामारी प्रतिकार्य रणनीति

संघीय शिक्षा समूहले शिक्षा क्षेत्रको विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यमा नेतृत्व गर्नेछ र समग्र विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यमा योगदान गर्नेछ । राष्ट्रिय, प्रदेश र स्थानीय विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजनाका उद्देश्यसँग तालमेल गरी शिक्षा क्षेत्रको पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गरी लागू गरिने छ । समूहको मुख्य प्राथमिकता विपद् प्रभावित विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिका, किशोरकिशोरीको पठनपाठन र सिकाइ निरन्तर गर्नु हुनेछ । विपद् प्रतिकार्य गर्न विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि शिक्षा समूह सञ्चालन कार्यविधि, २०७९ बमोजिम शिक्षा तथा मानवस्रोत विकास केन्द्रको नेतृत्वमा संघीय शिक्षा समूह परिचालित हुनेछ । यस शिलशिलामा नारायण नगरपालिकाको शिक्षा समूह र अन्य विषयक्षेत्रका समूहसँग आवश्यक समन्वय र तालमेल गरी कार्यसञ्चालन गरिनेछ । नारायण गाउँपालिका शिक्षा समूहका मुख्य रणनीतिक क्रियाकलापहरू निम्न बमोजिम हुनेछन् ।

(१) कोभिड १९ प्रभावित क्षेत्रका विद्यालयको द्रुत लेखाजोखा गरी क्षतिको मूल्याङ्कन गर्ने र विद्यालय भवनलाई सुरक्षित र असुरक्षित वर्गमा छुट्याउने,

(२) वैकल्पिक माध्यमवाट सिकाई सहजिकरण गर्न चाहिने शैक्षिक सामग्रीको लेखाजोखा गर्ने,

(३) सुरक्षित स्थानमा आवश्यक आधारभुत सेवा सुविधा सहितका कोभिड संक्रमित भएका बालबालिका र अन्य बालबालिका समेतलाई उपयुक्त हुने गरी अस्थायी कक्षाकोठा (अस्थायी सिकाइ केन्द्र वा अनलाइन सिकाइ केन्द्र वा भर्चुअल कक्षा स्थापना गर्ने,

(४) आपत्कालीन शैक्षिक सामग्री वितरण गर्ने,

(५) शिक्षक तथा सहजकर्तालाई आवश्यक अनुशिक्षण र परामर्श प्रदान गर्ने,

(६) विद्यालय र पठनपाठन सञ्चालन गर्न समुदाय परिचालन गर्ने,

(७) शिक्षाक्षेत्रको मानवीय सहयाता र आपत्कालीन पठनपाठन र सिकाइ सञ्चालनमा अन्तर्राष्ट्रिय न्यूनतम मापदण्ड पालना गर्ने, गराउने,

(८) प्रभावित परिवारहरूको मानवीय आवश्यकता परिपूर्ति साथै बालबालिकाको संरक्षण, सरसफाइ,

(९) सरसामान, आश्रय, स्वास्थ्य र पोषण जस्ता साझा सरोकारका सवाल सम्बोधन गर्न सम्बन्धित

(१०) क्लस्टरहरूसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने,

(११) कोभिड १९ पछिको समय अवधिमा (० देखि ३-६-१२-२४-७२ घण्टा, ७२ घण्टा-२ हप्ता, २

(१२) हप्ता- ३ महिना आदि) क्रमशः गर्नुपर्ने क्रियाकलाप र समूहका सदस्यको जिम्मेवारी निर्धारण

(१३) गरी कार्यान्वयन गर्ने र

(१४) मानवीय सहायता परिचालन र शैक्षिक सामग्री आपूर्ति गर्दा यथोचितरूपमा सामग्री, नगद, प्रविधि

(१५) सिकाइसहजिकरणका वैकल्पिक विधिहरु - टोल सिकाइ ,परियोजना कार्य, आधुनिक प्रविधिको प्रयोग)

३.४ माहामारीमा सामना गर्न आवश्यक र विद्यमान क्षमता विशेषण

९क) आवश्यक क्षामता: माथि उल्लेखित कोभिड १९ विपद् परिदृष्य अनुसार शिक्षाक्षेत्रको विभिन्न पक्षमा नारायण गाउँपालिका शिक्षा समूहलाई चाहिने क्षमताको विवरण तालिका ३.३ बमोजिम रहेको छ।

तालिका ३.१ आवश्यकताको विवरण (कोभिड १९ परिदृश्यका लागि)

क्र.सं.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	परिमाण		कैफियत
			न्यूनतम	अधिकतम	
क	*जनशक्ति*	*संख्या*			*...को मापदण्ड अनुसार*
१	तालिमप्राप्त उद्धारक, शिक्षक टोली	संख्या	०	११	कोभिड-१९ को बारेमा विशेष तालिम प्राप्त शिक्षक, शिक्षिका
२	क्षति र आवश्यकता मूल्याङ्कन गर्नको लागि दक्ष (इरा) टोली	संख्या	०२	११	स्वास्थ्य तथा अरु क्लष्टरसँग सामञ्जस्यता कायम गर्ने
	हरेक विद्यालयमा सङ्कटकालीन कार्य सञ्चालन गर्न सहयोग गर्न टोली।	संख्या	२०	३९	हरेक विद्यालयमा राष्ट्रिय मापदण्ड अनुसारको संख्या, दक्षता र स्रोतसाधन भएको टोली परिचालन गर्न सहयोग गर्ने।
ख	*सामग्री तथा प्रविधि औजार*				
	पाठ्यपुस्तक (१ – ५)				
	पाठ्यपुस्तक (६ – १०)	सेट	२००	३००	
	पाठ्यपुस्तक (१० – १२)	सेट	२००	३००	
	अतिरिक्त सन्दर्भ सामग्री (कथा, कविता, पढाई सामग्री)	सेट	१००	२००	
ग	*आधारभुत भौतिक संरचना र सामग्री*				
१	सुरक्षित खुल्ला स्थल	संख्या	११	३९	
२	अस्थायी सिकाई केन्द्रका लागि निर्माण सामग्री (कक्षा कोठा)	संख्या	११	३९	

क्र.सं.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	परिमाण		कैफियत
३	कार्यालय कोठा	संख्या	३९	६०	
	शौचालय	संख्या	३९	५०	
	खानेपानी	संख्या	३९	५०	
ङ	*संस्थागत संरचना*				
१	बिपद् ब्यबस्थापन समिति	संख्या	१		
२	उद्वार टोलि	संख्या	११	२२	
३	अन्य कार्य दल	संख्या	२	४	

तालिका ३.२ विद्यमान स्थिती र महामारि कोभिड १९ प्रतिकार्य गर्न अपुग हुने क्षमताको सारांश

३.५ माहामारी परिदृश्यका लागि शिक्षा क्षेत्रको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

आधारभूत तथा सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्रियाकलाप	स्थान	विद्यमान क्षमता	अपुग आवश्यकता	जिम्मेवार निकाय	बजेट/ स्रोत व्यवस्थापन
जनशक्ति					
सबै तहका लागि "आपत्कालीन शिक्षा तालिम" **EiE Training** का लागि पाठ्यक्रम तथा तालिम म्यानुवल तयार गर्ने	गाउँपालिका विद्यालय	०	११ वटा	नगरपालिका शिक्षा शाखा	नगरपालिका शिक्षा शाखा
तालिम प्राप्त जनशक्तिको रोष्टर अद्यावधिक गर्ने	नगरपालिका	०	११	नगरपालिका शिक्षा शाखा	नगरपालिका शिक्षा शाखा
समूह सदस्यका कर्मचारीहरूलाई अनुशिक्षण, प्रशिक्षण सञ्चालन गर्ने	नगरपालिका विद्यालय	२	११	नगरपालिका शिक्षा शाखा	स्थानिय तह
विद्यालय सुरक्षा सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गर्ने	विद्यालय	२		शिक्षा शाखा	स्थानिय तह
आचार संहिताका बारेमा तालिम दिने	गाउँपालिका विद्यालय	२	३९	शिक्षा शाखा	स्थानिय तह
जनप्रतिनिधि र समाजका अगुवाहरूलाई अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन	स्थानीय तह ,गाउँ टोल र विद्यालय	११	२२	स्थानिय तह	स्थानिय तह
शैक्षिक सामग्री					
ECD किट	विद्यालय	३७	१०	शिक्षा शाखा	स्थानिय तह
स्कूल किट	विद्यालय	०	४०	शिक्षा शाखा	स्थानिय तह
अपाङ्गता भएका विद्यार्थीका लागि सामग्री	विद्यालय	१०	१०	शिक्षा शाखा	स्थानिय तह
मनोरञ्जन किट	विद्यालय	२०	४०	शिक्षा शाखा	स्थानिय तह

क्रियाकलाप	स्थान	विद्यमान क्षमता	अपुग आवश्यकता	जिम्मेवार निकाय	बजेट/ स्रोत व्यवस्थापन
पाठ्यपुस्तक (१-५)	विद्यालय	५००	१०००	शिक्षा शाखाा	स्थानिय तह
पाठ्यपुस्तक (६-१०)	विद्यालय	६००	११००	शिक्षा शाखा	स्थाानिय तह
पाठ्यपुस्तक (१0-१2)	विद्यालय	२००	३००	शिक्षा शाखा	स्थाानिय तह

३.६ सामान्य पूर्वतयारी योजना कार्यान्वयन गर्न स्रोत व्यवस्थापन

अपुग क्षमता पुरा गर्न स्थानीय सरकार तथा स्थानीय शिक्षा समूहका सदस्यहरूले सामान्य तवरले पुरा गर्न सकिने सम्मको विवरण तालिका ३.६ मा उल्लेख गरिएको छ । तत्काल पुरा गर्न सकिने अवस्था नदेखिएको हकमा सम्बन्धित संस्थाले आफ्नो माथिल्लो निकाय संघ, प्रदेशका साथै सम्भावित दातासमक्ष प्रस्तावना पेश गरी अनुरोध गर्न तथा विपद् घटना हुना साथ तत्काल परिस्थितिको लेखाजोखा गरी सदस्यहरूले आपसी समन्वय गरी बाह्य सहयोगको अपिल गर्ने रणनीतिक योजना तय गरिएको छ ।

स्रोत व्यवस्थापन कार्यतालिका

स्रोत व्यवस्थापन कार्यतालिका

क्र. स.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	अपुग आवश्यकता	सरकारी		सहयोगी निकाय			समय सिमा	कैफियत
				स्थानीय तह	विपद समित					
क	जनशक्ति									
१	महामारी बाट हुने विपद्को समयमा खोज तथा उद्धारका लागि टोली गठन गर्ने,	सख्या	६२	३	२	०	०	१	६ महिना भित्र	
३	महामारी ले प्रभावित गर्नसक्ने विद्यालयहरूको सूची अद्यावधिक गरी सम्भावित क्षतिको आँकलन गर्ने ।	सख्या	६२	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
४	प्रकोपको बेला विद्यार्थी र शिक्षकले गर्ने क्रियाकलापहरू समेटी आपत्कालीन अवस्थाको लागि	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
५	शिक्षकका तथा विद्यार्थीका लागि मनोसामाजिक परामर्श तालिम सञ्चालन गर्ने	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	

ख	सामग्री, प्रविधि, औजार									
१	खोज तथा उद्धार सामग्रीहरू खरिद, भण्डारण, मर्मत, व्यवस्थापन गर्ने	सेट	६२	°	°	°	°	°	६ महिना भित्र	
२	आपत्कालीन शिक्षाका लागि आवश्यक पर्ने शिक्षण सामग्रीहरू तयारी अवस्थामा राख्ने।	पटक	६२	°	°	°	°	°	६ महिना भित्र	
४	सबै विद्यालयलाई शिक्षण सामग्रीहरू सुरक्षित ठाउँमा राख्न अनुरोध गर्ने।	पटक	६२	°	°	°	°	°	६ महिना भित्र	
ग	भौतिक संरचना									
२	विपतका कारण क्षति भएका विद्यालयहरुको पुर्ननिर्माण गर्ने	पटक	१	°	°	°	°	°	६ महिना भित्र	
३	रुख बिरुवाका कारणबाट सिर्जृत विद्यालयहरुमा व्यवस्थापन गर्ने	वि	८	°	°	°	°	°	६ महिना भित्र	
४	विद्यालय विपद् जोखिम नक्साङ्कन चित्र सबैले देख्ने स्थानमा बनाउने	वि	५१	°	°	°	°	°	६ महिना भित्र	
घ	लागत रकम									
१	भौतिक संरचना निर्माण तथा मर्मत सम्भार गर्ने	रु	५ लाख	°	°	°	°	°	६ महिना भित्र	
२	विद्यालयमा हुनुपर्ने अत्यावश्यक आपतकालीन सामग्रीहरुको	रु	५ लाख	°	°	°	°	°	६ महिना भित्र	
३	सिकाइ निरन्तरताका लागि शैक्षिक सामग्रीहरुको व्यवस्थापन	रु	१ लाख	°	°	°	°	°	६ महिना भित्र	
४	जनशक्तिहरुको क्षमता विकास तथा परिचालन	रु	२ लाख	°	°	°	°	°	६ महिना भित्र	
ङ	संस्थागत संरचना									
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन तथा परिचालन	पटक	१	°	°	°	°	°	६ महिना भित्र	
२	शिक्षा कलष्टर गठन तथा परिचालन	पटक	१	°	°	°	°	°	६ महिना भित्र	
३	खोज तथा उद्दार कार्यदल गठन तथा परिचालन	पटक	१	°	°	°	°	°	६ महिना भित्र	

ग ***कोभिड १९ प्रतिकार्य योजना***

माथि प्रस्तुत गरिएको परिदृश्यको आधारमा स्थानिय शिक्षा समूहको भूकम्प प्रतिकार्य योजना र प्रक्रिया तालिका ३.७ मा समावेश गरिएको छ।

तालिका ३.५ कोभिड १९ का लागि प्रतिकार्य योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
0-१२-२४-४८(72 घण्टा (परिदृष्य)				
० देखि ७२	• अवलोकन, तथ्यांक संकलन • अवस्था विश्लेषण , वर्गिकरण • प्राथामिक उपचारको व्यवस्था • उपचरात्मक शिक्षण सिकाई क्रियाकलाप • सूचना, जानकारि • वि। व्य। स।, शि।आ।स।, स्वास्थ्य संस्था , वडा,अन्य संघसस्था र स्थानिय सरकार संग समन्वय गरि उपचार , परामर्श चेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	विद्यालय कक्षा कोठा	प्रधानाध्यापक, विपद् व्यवस्थापन सम्पर्क शिक्षक, वडा कार्यलय , स्वास्थ्य काईके	स्थानिय तह
	जनशक्ति तथा सामग्रीहरू सम्बन्धित विद्यालय, अस्थायी क्याम्पमा पठाउने	काईके	काईके	
	स्थानीय रहनसहनको सम्मान गर्न र धर्मान्तिरण नगर्न नगराउन सबै सहयाताकर्मीलाई निर्देश गर्ने	काईके	काईके	
द्रुत मूल्याङ्कन (IRA)	फाराम प्रयोग गरी तोकिएको विधि अवलम्वन गरी शिक्षाक्षेत्रको क्षति र तत्कालीन आवश्यकताको द्रुत मूल्याङ्कन गर्ने गराउने।	काईके	काईके	
२ हप्ता-४ हप्ता				
	विद्यालय सञ्चालन गर्न स्थानीय तह र विद्यालयलाई सहयोग गर्ने			
	सिकाई सहजिकरणको लागि वैकल्पिक विधिस्रोत को व्यवस्था गरि समूहको सहायता आवश्यक पर्ने क्षेत्र र परिमाण आँकलन गर्ने।	विद्यालय र गाउँपालिका	प्रधानाध्यापक, विपद् व्यवस्थापन सम्पर्क शिक्षक, वडा कार्यलय , स्वास्थ्य काईके	
बहुक्षेत्रगत द्रूत लेखाजोखा	फाराम प्रयोग गरी तोकिएको विधि अवलम्वन गरी शिक्षाक्षेत्रको क्षति र बहुक्षेत्रगत आवश्यकताको द्रुत मूल्याङ्कन गर्ने गराउने।	काईके	काईके	

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
(MIRA)				
१ महिना-३ महिना				
	अस्थायी कक्षा र इसिडि चलाउन सहयोग गर्ने	काईके	काईके	
	सूचना सङ्कलन, विश्लेषण र प्रकाशन गर्ने	काईके	काईके	
	आवश्यकता भए अलि पक्की संरचना भएका कक्षाकोठा बनाउन सहयोग समन्वय गर्ने	काईके	काईके	
	विपद् पश्चात्को पुनःनिर्माण आवश्यकता मूल्याङ्कन (पिडिएनए) गर्न सहयोग गर्ने	काईके	काईके	

कोभिड १९ अनपेक्षित विपद् परिस्थितिको लागि भैपरी योजना

परिदृष्यमा आँकलन गरे भन्दा विकराल स्थिति सृजना हुन गएमा त्यसको सामना गर्न देहाय बमोजिमका कार्यहरू गरिने छ।

तालिका ३.७ कोभिड १९ sf लागि भैपरी योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
० (२ हप्ता (३ महिना	थप जनशक्ति परिचालन गर्ने	विद्यालय	शिक्षा शाखा	स्थानिय तह
	थप स्रोत साधन परिचालन गर्ने	विद्यालय	पालिका	स्थानिय तह
	थप समन्वय गरेर सिकाइ निरन्तरता गर्ने	विद्यालय	शिक्षा शाखा	स्थायि तह
	अनुगमन तथा स्थितिको विश्लेषण गर्ने	विद्यालय	शिक्षा शाखा	स्थानिय तह

च भूकम्पको प्रतिकार्यमा लैङ्गिक, सामाजिक एव समावेशिता र अपाङ्गता भएकाहरूको विशिष्ट आवश्यकताको सम्बोधन गर्न क्रियाकलाप र रणनीति

तालिका ३.८ कोभिड १९ अवस्थामा विशिष्ट आवश्यकताका लागि योजना

क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
अपाङ्ग मैत्री भौतिक संरचना निर्माण	गाउँपालिका विद्यालय	गाउँपालिका विद्यालय	
अपाङ्ता भएका विद्यार्थीका लागि सिकाइ वातावरण	गाउँपालिका विद्यालय	गाउँपालिका विद्यालय	
अपाङ्ता भएका विद्यार्थीका लागि पाठ्य सामग्री	गाउँपालिका विद्यालय	गाउँपालिका विद्यालय	
अपाङ्ता भएका विद्यार्थीका लागि विद्यालय सम्मको सहज	गाउँपालिका	गाउँपालिका	

क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
पहुँच	विद्यालय	विद्यालय	
सिमान्तकृत, पहुँच भन्दा बाहिर रहेका बालबालिकाको लागि शिक्षण सिकाई सामाग्री तथा सिकाई केन्द्रमा पहुँचको	गाउँपालिका विद्यालय	गाउँपालिका विद्यालय	

छ सञ्चार तथा पैरवी योजना

पूर्वतयारी चरणमा सञ्चार तथा पैरवी

क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
भूकम्पीय सुरक्षा सम्बन्धी सन्देश तथा कार्यक्रमहरू निर्माण तथा प्रकाशन प्रसारण गर्ने	एफएम रेडियो	काईके	
	टेलिभिजन केबल टेलिभिजन		
	प्रिन्ट मिडिया		
	न्यू मिडिया: अनलाइन र सामाजिक सञ्जाल		
विपद जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी सन्देश तथा कार्यक्रमहरू निर्माण तथा प्रसारण गर्ने		काईके	
शिक्षा लगायतका सामाजिक विषयमा केन्द्रित सञ्चारमूलक गतिविधिमा विपद व्यवस्थापनको विषय समेट्ने		काईके	
जन चेतना कार्यक्रम संचालन गर्ने		काईके	

आपत्कालीन अवस्थामा सञ्चार तथा पैरवी

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
०-१२-२४-४८-७२ घण्टा	आपतकालीन अवस्थाका बारेमा सञ्चार माध्यमबाट जानकारी दिने - भूकम्प र परकम्पहरू बारे - खुला स्थान र भेला हुने बारे - घाइतेको अबस्था र उद्धारका बारे - अस्पताल र स्वास्थ्य केन्द्रका बारे	काईके	काईके	काईके
७२ घण्टा-२हप्ता	आपतका०लीन अवस्थाका बारेमा सञ्चार माध्यमबाट जानकारी दिने - भूकम्प र परकम्पहरू बारे - अस्थायी बास र खानपानको प्रबन्ध बारे - राहत व्यवस्थापनका बारे	काईके	काईके	काईके

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
२ हप्ता-४हप्ता	आपतकालीन अवस्थाका बारेमा सञ्चार माध्यमबाट जानकारी दिने - भूकम्प र परकम्पहरू बारे - राहत व्यवस्थापनका बारे - शिक्षा निरन्तरता बारे	काईके	काईके	काईके
१महिना-३महिना	आपतकालीन अवस्थाका बारेमा सञ्चार माध्यमबाट जानकारी दिने - भूकम्प र परकम्पहरू बारे - शिक्षा निरन्तरता बारे - शीघ्र पुनर्स्थापना बारे	काईके	काईके	काईके

परिदृश्य ४: हिमपात परिदृश्य र पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

४.१ परिदृश्य हिमपात

कर्णाली प्रदेशको उत्तरी भेगका हिमाली जिल्लाहरुमा बिशेष गरि हुम्ला, जुम्ला, मुगु, कालिकोट र डोल्पाका उच्च स्थानका बस्तिहरुमा बिशेषगरि मंसिर देखि माघ सम्म कठ्यांग्रिने मौसम हुन्छ । कर्णाली प्रदेशमा कार्तिक देखि फाल्गुन सम्म ५ बटै जिल्लाका उत्तरी भु भागमा हिउ पर्ने गरेको छ । जिल्लाका उत्तरी भागका प्राय सबै विद्यालयहरुमा हिमपातका कारण विद्यालय बन्द हुने तथा सिकाई क्रियाकलापहरु ठप्प हुने गरेका छन् । कर्णाली प्रदेशमा भरीमा करिव १०० भन्दा वढी विद्यालहरुमा हिमपातका तथा चिसोका कारण बर्षेनी पठपाठनमा असर पर्ने गरेको छ । सो क्षेत्रका झन्डै ८००० विद्यार्थी बर्षेनी प्रभावित हुने गरेका छन् । अधिकांस ठाँउहरुमा हिमपात हुने तथा ठिर्याउने चिसो मौसम हुने कारणले ५ जिल्लाका अधिकांश विद्यालयहरुमा पठन पाठन वन्द रहने र स्थानीय सरकारले अक्सर गरेर मिन ५० (हिउदे विदा) पौष १५ देखि विदा दिने गरेको छ ।

डोल्पा जिल्ला अन्तर्गत काईके गाउँपालिका हिमपात हिमपहिरोको उच्च जोखिम रहेको छ। यस पालिकाभित्र रहेका वडा हरूमध्य १,३,४ र ५ वडाहरु हिमपात तथा हिमपहिरोको उच्च जोखिममा रहेका छन। वडा नम्वर १ मा पर्ने ताच्छिनमा केहि वर्ष पहिले अधिक हिमपपात भई जनजिवनमा प्रतेक्ष असर पारेको थियो। काईके गाउँपालिका सम्पूर्ण वडामा हिमपातका कारणले विद्यालय बन्द भई पठनपाठनमा प्रतक्ष असर पारेको थियो।यस पालिकामा हिउदको समयमा चिसो र हिमपातका कारण माथिल्लो भेगदेखि तल्लो भेगमा बसाई सराई गर्ने गर्दछन। हिमपात र हिमपहिरोको कारणले बाटो बन्द भएको र खाद्यन्न तथा स्वास्थ्मा पर्तिकुल असर पारेको छ।हिमपात हिउपहिरोको कारणले वडा नम्वर १ ताच्चिन र वडा नम्वर ५ खानीमा केहि घर र बनजङ्गलमा असर पारेको थियो।

४.२ हिमपात घटना विवरण

काईके गाउँपालिका अधिकांश ठाँउहरुमा हिमपात हुने तथा ठिर्याउने चिसो मौसम हुने कारणले ५ जिल्लाका अधिकांश विद्यालयहरुमा पठन पाठन वन्द रहने र स्थानीय सरकारले अक्सर गरेर मिन ५० (हिउदे विदा) पौष १५ देखि विदा दिने गरेको छ । काईके गाउँपालिका हिमपातका कारण अधिकांस बस्तीहरु तल्लो क्षेत्रमा वसाई सर्ने गरेका छन भने सो कारण विद्यार्थीको पढनपाठनमा असर पर्ने गरेको छ ।गाउँपालिकाको उत्तरी भु भागका केहि विद्यालयहरुलाई हिमपातले अझ असर गर्ने तथा विद्यालयहरु फाल्गुन सम्म बन्द रहेने गर्दछन । माथिल्लो भेगका क्षेत्रहरुमा कहिले काही अन्य समयमा समेत हिमपात हुने र हप्ता दिन भन्दा बढि विद्यालयहरु बन्द गर्नु पर्ने अवस्था हुन्छ । यस गाउँपालिकाको उत्तरी भेगका हिमाली जिल्लाहरु मध्येको डोल्पा जिल्लाका उच्च स्थानमा रहेका बस्तिहरुमा बिशेषगरि मंसिर देखि माघ सम्म कठ्यांग्रिने मौसम हुन्छ । यहाँका अधिकांश भु भागमा हिउ पर्ने गरेको छ । काईके गाउँपालिका हिमपातका कारण शिक्षा क्षेत्रमा परेको असरका कारण शिक्षा क्षेत्रमा परेका असरको परीदृश्यका आधारमा यस घटनाको विवरणलाइ हेर्ने हो भने १४ वटा विद्यालयका झन्डै ८८३ विद्यार्थी वर्षेनी प्रभावित हुने गरेका छन । ७ वटा वडा हिमपात वाट अति प्रभावित भएका छन । काईके गाउँपालिकाका अधिकांश बस्ती तथा ठाउमा हिमपात हुने र चिसो मौसमको कारणले ८ वटा विद्यालयमा मंसीर देखी बन्द हुने गरेका छन । यहाका मानिसहरु चिसो छल्नलाइ डोल्पा बाहिर जाने गरेका छन ।

काईके गाउँपालिका वडा नम्वर १ ताच्चिन गाउँका २५ घरधुरी मङ्सिर देखि चैत महिना सम्म हिमपातका कारण छदलमा झर्छन। काईके गाउँपालिकाका ७ वडाका १४ विद्यालयहरु हिमपातका कारण मङ्सिर महिनादेखि माघ महिना सम्म बन्द हुन्छन। वडा नम्वर १ ताच्चिनमा रहेको विद्यालय मङ्सिर देखि चैत सम्म बन्द हुने गरेको छ। २०७६ सालमा हिमपातका कारण ताच्चिन गाउँकि १ महिलाको मृत्यु भएको थियो। २०७६ सालमा हिमपहिरोको कारण ताच्छिन र कोला गाउँ जोड्ने बाटो अबरुद्द भएको थियो। २०७६ सालमा हिमपहिरोको कारणले ताच्चिन गाउँमा रहेको खेति योग्य जमिन र बनजङ्गलमा छति पुराएको थोयो। २०८० साल केठ महिनामा काईके गाउँपालिकाको वडा नम्वर ७ मा बस्ने १ जना पुरुषको लेक लागेर मृत्यु भएको थियो। कोला र ताच्चिन गाउँका ८० घरधुरी जोखिममा पर्ने सक्ने र अधिक हिमपात भएमा कोला, बैजिबारा, ताच्चिनगाउँमा ठुलु ज्यूधनको छेतिहुनसक्ने अनुमा गरिएको छ र ७ वटै वडामा घरपालुवा जनावर तथा मानिसलाई खाद्यन संकट हुने देखिन्छ र हिमपातका कारण यार्सा संकलन असहज र मानविय क्षेति हुने सम्भावना उच्च रहेको छ। २०७९ साल हिमपहोरोले पुरेर १२ वटा खच्चरको मृत्यु भएको थियो।

४.३ हिमपातबाट शिक्षा क्षेत्रमा परेको असर

हिमपातका कारण हिमाली जिल्लाक यस गाउँपालिकाहरु भित्र रहेका २ वटा विद्यालयहरुमा उच्च क्षेत्रमा रहेका र बाकी अन्य १२ विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यालयहरु बढि प्रभावित छन् । अधिकांस ठाँउहरुमा हिमपात हुने तथा ठिर्याउने चिसो मौसम हुने कारणले अधिकांश विद्यालयहरुमा पठन पाठन वन्द रहने र स्थानीय सरकारले अक्सर गरेर मिन ५० (हिउदे विदा) पौष १५ देखि विदा गर्नु पर्ने हुन्छ । हिमपातका कारण अधिकांस बस्तीहरु तल्लो क्षेत्रमा वसाई

सर्ने गरेका छन भने सो कारण विद्यार्थीको पढनपाठनमा असर पर्ने गरेको छ । एक शैक्षिक सत्रमा १२० दिन भन्दा बढि विदा हुने गरेको छ । हिमपातका कारण विद्यालय नियमित नखुल्ने र शिक्षकहरु पनि समयमा विद्यालय नजाने देखिन्छ । हिमपातका कारण काईके नगरपालीका का ७ वटा वडा भित्र रहेका विद्यालयहरुमा अत्यन्त प्रभावित छन । यहा अधिकांश विद्यालयहरुमा बनेका शैक्षीक क्यालेन्डर बमोजिम कार्य हुन सक्दैन । यहाका मानिसहरु चिसो छल्नलाइ पालिका तथा डोल्पा बाहिर जाने गरेका छन । हिमपातका का कारणले क्षेति हुने गरेका छन । हिमपातले गर्दा यहा कात्तिक देखी चैत्र सम्म अधिकांश खेत वारीहरु नाङगा र सुख्खा हुने गर्दछन । यदी खेती भै हाले पनी तुसारो जमेर बोटलाइ बढन दिदैन ।

चिसोको कारण विद्याथिहरु नियमित विद्यालय नआउने भएको यस गाउँपालिका वडा नम्वर १ ताच्चिन गाउँ बाकि ६ वटा वडाहरुमा ५० प्रतिशत विद्याथिहरु विद्यालय आउदैन्न। विपतका कारणले काईके गाउँपालिका वडा नम्वर १ कोला र ताच्चिनमा रहेका दुई वटा विद्यालयमा शिक्षक बस्न गारो। गिमपहिरोको कारणले बाटो अबोरुद भई शिक्षक तथा विद्यार्थि विद्यालय आउन नसक्ने

४.४ हिमपात प्रतिकार्य रणनीति

संघीय शिक्षा समूहले शिक्षा क्षेत्रको हिमपातको विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यमा नेतृत्व गर्नेछ र समग्र विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यमा योगदान गर्नेछ । राष्ट्रिय, प्रदेश र स्थानीय विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजनाका उद्देश्यसँग तालमेल गरी शिक्षा क्षेत्रको पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गरी लागू गरिने छ। समूहको मुख्य प्राथमिकता विपद् प्रभावित विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिका, किशोरकिशोरीको पठनपाठन र सिकाइ निरन्तर गर्नु हुनेछ ।

विपद् प्रतिकार्य गर्न विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि शिक्षा समूह सञ्चालन कार्यविधि, २०७९ बमोजिम शिक्षा तथा मानवस्रोत विकास केन्द्रको नेतृत्वमा संघीय शिक्षा समूह परिचालित हुनेछ । यस शिलशिलामा गाउँपालिका शिक्षा समूह र अन्य विषयक्षेत्रका समूहसँग आवश्यक समन्वय र तालमेल गरी कार्यसञ्चालन गरिनेछ । संघीय शिक्षा समूहका मुख्य रणनीतिक क्रियाकलापहरू निम्न बमोजिम हुनेछन् ।

(१) विपद् प्रतिकार्य गर्न विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि प्रदेश शिक्षा समूह सञ्चालन कार्यविधि, २०७९ बमोजिम शिक्षा तथा मानवस्रोत विकास केन्द्रको नेतृत्वमा संघीय प्रदेश शिक्षा समूह तथा प्रदेश शिक्षा समुह परिचालित हुनेछ । यस शिलशिलामा सम्बन्धित गाउँपालिकाको प्रदेश शिक्षा समूह र अन्य विषयक्षेत्रका समूहसँग आवश्यक समन्वय र तालमेल गरी कार्यसञ्चालन गरिनेछ। प्रदेश शिक्षा समूहका मुख्य रणनीतिक क्रियाकलापहरू निम्न बमोजिम हुनेछन् ।

(२) प्रभावित क्षेत्रका विद्यालयको द्रुत लेखाजोखा गरी क्षतिको मूल्याङ्कन गर्ने र विद्यालयमा हुने हिमपातको असर तथा सुरक्षित र असुरक्षित वर्गमा छुट्याउने,

(३) अनलाइन सिकाइ केन्द्र वा भर्चुअल कक्षा स्थापना गर्ने, घरमा नै बसेर सिकाइ गर्न सक्ने विधिको विकास गर्ने,

(४) वातावरण अनुकुल आवासीय विद्यालय निर्माण विकास र सुधार गर्ने ।

(५) शिक्षक तथा सहजकर्तालाई आवश्यक अनुशिक्षण र परामर्श प्रदान गर्ने,

(६) विद्यालय र पठनपाठन सञ्चालन गर्न समुदाय परिचालन तथा सचेतीकरण गर्ने,

(७) प्रभावित परिवारहरूको मानवीय आवश्यकता परिपूर्ति साथै बालबालिकाको संरक्षण, सरसफाइ, सरसामान, आश्रय, स्वास्थ्य र पोषण जस्ता साझा सरोकारका सवाल सम्बोधन गर्न सम्बन्धित क्लस्टरहरूसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने,

(८) अन्तर्राष्ट्रिय सहायता परिचालन भएको अवस्थामा सम्बन्धित संघ, संस्थासँग समन्वय गर्न सहजीकरण गर्ने।

४.४ हिमपातको सामना गर्न आवश्यक र विद्यमान क्षमता विश्लेषण

(क) आवश्यक क्षमता

तालिका ३.३ आवश्यकताको विवरण (हिमपातको परिदृश्यका लागि)

क्र.सं.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	परिमाण		कैफियत
			न्यूनतम	अधिकतम	
क	*जनशक्ति*	*संख्या*			*...को मापदण्ड अनुसार*
१	खोज तथा उद्धार गर्न सक्ने आवश्यक संख्यामा	संख्या	४०	५०	
२	सहयोगात्मक सिकाई, उपचारात्मक सिकाई तथा घरमै बसेर सिक्ने वातावरण सहजीकरणमा तालिम प्राप्त शिक्षक	संख्या	१००	२००	
४	प्रभावित विद्यालयहरुको सत्य तथ्यांक	संख्या	१००	२००	
५	पालिका र विद्यालयको पूर्व तयारी	संख्या	१३ पालिका र १०० बिद्यालय	१३ पालिका र २०० बिद्यालय	
६	विद्यार्थी र शिक्षकको ट्र्याकिङ प्रणाली	संख्या	२२०० विद्यार्थी	४४०० विद्यार्थी	
९	मनोरञ्जन किट	सेट	२२००	४४००	
ग	आधारभुत भौतिक संरचना र सामग्री				

क्र.सं.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	परिमाण		कैफियत
१	न्यानो कक्षाकोठा सहितको विद्यालय	विद्यार्थी	१००	२००	
२	विद्युत आपुर्ति तथा वैकल्पिक हिटिङ प्रणाली	विद्यार्थी	१००	२००	
३	विद्यालय तथा समुदायमा ईन्टरनेट	विद्यार्थी	१००	२००	
४	छात्रावास सहितको विद्यालयको व्यवस्था	विद्यार्थी	१००	२००	
५	शौचालय (वाल मैत्रि न्यानो अपाङ्ग-मैत्री)	सेट	२००	४००	छात्र छात्राका लागि बेग्लाबेग्लै
६	खानेपानी (अपाङ्ग-मैत्री वाल मैत्रि)	सेट	१००	२००	
घ	*लागत रकम*				
१	पूर्वतयारीका लागि आवश्यक रकम	रू.	५००००	७५००००	हिमपातको अनुमानका आधारमा राखिएको
२	प्रतिकार्यका लागि आवश्यक रकम	रू.	१०००००	२०००००	हिमपातको अनुमानका आधारमा राखिएको
	जम्मा लागत रकम	रू.	१५००००	२७५०००	हिमपातको अनुमानका आधारमा राखिएको
ङ	*संस्थागत संरचना*				
१	विपद् व्यवस्थापन समिति		१	१	
२	विपद् व्यवस्थापन समिति	संख्या	८	८	हरेक विद्यालयमा र तहगत
३	उद्धार टोली	संख्या	१२	१२	पालिका तथा वडामा
४	अन्य कार्यदल	संख्या	१२	१२	

(ख) अपुग स्रोतसाधन र क्षमताको परिपूर्ति देहाय बमोजिम गरिनेछ:

(८) गाउँपालिकाको वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेट विनियोजन गर्ने,

(९) भैपरी आएमा शिक्षा शाखा तथा विपद् व्यवस्थानपन तथा वातावरण शाखाको स्रोतसाधन वा वार्षिक बजेट आपत्कालीन योजनामा उपयोग गर्न रकमान्तर गर्ने,

(१०) विपद् व्यवस्थापन कोषको रकम निकासा गरी आवश्यक सामग्री, प्रविधि र अन्य स्रोतसाधन खरिद गरी भण्डारण गर्ने र उपयोग गर्ने,

(११) विपद् अवधिमा आवश्यक परेमा शिक्षा क्षेत्रको लागि सामग्री, औजार र सेवा तत्काल खरिद गर्न वा भाडामा लिन उपयुक्त आपूर्तिकर्ता, उद्योग व्यवसायीसँग प्रचलित कानुन बमोजिम अनुबन्ध करार गर्ने,

(१२) सरोकारवालाहरुसंग सहकार्य गरि आवश्यकता परिपूर्तिका लागि स्रोतसाधन जुटाउन पहल गर्ने,

(१३) स्थानीय तहमा क्षमता बढाउन पहल गर्ने र

(१४) तालिम, अभ्यास गरी उपलब्ध जनशक्तिको दक्षाता अभिबृद्धि गर्ने।

४.५ हिमपात पूर्व तयारी र प्रतिकार्य कार्ययोजना,

क. आधारभुत र सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्र. सं.	किर्याकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	उपलब्ध स्रोत, साधन एवम जनशक्ति प्रदेश, एवम जिल्ला
१	संभावित चिसो (हिमपात) प्रभावित विद्यालयका सम्पर्क व्यत्तहरु विवरण संकलन, व्यवस्थापन र अध्यावधिक गर्ने।	विद्यालय स्थानीय तह,	प्रदेश मन्त्रालय Disaster Risk Reduction (DRR) सम्पर्क व्यक्ति, प्रदेशको शिक्षा सम्बद्ध मन्त्रालय	विद्यालय स्थानीय तहको जिम्मेवार शाखा र सम्पर्क व्यक्ति तोकिएको।
२	विद्यालयस्तरमा समुदाय, विद्यालय व्यवस्थापन समिति (वि.व्य.स), अभिभावक, शिक्षक, विद्यार्थी सहितको सहभागितामा विभिन्न विपद् र खासगरी हिमपातका सम्भावित जोखिम र सो को न्यूनिकरणका लागि पूर्व तयारी गर्न आवश्यकता अनुसार प्रत्यक्ष वा अन्य बैकल्पिक माध्यमबाट नियमित बैठक, छलफल तथा अन्तरक्रिया सञ्चालन गर्ने।	विद्यालय स्थानीय तह,	प्रदेश मन्त्रालय Disaster Risk Reduction (DRR) सम्पर्क व्यक्ति, प्रदेशको शिक्षा सम्बद्ध मन्त्रालय	विद्यालय स्थानीय तहको जिम्मेवार शाखा र सम्पर्क व्यक्ति तोकिएको।

३	उपलब्ध न्यानो कपडा (ज्याकेट, सुईटर, पन्जा, ट्राउजर, मोजा आदि) तथा जुटकार्पेट, P-Form जस्ता सामाग्रीहरुको परिमाण Logistic Cluster संग समन्वय गरी अद्यावधिक गर्ने ।	विद्यालय स्थानीय तह,	प्रदेश मन्त्रालय Disaster Risk Reduction (DRR) सम्पर्क व्यक्ति, प्रदेशको शिक्षा सम्बद्ध मन्त्रालय	विद्यालय स्थानीय तहको जिम्मेवार शाखा र सम्पर्क व्यक्ति तोकिएको ।
४	नेपाल सरकारका विभिन्न निकायहरु एवम् बन्दोबस्ति समूह (Logistic Cluster) का सदस्य संस्थाहरुसँग उपलब्ध न्यानो कपडाहरु तथा जुटकार्पेट, P-Form भण्डारण गरेको स्थान र जनशक्तिको अभिलेख अध्यावधिक राख्ने ।	विद्यालय स्थानीय तह,	प्रदेश मन्त्रालय Disaster Risk Reduction (DRR) सम्पर्क व्यक्ति, प्रदेशको शिक्षा सम्बद्ध मन्त्रालय	विद्यालय स्थानीय तहको जिम्मेवार शाखा र सम्पर्क व्यक्ति तोकिएको ।
५	प्रभावित जिल्लाका विद्यालयहरुका लागि आवश्यकता अनुसार बैकल्पिक सिकाइ सामग्रीहरुको प्रबन्ध मिलाउने ।	विद्यालय स्थानीय तह,	प्रदेश मन्त्रालय Disaster Risk Reduction (DRR) सम्पर्क व्यक्ति, प्रदेशको शिक्षा सम्बद्ध मन्त्रालय	विद्यालय स्थानीय तहको जिम्मेवार शाखा र सम्पर्क व्यक्ति तोकिएको ।
६	सामग्री राहतको विकल्पको रुपमा (संस्था र विद्यालय वीच) नगद राहत उपलब्ध गराउनको लागि मार्गदर्शन तयार गर्ने ।	विद्यालय स्थानीय तह,	प्रदेश मन्त्रालय Disaster Risk Reduction (DRR) सम्पर्क व्यक्ति, प्रदेशको शिक्षा सम्बद्ध मन्त्रालय	विद्यालय स्थानीय तहको जिम्मेवार शाखा र सम्पर्क व्यक्ति तोकिएको ।
७	विपद जोखिम न्यूनिकरण÷अल्पिकरण योजनामा शिक्षकहरुको क्षमता अभिबृद्धिलाई विद्यालय सुरक्षा योजनाको एउटा पाटोको रुपमा विद्यालय सुधार योजनामा समावेश गर्ने ।	विद्यालय स्थानीय तह,	प्रदेश मन्त्रालय Disaster Risk Reduction (DRR) सम्पर्क व्यक्ति, प्रदेशको शिक्षा सम्बद्ध मन्त्रालय	विद्यालय स्थानीय तहको जिम्मेवार शाखा र सम्पर्क व्यक्ति तोकिएको ।

८	समुदाय, वि.व्य.स., शिक्षक अभिभावक संघहरुलाई (१) विद्यालय सुरक्षा योजना, विपद जोखिम न्यूनिकरण अल्पिकरण, (२) हिमपात बाट बच्ने उपाय र त्यसबाट बालबालिका लाई लाग्न सक्ने रोग तथा संक्रमण बाट बच्नका लागी उनीहरुको भूमिका तथा जिम्मेवारी सम्बन्धी Public Service Announcement (PSA) तयार गरी प्रसारण गर्ने। (३) कक्षाकोठाको भुईमा काठको फल्याक बिच्छाउने तथा भुई मर्मत संभार सम्बन्धी उनीहरुको भूमिका तथा जिम्मेवारी	विद्यालय स्थानीय तह,	प्रदेश मन्त्रालय Disaster Risk Reduction (DRR) सम्पर्क व्यक्ति, प्रदेशको शिक्षा सम्बद्ध मन्त्रालय	विद्यालय स्थानीय तहको जिम्मेवार शाखा र सम्पर्क व्यक्ति तोकिएको।
९	हिमपात तथा चिसोबाट प्रभावित क्षेत्रका विद्यालयहरुका कक्षा कोठामा जुटकार्पेट, P-Form, कक्षाकोठाको भुईमा काठको फल्याक बिच्छाउने तथा भुई मर्मत संभार तथा अन्य उपयुक्त सामाग्रि हरुको व्यवस्थापनका लागि स्थानीय र प्रदेश तहमा अनुरोध गर्ने।	विद्यालय स्थानीय तह,	प्रदेश मन्त्रालय Disaster Risk Reduction (DRR) सम्पर्क व्यक्ति, प्रदेशको शिक्षा सम्बद्ध मन्त्रालय	विद्यालय स्थानीय तहको जिम्मेवार शाखा र सम्पर्क व्यक्ति तोकिएको।
१०	अत्यन्तै चिसोका कारण बालबलिकाहरु विद्यालय आउन नसक्ने अबस्था आएमा त्यसबाट शिक्षामा पर्ने प्रभावबारे शिक्षकहरुलाइ{ PSA/ Online Learning Materials का माध्यमबाट सचेतना÷अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	विद्यालय स्थानीय तह,	प्रदेश मन्त्रालय Disaster Risk Reduction (DRR) सम्पर्क व्यक्ति, प्रदेशको शिक्षा सम्बद्ध मन्त्रालय	विद्यालय स्थानीय तहको जिम्मेवार शाखा र सम्पर्क व्यक्ति तोकिएको।
१३	हिमपात बाट प्रभाबित बालबलिकाको विवरण संकलन गर्नका लागि भैपरी योजना २०७६ (Contingency Plan 2019) बमोजिम सही सूचना सम्प्रेषण गर्नका लागि सूचनाहरुको मस्यौदा, खेस्रा गर्न तथा सूचना फारमहरु भर्ने	विद्यालय स्थानीय तह,	प्रदेश मन्त्रालय Disaster Risk Reduction (DRR) सम्पर्क व्यक्ति, प्रदेशको शिक्षा सम्बद्ध मन्त्रालय	विद्यालय स्थानीय तहको जिम्मेवार शाखा र सम्पर्क व्यक्ति तोकिएको।

	सिप विकासको लागि शिक्षक÷DRR Focal Person हरुलाई प्रत्यक्ष वा online जस्ता अन्य बैकल्पिक माध्यमबाट अभिमुखीकरण गर्ने।			

ख. प्रतिकार्य कार्य योजना (आवस्यकता अनुसार)

क्र. सं.	किर्याकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	कैफियत
१	प्रभावित जिल्लाका विद्यालयका बालबलिकाका लागि सम्बन्धित निकायहरुको समन्वयमा आवश्यकता अनुसार न्यानो कपडाहरु (ज्याकेट, सुईटर, पन्जा, ट्राउजर, मोजा आदि) सामाग्रीहरुको प्रबन्ध मिलाउने ।	विद्यालय स्थानीय तह,	प्रदेशको शिक्षा सम्बद्ध मन्त्रालय, स्थानीयतह, EDCU	
२	सिकाई निरन्तरताको निम्ति विद्यालयका कक्षा कोठा हरुमा (बिषेश गरि पुर्व प्राथमिक तहमा) हिटर तथा अन्य न्यानोपार्ने सामाग्रिको व्यबस्थापन गराउने।	विद्यालय स्थानीय तह,	प्रदेशको शिक्षा सम्बद्ध मन्त्रालय, स्थानीयतह, EDCU	
४	कक्षाकोठाको भुईमा काठको फल्याक बिच्छाउने , भुई मर्मत संभार तथा जुटकार्पेट र P-Form बिछ्याउने कार्य गर्ने .	विद्यालय स्थानीय तह,	प्रदेशको शिक्षा सम्बद्ध मन्त्रालय, स्थानीयतह, EDCU	
५	भर्चुअल कक्षाका लागि इन्टर्नेट सुविधा सहितको कक्षाकाठा सेटअप गर्ने	विद्यालय स्थानीय तह,	प्रदेशको शिक्षा सम्बद्ध मन्त्रालय, स्थानीयतह, EDCU	
६	शिक्षकलाइ आवासबाटै शिक्षाण सीकाइ सहजीकरण गर्न सहयोगी सामगीं र सुविधाको पुर्व तयारी	विद्यालय स्थानीय तह,	प्रदेशको शिक्षा सम्बद्ध मन्त्रालय, स्थानीयतह, EDCU	

.

४.६ हिमपातको प्रतिकार्य/आपत्कालीन समयमा पठनपाठन तथा सिकाइ निरन्तरताको लागि योजना

हिमपातको प्रतिकार्य अवधिमा पठनपाठन तथा सिकाइ निरन्तर गर्न देहायका कार्यहरू गरिनेछ।

तालिका 4.९ हिमपातको विपद् अवस्थामा पठनपाठन तथा सिकाइ निरन्तरता योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
०-२ हप्ता	सम्बन्धित स्थानीय तहलाई बैकल्पीक अस्थायी सिकाइ केन्द्रको व्यवस्था गर्न सहयोग, समन्वय गर्ने।	पूर्वपहिचान भएको स्थान	विद्यालय स्थानीय तह,	
	सिकाइ निरन्तरताका लागि आवश्यक पाठ्य सामग्री र उपकरणहरूको व्यवस्था र वितरण गर्ने	अस्थायी सिकाइ केन्द्र	विद्यालय स्थानीय तह,	
	पठनपाठन निरन्तरताका लागि आवश्यक भए थप जनशक्ति परिचालन गर्ने	अस्थायी सिकाइ केन्द्र	विद्यालय स्थानीय तह,	
	सिकाइ निरन्तरताको लागि संरक्षण, स्वास्थ्य, पोषण तथा अन्य सम्बन्धित विषयक्षेत्रका समूहसँग समन्वय गर्ने	प्रभावित सबै तहमा	विद्यालय स्थानीय तह,	
	आवश्यक भएमा अनलाइन कक्षा सञ्चालन गर्न समन्वय र सहयोग गर्ने	अस्थायी सिकाइ केन्द्र	विद्यालय स्थानीय तह,	
	अनुगमन तथा स्थितिको विश्लेषण गर्ने र आवश्यक सहयोग गर्ने	सबै स्थानमा	अनुगमन समिति	

४.६ हिमपातको अनपेक्षित विपद् परिस्थितिको लागि भैपरी योजना

परिदृष्यमा आँकलन गरे भन्दा विकराल स्थिति सृजना हुन गएमा त्यसको सामना गर्न देहाय बमोजिमका कार्यहरू गरिने छ।

तालिका ४.10 हिमपातको लागि भैपरी योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
० - २ हप्ता - ३ महिना	आवश्यकता अनुसार थप जनशक्ति परिचालन गर्ने	आवश्यक स्थानमा	समूह नेतृत्व, सहनेतृत्व	
	आवश्यकता अनुसार थप स्रोत साधन परिचालन गर्ने	आवश्यक स्थानमा	समूह नेतृत्व, सहनेतृत्व	
	आवश्यकता अनुसार समूहहरूसँग	सबै प्रभावित	समूह नेतृत्व, सहनेतृत्व	

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
	समन्वय गरेर सिकाइ निरन्तरता गर्ने	क्षेत्रमा		
	अनुगमन तथा विपद् परिस्थितिको विश्लेषण गर्ने	सबै प्रभावित क्षेत्रमा	अनुगमन समिति/टोली	

४.७ हिमपातको विपद् प्रतिकार्यमा लैङ्गिक, सामाजिक एवं समावेशिता र अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको विशिष्ट आवश्यकताको सम्बोधन गर्न क्रियाकलाप र रणनीति

तालिका ४.८ हिमपात विपद्को अवस्थामा विशिष्ट आवश्यकताका लागि योजना

क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
भौतिक संरचना तथा आधारभूत सेवा अपाङ्गता मैत्री, लैङ्गिकमैत्री तथा बाल मैत्री निर्माण तथा सञ्चालन गर्न समन्वय, सहयोग तथा पैरवी गर्ने ।	विद्यालय तथा अस्थायी सिकाइ केन्द्र	समूह नेतृत्व, सहनेतृत्व, सदस्यहरू	
अपाङ्ता भएका विद्यार्थीका लागि उचित सिकाइ वातावरण तयार गर्न समन्वय, सहयोग तथा पैरवी गर्ने ।	सबै स्थानीय तहमा	समूह नेतृत्व, सहनेतृत्व, सदस्यहरू	
अपाङ्ता भएका विद्यार्थीका लागि पाठ्य सामग्री उपलब्ध गराउने ।	प्रभावित क्षेत्र	समूह नेतृत्व	
अपाङ्ता भएका विद्यार्थीका लागि विद्यालय सम्मको सहज पहुँच सुनिश्चित गर्न गर्न समन्वय, सहयोग तथा पैरवी गर्ने ।	सबै स्थानीय तहमा	समूह नेतृत्व, सहनेतृत्व, सदस्यहरू	

४.८ सञ्चार तथा पैरवी योजना

(क) पूर्वतयारी चरणमा सञ्चार तथा पैरवी

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान/माध्यम	जिम्मेवार निकाय	बजेट

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान/माध्यम	जिम्मेवार निकाय	बजेट
सामान्य अबस्थामा	हिमपातको जोखिम र सुरक्षा सम्बन्धी सन्देश तथा कार्यक्रमहरू निर्माण तथा प्रकाशन प्रसारण गर्ने विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी सन्देश, कार्यक्रमहरू निर्माण तथा प्रसारण गर्ने शिक्षा लगायतका सामाजिक विषयमा केन्द्रित सञ्चारमूलक गतिविधिमा विपद् व्यवस्थापनको विषय समेट्ने अपाङ्ग तथा लैङ्गिक-मैत्री विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका बारेमा सचेतना जगाउने जोखिममा रहेका समूह (जस्तैः- विभिन्न प्रकारका अपाङ्गगता भएका बालबालिका, सानो उमेर समूहका बालबालिका) को संरक्षणका लागि पैरवी गर्ने।	एफएम रेडियो	विद्यालय स्थानीय तह,	संघ, प्रदेश र स्थानीय तह
		टेलिभिजन, केबल टेलिभिजन		संघ, प्रदेश र स्थानीय तह
		प्रिन्ट मिडिया,		संघ, प्रदेश र स्थानीय तह
		न्यू मिडिया: अनलाइन र सामाजिक सञ्जाल		संघ, प्रदेश र स्थानीय तह
	स्थानीय एफएमहरुलाई हिमपातले पार्ने प्रभाव तथा बच्ने उपायाहरु रेडियो नेपालबाट प्रशासन गर्ने	स्थानीय एफएम तथा रेडियो नेपाल	विद्यालय स्थानीय तह,	संघ, प्रदेश र स्थानीय तह
	हिमपातका सूचना तथा सन्देशहरु मोबाईलको कलब्याक टोनमा राख्ने	नेपाल टेलिकम	विद्यालय स्थानीय तह,	संघ, प्रदेश र स्थानीय तह

(ख) मौसम पूर्वानुमानमा आधारित सञ्चार तथा पैरवी

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान/माध्यम	जिम्मेवार निकाय	बजेट
पूर्वसूचना पाए पछि				
अत्यधिक वर्षा भई हिमपात आउन सक्ने अवस्था वा खराव मौसमको कारण बर्षा हुन सक्ने सम्भावना भएमा सूचना जारी भएपछि त्यो सूचना प्रकाशन, प्रसारण गर्ने गराउने		विभिन्न सञ्चार माध्यम	विद्यालय स्थानीय तह,	प्रदेश स्थानीय तह र संघ

(ग) आपत्कालीन अवस्थामा सञ्चार तथा पैरवी

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
०-७२ घण्टा	आपत्कालीन अवस्थाका बारेमा सञ्चार माध्यमबाट निम्न विषयमा जानकारी दिने - हिमपातको अवस्था र जोखिम बारेमा - सुरक्षित स्थान र भेला हुने बारेमा - घाइतेको अबस्था र उद्धारका बारेमा - अस्पताल र स्वास्थ्य केन्द्रका बारेमा	प्रकोप प्रभावित क्षेत्र सबै	सामाजिक विकास मन्त्रालय शिक्षा विकास निर्देशनालय	संघ, प्रदेश र स्थानीय तह
७२ घण्टा - 2 हप्ता	- शिक्षा निरन्तरता बारे - आचारसंहिता पालना गर्ने गराउने बारेमा - शीघ्र पुनर्स्थापना बारे	प्रकोप प्रभावित स्थानीय तह	समूह नेतृत्व, सहनेतृत्व, सदस्यहरू	संघ, प्रदेश र स्थानीय तह
2 हप्ता - १ महिना	- शिक्षा निरन्तरता बारे - आचारसंहिता पालना गर्ने गराउने बारेमा - शीघ्र पुनर्स्थापना बारे	प्रकोप प्रभावित स्थानीय तह	समूह नेतृत्व, सहनेतृत्व, सदस्यहरू	संघ, प्रदेश र स्थानीय तह
१ महिना - ३ महिना	- शिक्षा निरन्तरता बारे - आचारसंहिता पालना गर्ने गराउने बारेमा - शीघ्र पुनर्स्थापना बारे		समूह नेतृत्व, सहनेतृत्व, सदस्यहरू	संघ, प्रदेश र स्थानीय तह

परिच्छेद ४: कृत्रिम घटना अभ्यास तथा योजनाको परीक्षण

४.१ कृत्रिम घटना अभ्यास

स्थानीय शिक्षा समूहले स्रोत साधनको पर्याप्तता तथा समूहको दक्षता परीक्षण एवं क्षमता अभिवृद्धि गर्न समयसमयमा माथिका विपद् परिदृष्यमा आधारित भई विपद् प्रतिकार्यको नमूना अभ्यास गर्ने गराउने छ । अभ्यासमा सबै समूह सदस्य तथा अन्य अन्तरसम्बन्धित समूहलाई समेत सहभागी गराइने छ । सम्बन्धित तहको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको वा कुनै प्रकोप विशेषमा केन्द्रित भई गरिने कृत्रिम घटना अभ्यासमा सम्बन्धित शिक्षा समूहले सहभागी भई शिक्षा क्षेत्रको भूमिका निर्वाह गरिनेछ ।

४.२ कृत्रिम घटना अभ्यास कार्यतालिका

बाढी ,भूकम्प र महामारी जस्ता विपद्का समयमा सावधानी अपनाउन र त्यसको व्यवस्थापनको पूर्वतयारीका लागि कृत्रिम घटना अभ्यासको निर्धारित कार्यतालिका तालिका ४.१ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ४.१ कृत्रिम घटना अभ्यास कार्यतालिका

सि.न.	क्रियाकलाप	स्थान	मिति	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय
क	बाढीको प्रतिकार्य अभ्यास	समूहले निर्धारण गरेको स्थान	फागुन देखि जेठ मसान्त सम्म	पालिका/संयोजक	सदस्यहरू
१	अभ्यासका लागि कार्यदल गठन	**गाउँपालिका**	फागुन पहिलो हप्ता	पालिका/संयोजक	सदस्यहरू
२	कार्यदलबाट विपद्को परिदृष्य तयारी	**गाउँपालिका**	चैत्र मसान्त सम्म	कार्यदल	....
३	अभ्यासको लागि सामग्रीहरूको व्यवस्था	निर्धारित स्थानहरूमा	बैशाख दोस्रो हप्तासम्म	कार्यदल	सदस्यहरू
४	अभ्यासको सहजीकरण गर्न कार्यदलद्वारा पूर्व-अभ्यास र प्रशिक्षण	निर्धारित स्थानहरूमा	बैशाख दोस्रो हप्तासम्म	कार्यदल	सदस्यहरू
५	अभ्यास आयोजना/सञ्चालन गर्ने	हरेक वडास्तरमा एउटा	जेठ १५ सम्ममा	कार्यदल	सदस्यहरू
६	मूल्याङ्कन र सिकाइको आधारमा विपद् प्रतिकार्य योजनामा सुधार गर्ने	गाउँपालिका	जेठ मसान्त सम्म	पालिका	सदस्यहरू
ख	भूकम्पको प्रतिकार्य अभ्यास	पालिकाले निर्धारण गरेको स्थान	मंसिर देखि माघ मसान्त सम्म	पालिका	सदस्यहरू
१	अभ्यासका लागि कार्यदल गठन	गाउँपालिका	फागुन पहिलो हप्ता	पालिका/संयोजक	सदस्यहरू
२	कार्यदलबाट विपद्को परिदृष्य तयारी	गाउँपालिका	चैत्र मसान्त सम्म	कार्यदल	....
३	अभ्यासको लागि सामग्रीहरूको व्यवस्था	निर्धारित स्थानहरूमा	बैशाख दोस्रो हप्तासम्म	कार्यदल	सदस्यहरू
४	अभ्यासको सहजीकरण गर्न कार्यदलद्वारा पूर्व-अभ्यास र प्रशिक्षण	निर्धारित स्थानहरूमा	बैशाख दोस्रो हप्तासम्म	कार्यदल	सदस्यहरू
५	अभ्यास आयोजना/सञ्चालन गर्ने	हरेक वडास्तरमा एउटा	जेठ १५ सम्ममा	कार्यदल	सदस्यहरू
६	मूल्याङ्कन र सिकाइको आधारमा विपद् प्रतिकार्य योजनामा सुधार गर्ने	गाउँपालिका	जेठ मसान्त सम्म	पालिका	सदस्यहरू
ग	कोभिड-१९ जस्ता सङ्क्रामक रोगको महामारीको प्रतिकार्य अभ्यास				
१	अभ्यासका लागि कार्यदल गठन	गाउँपालिका	भदौ पहिलो हप्ता	पालिका/संयोजक	सदस्यहरू
२	कार्यदलबाट विपद्को परिदृष्य तयारी	गाउँपालिका	भदौ मसान्त सम्म	कार्यदल	....
३	अभ्यासको क्रियाकलाप र समयतालिका निर्धारण	पालिका	भदौ मसान्त सम्म	कार्यदल	पालिका/संयोजक

सि.न.	क्रियाकलाप	स्थान	मिति	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय
५	अभ्यासको लागि सामग्रीहरूको व्यवस्था	निर्धारित स्थानहरूमा	असोज दोस्रो हप्तासम्म	कार्यदल	सदस्यहरू
६	अभ्यासको सहजीकरण गर्न कार्यदलद्वारा पूर्व-अभ्यास र प्रशिक्षण	निर्धारित स्थानहरूमा	असोज दोस्रो हप्तासम्म	कार्यदल	सदस्यहरू
७	अभ्यास आयोजना /सञ्चालन गर्ने	प्रत्येक वडास्तरमा एउटा	असोज १५ देखि कार्तिक १५ सम्म	कार्यदल	सदस्यहरू
८	मूल्याङ्कन र सिकाइको आधारमा विपद् प्रतिकार्य योजनामा सुधार गर्ने	गाउँपालिका	कार्तिक मसान्त सम्म	पालिका/संयोजक	सदस्यहरू

कृत्रिम घटना अभ्यासबाट सम्बन्धित विद्यालय, समुदाय, स्थानीय तह वा वडाको अवस्थाका बारेमा जानकारी लिएर निम्न विषयमा आवश्यक सुधार तथा पूर्वतयारी गर्नुपर्छ ।

तालिका ६.२ सुधार गर्नुपर्ने क्षेत्रहरू

अवस्था विवरण	सुधार गर्नुपर्ने विषय
प्रभावित समुदाय र विद्यालयसम्मको पहुँच लगायतका विद्यालय वरपरको स्थिति	विद्यालयमा जाने बाटो सुधार गर्ने वा बैकल्पिक बाटो व्यवस्था
अस्थायी आश्रयस्थलका लागि खुला स्थल र भौतिक संरचना,	खुला स्थानको पहिचान तथा त्यसको सरसफाइ र व्यवस्थापन
समूहमा उपलब्ध दक्ष जनशक्ति,	बाढीबाट हुने विपद्का वेला उद्दारका लागि दक्ष जनशक्तिको विकास तथा तालिम प्रदान
उपलब्ध सामग्री, मेशिनऔजार र प्रविधि,	सबै विद्यालयहरुमा आपतकालीन सामग्रीहरुको प्रवन्ध गर्नुपर्ने
समूहको परिचालन तथा व्यवस्थापकीय दक्षता,	शिक्षा कलष्टरका सदस्यहरुको क्षमता विकास
समुदायको सचेतना र प्रतिकार्यमा सहभागिता	विपद् सम्बन्धि सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन
अन्य विषयक्षेत्र र विपद् व्यवस्थापन निकायसँगको अन्तरसम्बन्ध,	शिक्षा कलष्टरको अन्य कलष्टरसँग समन्वय र सहकार्य

४.३ कृत्रिम घटना अभ्यासका लागि सन्दर्भ सामग्री

कृत्रिम घटना अभ्यास प्रकोपको प्रकृति अनुसार स्वीकृत विधि र प्रक्रिया अवलम्वन गरी गरिने छ । प्रकोपको प्रकृति साथै व्यवस्थापकीय हिसावले स्थानीय, जिल्ला, प्रदेश र राष्ट्रिय स्तरको घटना अभ्यास गर्न उपयोगी सन्दर्भ सामग्रीहरू निम्न रहेका छन्:-

(१) नारायण प्रसाद मरासिनी, सूर्य नारायण श्रेष्ठ, रञ्जन ढुंगेल र तीर्थराज जोशी, २०६७ । विद्यालयको निमित्त विपद् पुर्वतयारी एवं पूर्व-अभ्यास हाते पुस्तिका । भूकम्प प्रविधि राष्ट्रिय समाज, अमेरिकन रेडक्रस र नेपाल रेडक्रस सोसाइटी । काठमाण्डौ।

(२) प्राक्टिकल एक्शन नेपाल, २०१६ (सन्) । बाढी प्रकोपको कृत्रिम घटना अभ्यास । काठमाण्डौं । https://www.preventionweb.net/publication/mock-flood-exercises-communities-utilising-community-based-early-warning-systems

(३) National Disaster Risk Reduction and Management Authority (2020). SIMULATION EXERCISE MANUAL, NEPAL. A Guide for Planning, Designing, and Facilitating a Simulation. Exercise for Disaster Preparedness and Response**.** NDRRMA with TAYAR Nepal. Kathmandu.

(४) राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण (सन् २०२०) विपद् पूर्व तयारी र प्रतिकार्यका लागि कृत्रिम घटना अभ्यास योजना विकास, कार्य ढाँचा र सहजीकरण मार्ग–निर्देशिका । प्राधिकरणका लागि यूएसएआइडीको तयार नेपाल – विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन परियोजनाको सहयोगमा सन् २०२० मा तयार गरिएको ।

(५) विपद् व्यवस्थापन निर्देशनालय नेपाली सेना, २०७४।सामुदायिक विपद् प्रतिकार्य तालिम पाठ्यक्रम।

परिच्छेद ५: समन्वय र सहकार्य

५.१ संघ, प्रदेश, जिल्ला र स्थानीय तह शिक्षा समूह बिचको समन्वय र सहकार्य

स्थानीय शिक्षा समूहको सञ्चालन र सदस्य संस्था बिचको समन्वय कार्यविधिमा उल्लेख भए बमोजिम गरिनेछ । समूहको नियमित तथा अन्य बैठकमा विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजनाको कार्यान्वयन सम्बन्धमा छलफल गरिनेछ । समूहका सदस्य बीच सम्पर्क र समन्वय गर्न सदस्य संस्थाका सम्पर्क व्यक्तिको नाम, सम्पर्क नम्बर अनुसूची १ मा संलग्न गरिएको छ ।

संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको शिक्षा समूहबीच कार्यविधिमा उल्लेख भए बमोजिम विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यमा आपसी समन्वय र सहकार्य हुनेछ । आपसी समन्वय गर्न संघीय, प्रदेश, जिल्ला र स्थानीय तह शिक्षा समूहका सम्पर्क व्यक्तिको समन्वय संयन्त्र स्थापना गरिनेछ । सम्पर्क व्यक्तिहरूको नाम, सम्पर्क नम्बर तथा अन्य आवश्यक विवरण सहितको अन्तरतहगत सम्पर्क सूची तयार गरी सम्बन्धित सबैको पहुँचमा हुने गरी इएमआइएस डाटाबेसमा राखिएको छ । सम्बन्धित तहका समूहबाट सम्पर्क व्यक्तिको जानकारी प्राप्त गरी सम्पर्क सूचीलाई क्रमशः अद्यावधिक गरिनेछ ।

५.२ अन्तरविषयगत तथा निकायगत समन्वय र सहकार्यः

स्थानीय शिक्षा समूहको अन्तरविषयगत समूहसँग नियमित समन्वय र सहकार्य हुनेछ । आपसी समन्वय गर्न स्थानीय तहमा सम्बन्धित समूहका सम्पर्क व्यक्ति चयन गरी समन्वय संयन्त्र स्थापना गर्न पहल गरिने गरिनेछ । **काईके** गाउँपालिकामा निम्न समूहहरू रहेका छन् ।

(क) खानेपानी, सरसफाइ र स्वास्थ्य प्रवर्द्धन (वास),
(ख) स्वास्थ्य,
(ग) आपत्कालीन आश्रयस्थल,
(घ) खाद्य सुरक्षा,
(ङ) पोषण,
(च) शिक्षा,
(छ) शिविर समन्वय तथा शिविर व्यवस्थापन,
(ज) आपत्कालीन सञ्चार

शिक्षा समूहका लागि अन्य समूहबाट तोकिएका सम्पर्क व्यक्तिहरूको अद्यावधिक विवरण अनुसूची १ मा राखिएको छ । आपसी समन्वय र सहकार्य प्रवर्द्धन गर्न सम्बन्धित समूहका प्रतिनिधिलाई शिक्षा समूहको बैठकमा आमनत्रण गरिनेछ । साथै अन्य समूहसँग साथै निकायसँग सम्पर्क गर्न शिक्षा समूहबाट अनुसूची १ बमोजिमका सम्पर्क व्यक्ति तोकिएको छ ।

परिच्छेद ६: सूचना व्यवस्थापन, सञ्चार तथा पैरवी

६.१ सूचना व्यवस्थापन

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि शिक्षा समूह सञ्चालन कार्यविधि, २०७९ मा उल्लेख भए बमोजिम स्थानीय शिक्षा समूहले विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यका चरणमा शिक्षा क्षेत्रको तथ्याङ्क व्यवस्थापन र सूचना सम्प्रेषणको कार्य निम्न प्रक्रियामा गर्नेछ:

(क) स्वीकृत विधि र प्रक्रिया प्रयोग गरी समग्र विपद् जोखिम सम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने,

(ख) सङ्कलित तथ्याङ्कलाई तोकिएको उपयुक्त विद्युतीय वा छपाइ अवस्थामा सुरक्षित भण्डारण गर्ने,

(ग) तथ्याङ्कको विश्लेषण गरी उपयुक्त प्रतिवेदन, सूचना वा सचेतना सामग्री तयार गर्ने र

(घ) प्रतिवेदन, सूचना वा सचेतना सामग्री प्रकाशन/सम्प्रेषण गर्ने गराउने ।

६.२ सञ्चार तथा पैरवी

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि शिक्षा समूह सञ्चालन कार्यविधि, २०७९ मा उल्लेख भए बमोजिम अन्तर समूहगत (अन्य क्लस्टरहरूसँग) समन्वय र रिपोर्टिङ्ग गर्नेछ । सञ्चार वृक्ष तथा सम्पर्क व्यक्तिहरूको सूची अनुसूची १ मा दिइएको छ ।

६.३ सञ्चार र पैरवी योजना

सञ्चार तथा पैरवी कार्ययोजना विपद् परिदृश्यहरूको पूर्वतयारी खण्डमा समेटिएको छ।

घ) सञ्चार सामग्री उत्पादनका लागि ढाँचा

वृहत विद्यालय सुरक्षाका लागि सञ्चार तथा सम्प्रेषण रणनीति, २०७५ को अनुसूची ५ बमोजिमको ढाँचामा तयार गरिनेछ ।

ङ) स्थानीय सरकार र विद्यालयमा सम्पर्क व्यक्तिहरूका लागि अभिमुखीकरण

वृहत विद्यालय सुरक्षाका लागि सञ्चार तथा सम्प्रेषण रणनीति, २०७५ को अनुसूची ६ बमोजिमको ढाँचामा तयार गरिनेछ ।

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	बजेट
जेठ देखि असोज सम्म	रेडियो, टिभि, पत्रिका तथा अन्य उपयुक्त माध्यमबाट बाढी सम्बन्धी सन्देश प्रशारण गर्ने, गराउने	पालिका	पालिका	स्याक नेपाल	पालिका
वर्षैभरि	रेडियो, टिभि, पत्रिका तथा अन्य उपयुक्त माध्यमबाट भूकम्प सम्बन्धी सन्देश प्रशारण गर्ने, गराउने	पालिका	पालिका	स्याक नेपाल	पालिका
वर्षैभरि	रेडियो, टिभि, पत्रिका तथा अन्य उपयुक्त माध्यमबाट आपत्कालीन अवस्थामा पठनपाठन निरन्तरता सम्बन्धी छलफल, लेख रचना लगायतका जानकारीमूलक सामग्री प्रशारण गर्ने, गराउने	पालिका	पालिका	स्याक नेपाल	पालिका

परिच्छेद ७: अनुगमन र समीक्षा

७.१ अनुगमन संयन्त्र र कार्यसूची

कार्यविधि बमोजिम काईके गाउँपालिकाले गठन गरेको कार्यदलले योजनाको कार्यान्वयनको अनुगमन गर्नेछ । अनुगमन कार्यदलको कार्यसूची देहाय बमोजिम हुनेछ ।

(१) कार्ययोजना कार्यान्वयनको नियमित अनुगमन गर्ने,
(२) विपद् प्रतिकार्यको प्रभावकारिताको विशेष अनुगमन गर्ने,
(३) पठनपाठन निरन्तरताको अनुगमन गर्ने,
(४) योजनाको मध्यावधि मूल्याङ्कन योजना कार्यान्वयनको दोस्रो वर्षको फागुन महिनामा गर्ने र आगामी वर्षको योजना परिमार्जन गर्न सुझाव सिफारिश गर्ने ।
(५) योजनाको अन्तिम मूल्याङ्कन गर्ने र योजना परिमार्जन गर्न सुझाव सिफारिश गर्ने ।

७.२ अनुगमन र मूल्याङ्कन कार्ययोजना

अनुगमन र मूल्याङ्कनको कार्ययोजनाको सारांश विवरण तालिका ७.१ मा प्रस्तुत गरिएको छ । अनुगमन र मूल्याङ्कन कार्यदलले आवश्यकता अनुसार कार्यतालिकामा क्रियाकलाप थप, समय र स्थानमा सामान्य संशोधन गर्न सक्नेछ ।

तालिका ७.१ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्ययोजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	बजेट
चौमासिक	नियमित अनुगमन	पालिका स्तरमा	**गाउँपालिका**	स्याक नेपाल	पालिका
मासिक	विपद् प्रतिकार्यको अनुगमन	पालिका स्तरमा	**गाउँपालिका**	स्याक नेपाल	पालिका
साप्ताहिक	आपत्कालीन अवस्थामा पठनपाठनको अनुगमन	पालिका स्तरमा	**गाउँपालिका**	स्याक नेपाल	पालिका
अर्धवार्षिक	मध्यावधि मूल्याङ्कन	पालिका स्तरमा	**गाउँपालिका**	स्याक नेपाल	पालिका
वार्षिक	अन्तिम मूल्याङ्कन	पालिका स्तरमा	**गाउँपालिका**	स्याक नेपाल	पालिका

९.३ योजनाको समीक्षा र परिमार्जन

कार्यान्वयनको अनुभव र सिकाइका आधारमा यस योजनाको वार्षिक रूपमा समिक्षा गरी आवश्यक परिमार्जन गरिने छ । स्थानीय शिक्षा समूहले आवश्यकता महशुस गरेमा सो अगावै पनि कार्य योजनामा परिमार्जन गर्न सकिने छ । मध्यावधि मूल्याङ्कनबाट प्राप्त सुझाव र सिफारिशका आधारमा तेस्रो वर्षमा तथा अन्तिम मूल्याङ्कनबाट प्राप्त सुझाव र सिफारिसका आधारमा पाँच वर्ष पुरा भएपछि थप समीक्षा गरी आवश्यक परिमार्जन गरिनेछ ।

अनुसूची

१. गाउँ शिक्षा समितिको विवरण

२. स्थानीय शिक्षा समूहका संस्था र सम्पर्क व्यक्तिको सूची
३. पालिका र विद्यालयका विपद् सम्पर्क व्यक्तिको विवरण
४. अन्य समूहका सम्पर्क व्यक्तिको सूची
५. पालिकाका जनप्रतिनिधिहरुको विवरण
६. योजना तर्जुमाका लागि आधारभूत अध्ययन
७. अस्थायी सिकाइ केन्द्रका नमूना ढाँचाहरू,
८. सञ्चार-वृक्ष चित्र
९. अनुगमन तथा मूल्याङ्कन फाराम
१०. सन्दर्भ सामग्रीहरुको सूची